

A TISZÁNINNENI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

1908. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 22—23. NAPJAIN MIS-
KOLCON TARTOTT RENDES ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETE

RADÁCSI GYÖRGY
EGYHÁZKERÜLETI FŐJEGYZŐ.

126. SZÁM.

SÁROSPATAK, 1908.
NYOMTATTA RADIL KÁROLY A REF. FŐISKOLA BETŰIVEL.

A **tiszáninneri** ref. egyházkerület 1908. évi **őszi** közgyűlését szeptember hó 22—23. napjain **Miskolcon** tartotta meg **Kun Bertalan** püspök és **Meczner Béla** helyettes főgondnok elnökelete alatt.

Jelenvoltak :

Az abauji egyházmegyéből: Révész Kálmán esperes, Meczner József egyházmegyei gondnok, Idrányi Barna, Cziáky Endre, Szobonya István lelkészi, Csoma István, Csoma József, Dobozy Pál világi tanácsbírák.

Az alsó-borsodi egyházmegyéből: Nagy Ignác esperes, Sólyom Gyula, Halászy József lelkészi-, Bónis Bertalan, Huszthy Béla világi tanácsbírák, Illyés János lelkészi-, dr. Kérészy Barna világi főjegyző.

A felső-borsodi egyházmegyéből: Vadászy Pál esperes, Ragályi Béla egyházmegyei gondnok, Botos József, Szuhay Benedek, Elek József lelkészi-, Szekrényessy Árpád, gr. Vay Tihamér, Zsóry Gusztáv világi tanácsbírák.

A gömöri egyházmegyéből: Csabay Pál esperes, Bornemisza László egyházmegyei gondnok, Buzi Márton, Pósa Lajos lelkészi-, Tornallyay Zoltán, Molnár József, Diószeghy Dezső világi tanácsbírák, Réz László lelkészi aljegyző.

A tornai egyházmegyéből: Ragályi Géza esperes, Ragályi Gyula egyházmegyei gondnok, Arday Janka Dániel, Fodor György lelkészi tanácsbíró.

Az ungi egyházmegyéből: Szűcs István esperes, Szakal István, Komjáthy Gábor lelkészi-, Minay István világi tanácsbírák, Németh Péter lelkészi-, Szabó Zoltán világi aljegyző.

Az alsó-zempléni egyházmegyéből: Bálint Dezső esperes. Meczner Béla egyházmegyei gondnok, Hézsér Emil lelkészi főjegyző, Ölbey János, Zitás Bertalan lelkészi-, dr. Kovács Gábor, Kóczán Miklós, Nagy Barna világi tanácsbírák.

A felső-zempléni egyházmegyéből: Hutka József esperes, Dókus Ernő egyházmegyei gondnok; Kozma Antal, Kádár János lelkészi-, Bernáth Aladár világi tanácsbírák, Péter Mihály lelkészi főjegyző, dr. Besseney Zénó világi aljegyző.

Mint egyházkerületi tanácsbírák: Zombory Gedő, Radácsi György, Kérészy Barna, Fejes István, dr. Tüdös István lelkészi részről, Lévay József, Debreczeni Bertalan, Dókus Gyula, Szent-Imrei Gyula világi részről.

A sárospataki főiskola képviselőiben: Fejes István lelkészi-,
Dókus Gyula világi alondnok, Novák Lajos theol., dr. Finkey Ferenc
jogakadémiai, Buza János főgimn. tanár.

A miskolci főgimnázium képviselőiben:

A rimaszombati főgimnázium képviselőiben: Bodor István.

Az egyházkerületi felsőbb leányiskola képviselőiben: Dr.
Mitrovics Gyula igazgató.

Mint tanító-képviselők: Fogarassy Jenő, Becske Bálint, Vita
Károly, Gööz Ferenc.

Mint egyházkerületi jegyzők: Radácsi György lelkészi fő-,
Czinke István, Vattay László lelkészi, dr. Finkey Ferenc és dr. Mitrovics
Gyula világi aljegyzők.

Mint egyházkerületi pénztárnok: Pataky Sándor.

KÖZGYŰLÉSI ÜGYEK.

1. Kun Bertalan püspök mélyen megható imádságban kérvén az egyházunk sorsának intézése végett készséges lélekkel egybesereglett gyűléstagokra az istenség minden jóra segítő erejének kitöltetését s a békességes haladás útjainak és eszközeinek kinyilatkoztatásáért is buzgó szívvel esedezván,

a gyűlést szívélyes üdvözlő szavakkal megnyitja.

2. Ugyancsak Kun Bertalan püspök, sajnálkozását fejezvéen ki *br. Vay Béla*, szeretve tisztelt főgondnokunknak kényszerült elmaradása felett, a hivatali korra legidősebb egyházmegyei gondnokot, *Meczner Bélát* kéri fel a főgondnok helyettesítésére s egyszersmind — saját gyöngélkedésére való tekintettel — a gyűlés vezetésére is.

Egyházkerületi közgyűlés — bensőképen osztozván az elnöklő püspökkel a világi főgondnok elmaradása feletti sajnálkozásban — *Meczner Béla* legidősebb egyházmegyei gondnokot, mint helyettes főgondnokot a legteljesebb bizodalommal üdvözli.

3. Papi főjegyző a gyűléstagoknak az egyházmegyék küldötteiből és az egyházkerület hivatalosaiból összeállított névsorát felolvassván,

Közgyűlés a megjelenteket a jelen gyűlésezés idejére igazoltaknak mondja ki s *br. Vay Elemér*, *Komjáthy Béla* egyházmegyei gondnokok, *Nemes Lajos*, *dr. Óváry Pál*, *dr. Hódy Sándor* egyházmegyei s *Miklós Ödön* egyházkerületi tanácsbírák bejelentett elmaradását tudomásul veszi.

4. Napirend előtt, mint egész egyházkerületünket melegen érdeklő eseményt említi meg elnöklő püspökünk azt a kitüntetéset, amelyben a legfelsőbb elismerés *Meczner Béla* felsőzempléni egyházmegyei gondnokot s országos képviselőt részesítette azáltal, hogy a nemzetünk és egyházunk hű szolgálataiban szerzett érdemeit örökös főrendi tagsággal jutalmazta. Midőn e kitüntetéset - - egész egyházkerületünkre nézve is megtisztelőnek tekinti, lelkesült örömmel üdvözli *Meczner Bélában* hazánk és egyházunk önzetlen hűségű fiát és harcosát, hálás szívvel kívánván, hogy kipróbált erejével és képességével sokáig legyen még mindkettőnek rendíthetetlen támasza.

Egyházkerületi közgyűlés az elnöklő püspök elismerését és kívánságait szívbeli helyesléssel kísérvén, a maga részéről külön is igaz szeretettel és tisztelettel köszönti a kitüntetett férfiút, mint aki a maga meleg lelkiületével és fáradhatatlan buzgó tevékenységével sokképen rászolgált egyházkerületünk hálás rokonszenvére épúgy, mint a legmagasabb figyelemre is.

5. *Meczner Béla* mélyen meghatva köszöni meg az elnöklő püspöknek s az egész egyházkerületi közgyűlésnek iránta megnyilatkozott meleg és lekötő szeretetét s igérvén, hogy minden körülmények között tudni fogja, hogy ő a ref. egyháznak s ebben a tiszáninnyi egyházkerületnek örök hálával tartozik, amit leróvnia szent kötelesség, — továbbra is szívesen ajánlja magát az általa hódolattal tisztelt és fiúlag szeretett püspökünk és egész nagyrabecsült egyházkerületünk jóindulatába, amit

az egyházkerületi közgyűlés ismételt tetszésnyilvánulások között vett örvendetes tudomásúl.

6. Elnöklő püspök szükségesnek tartja a napirendre-térés előtt kijelenteni, hogy a mostani gyűlésnek lelkes-szenteléssel kellett volna egybekapcsolatnia, ami azonban épen az ő agg korára és meg-megújuló gyöngeségére való tekintetből nem volt ilyen módon előkészíthető s ez a körülmény okozta aztán azt is, hogy a sátoraljaujhelyi egyházközségünkbe tervezett gyűlést Miskolcra, mint reá nézve legalkalmasabb helyre kellett meghirdetnie.

Egyházkerületi közgyűlés a lelkész-szentelés elmaradását — a nagy okra való tekintettel — tisztelettel méltányolja s midőn a püspök eljárását a gyűlésnek Miskolcra való hirdetésére nézve helyeslőleg tudomásul veszi, egyszersmind kimondja, hogy jövőre — ha a lelkész-szentelési szertartás bármi ok miatt meg nem történhetik — az egyházkerületi közgyűlés rendszerint Miskolcra hirdetendő.

7. Az alsózempléni egyházmegye Sárospatakon szept. 2-án az ungi egyházmegye pedig Ungváron szept. 8-án tartott közgyűléséből fájdalmas érzéssel terjeszti fel hivatalos tudomásulvétel végett, hogy lelkészi vezérét — amaz *Keresztúry József* semjéni lelkészt, emez *Szabó Endre* csicséri lelkészt — mindkettő elvesztette. Jelenti egyszersmind mindkét egyházmegye, hogy a jó rend érdekében s egyházi törvényünk rendelete értelmében immár mindkét kidőlt férfiú helye betöltetett, amazé *Bálint Dezső* sárospataki, emezé pedig *Szűcs István* tiszasalamoni lelkésszel, akik esperesi hivatalukba törvényesen beigtattattak.

Egyházkerületi közgyűlés a két egyházmegye felterjesztésének a veszteségre vonatkozó részét a maga részéről is fájdalmas megilletődéssel veszi tudomásul. *Keresztúry József* alsózempléni esperes 12, *Szabó Endre* ungi esperes 18 éven át volt egyházkerületünk egy-egy egyházmegyéjének buzgó kormányosa s a forgalomtól félreeső lakóhelyeikről, a kormányzást megkönnyítő segédeszközök hiányában is erős akarattal igyekeztek arra, hogy hű sáfároknak találtassanak s egyházmegyéjük élő kő legyen egyházkerületünk nagy épületében. — *Szabó Endre* a maga classicus műveltségével s a tanügy iránt ifjú kora óta ápoltt lelkesületével tehetségeinek megfelelő helyen működött a sárospataki főiskola igazgató tanácsában, rajongó honszerelmével a törvényhozás házában s ref. egyházunk igazai iránti nemes féltékenységével a legközelebbi alkotmányozó zsinatunkon is s legutolsó esperesi jelentésével is kiváló bizonyágát szolgáltatta

annak, hogy mindenre kiható figyelemmel nézte, bírálta egyházunk küzdelmes életét s mintegy végrendeletszerűleg mutatván rá a körülünk felgyülemelő bajokra és szaporodó ellenségekre. Midőn a kidőlték érdemeit tisztelettel örökíti meg egyházkerületi közgyűlésünk jegyzőkönyvében s Isten áldását kéri kihűlt poraikra, ugyanakkor a helyökre nagy bizodalommal megválasztott férfiakat, *Bálint Dezső* sárospataki lelkeszt, az alsózempléni egyházmegyének több éven át lelkes tanácsbíráját s *Szücs István* salamoni lelkeszt, az ungi egyházmegyének közszeretettől övezett volt tanácsbíráját esperesi minőségükben a legszebb reménységgel üdvözli s működésükre a Mindenható kegyelmét kérvén, felhívja őket, hogy egyházkerületünk tanácskozó asztalánál elődeik székét elfoglalni sziveskedjenek.

8. A dr. Finkey József elhunytja miatt egyik világi aljegyzői állásra az egyházkerület közgyűlése a f. évi tavaszi jegyzőkönyvének 56-dik pontjával szavazást rendelve el, a szavazatbontásra elnökileg összeállított bizottság július 30-diki keletű jegyzőkönyve felterjesztésével jelenti, hogy a július 20-diki határidővel elrendelt szavazás eredményeként beérkezett 359 szavazat, amelyből dr. Mitrovics Gyulára 99, dr. Puky Endrére 84, Éwa Ernőre 33, dr. Sáfrány Dezsőre 23, dr. Kérészy Barnára 22, dr. Szabó Sándorra 20, dr. Veress Samura 9, Lábos Bélára 8, dr. Illyefalvi Vitéz Gézára 5, dr. Kovács Gáborra 4, dr. Finkey Ferencre 3, dr. Nagy Péterre 3, dr. Tóth Dánielre, Molnár Lászlóra, Zsóry Györgyre, Bernáth Aladárra, dr. Katona Lászlóra, Molnár Józsefre, dr. Rác Lajosra, dr. Trócsányi Józsefre 2—2, Téglássy Andrásra, Bottlik Istvánra, dr. Orbán Józsefre, ifj. Mocsáry Lajosra, Izsépy Zoltánra, Ellend Józsefre, Novák Sándorra, dr. Szánthó Gyulára, Dobby Lászlóra, Lukács Gézára, Trócsányi Bertalanra, Hódy Sándorra, Osváth Dánielre és Szabó Zoltánra 1—1 szavazat esett s miután senki sem nyert általános többséget — újabb, szűkebb körű szavazásra a két legtöbb szavazatot nyert egyént: *dr. Mitrovics Gyulát* és *dr. Puky Endrét* jelölte, mint akiknek együttes szavazatuk az összes szavazatok felét meghaladja.

Ugyanez a bizottság a 2-dik szavazás eredményeként, folyó évi szept. 8-diki jegyzőkönyvével jelenti, hogy a beadott és a törvényes kellékeknek megfelelő 343 szavazatból 186 esett dr. Mitrovics Gyulára, 156 pedig dr. Puky Endrére s így 30 szótöbbséggel *egyházkerületi világi aljegyzővé dr. Mitrovics Gyula választott meg.*

Jelenti a bizottság, hogy az első szavazás alkalmával nem adták be a szavazatukat: Tisza-Oszlár, Tiszatarján, Ároktő, Bodrog-Keresztúr, Hernád-Kak, Kenézlő, Megyaszó, Monok, Abara, Gercsely, Kis-Bári, Magyarsas, Egerszög; a második szavazáskor pedig: Eszkáros, Bükkaranyos, Alsódotsza, Berzék, Bodroghalász, Bodrogkeresztúr, Kenézlő, Kisgéres, Láca, Megyaszó, Nagygéres, Semjén, Szomotor, Taktakenéz, Tiszalúc, Viss, Abara, Magyarsas, Málca, Nagyráska, Sátoraljaújhely, Tussa, Szutor, Zsíp, Jablonca, Mokcsa, Nagykapos, Ungtarnóc, Vámoslucska, — amely egyházközségeken — Ároktő és Tiszatarján kivételével, mint amelyek mulasztásukat kellően igazolták — a szokásos büntetési díj az illetékes egyházmegyék által behajtandó.

Egyházkerületi közgyűlés köszönettel vévén tudomásúl a bizottság mindkét jelentését, azok alapján kimondja, hogy

1. *Dr. Mitrovics Gyula* egyházkerületi felsőbb leányiskolai igazgatót megválasztott világi aljegyzőnek tekinti s felhívja őt az eskü letételére.

2. A szavazatot nem adott egyházközségekkel szemben a büntetés-díj behajtását az illetékes egyházmegyék figyelmébe ajánlja.

9. Dr. Mitrovics Gyula az egyházi törvényeinkben előírt esküt — a lelkészi főjegyző előmondása nyomán — ünnepélyesen letévén s egyházkerületi világi aljegyzői minőségében az elnökség és az egész közgyűlés által megizmosodott tehetségeibe vetett hittel és teljes bizodalommal üdvözlötven,

aljegyzői székét egyházkerületünk tanácskozó asztalánál — az iránta nyilvánult bizodalomnak hálás megköszönése és hű szolgálatainak, képességeinek egyházkerületünk s egész

ref. egyházunk javára való tiszteletteljes és lelkes felajánlása mellett, legott elfoglalja.

10. Dr. Mitrovics Gyula, mint megválasztott egyházkerületi világi aljegyző, miután ilyen minőségében az egyházkerületi közgyűlésnek hivatalos tagjává lett, az egyházkerületi felsőbb leányiskola képviselétéről — a belé helyezett bizodalom tiszteletteljes megköszönése mellett — lemond s helyének betöltetését kéri.

Egyházkerületi közgyűlés — amennyiben dr. Mitrovics Gyula a neki felajánlott kettős bizodalmat viselni nem volt hajlandó — az egyházkerületi felsőbb leányiskola képviselőjére a szavazást elrendeli s annak ideje és módja meghatározására nézve az elnökséget tisztelettel felkéri.

11. Dr. Kovács Gábor, miskolci főgimnáziumi igazgató, mint a főgimnáziumnak hivatalos egyházkerületi képviselője, az elnöklő püspökhöz intézett s f. évi augusztus 25-én kelt levelében tisztelettel jelenti, hogy miután saját kérésére a f. év szeptember elsejétől nyugalomba helyeztetett, tovább a főgimnáziumot az egyházkerületi közgyűléseken nem képviselheti s hálásan köszönve az egyházkerületnek iránta tanúsított kegyességét, lemondásának elfogadását kéri.

Egyházkerületi közgyűlés, kénytelen lévén meghajolni a lemondás indító oka előtt, amely a főgimnázium további képviselétét a lemondóra nézve lehetetlenné teszi, a lemondást elfogadja s dr. Kovács Gábornak, aki évtizedeken át volt a miskolci főgimnáziumnak mintaszerű tanára és igazgatója s aki mint ilyen az intézet történetében maradandólag írta be nevét és egész egyházkerületünk tiszteletére tette magát érdemessé, a megválás pillanatában a legteljesebb elismerését nyilvánítja s neki az önkéntes nyugalom éveivel állandó egészséget és megelégedést kíván s helyének betöltése végett az elnökséget felkéri a szavazás elren-

delésére s az esetleges újabb szavazásnak és szavazat bontásnak bölcs belátása szerinti intézésére.

12. Olvastatott *Ragályi Béla* felsőborsodi egyházmegyei gondnoknak püspökünkhöz és egyházkerületi közgyűlésünkhöz intézett következő levele:

*Méltóságos és Főtiszteletű Püspök Úr!
Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!*

Nagymérvű elfoglaltságom arra kényszerít, hogy a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés megtisztelő bizalma által több mint 20 év előtt reám ruházott egyházkerületi pénzügyi választmányi tagságról ezennel leköszönjek.

Mély tisztelettel s az irántam ez ideig tanúsított megtisztelő bizalomért őszinte hálás köszönet-nyilvánítással, arra kérem a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlést, hogy ezen lemondásomat kegyesen elfogadni s az egyházkerületi pénzügyi választmányban ekként megüresedő tagsági helyet választás útján betöltetni méltóztassék.

Mely tiszteletteljes kéréssel maradok

Balajt, 1908. szeptember 12.

a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlésnek

alázatos szolgálja

RAGÁLYI BÉLA

felsőborsodi egyh. m. gondnok.

Egyházkerületi közgyűlés meglepetéssel értesült e levélből arról, hogy az a férfiú, aki az egyház szolgálatában, épúgy, mint akármely más nemes és tisztos kötelesség teljesítésében senki által sem engedi magát megelőztetni, — 20 év óta odaadó hűséggel viselt pénzügyi választmányi tagságától szabadulni óhajt. Személyi és dologi okokból egyképen kívánatosnak tartván egyházkerületünk, hogy a lemondó férfiú, akit egész közönségünk osztatlan tisztelete és szeretete övez, a pénzügyi választmányban továbbra is megmaradjon, a legőszintébb bizodalommal

kéri őt állásának megtartására, amire azonban az elnökség meleg kérésével sem lévén rábírható, — egyházkerületi közgyűlés a *Ragályi Béla* lemondását — az ő 20 éves hű szolgálatának hálás elismerése mellett elfogadta s helyére *Bárczay László* felsőborsodi egyházmegyei tanácsbírókat egyhangúlag megválasztotta.

13. Ragályi Béla felsőborsodi egyházmegyei gondnok és főiskolai igazgató-tanácsos a pénzügyi választmányi tagságáról való lemondásával kapcsolatban az egyházkerületi közgyűlésnek egy régibb tervére s illetőleg határozatára emlékezvén, — célszerűnek véli, hogy az egyházkerület pénzügyi választmányában, amely a sárospataki főiskolának több nagy tőkéjét kezeli s emiatt a főiskolával állandó szárazkodási s illetőleg elszámolási viszonyban van, a főiskolának egy hivatalos képviselője legyen a netalán felmerülhető félreértéseknek is biztos oszlatójául.

Egyházkerületi közgyűlés az indítványt helyesléssel üdvözlö s a főiskolának a pénzügyi választmányban leendő képviselőjét elhatározván, a képviselő-küldéssel a főiskolai igazgató-tanácsot bízta meg.

14. Elnökség mély megilletődéssel emlékezik arról a nagy veszteségről, amely a tiszántúli testvér-egyházkerületet az *id. Kiss Áron* püspök elhunytával e folyó év május 30-án érte s jelenti egyszersmind, hogy a gyászban való testvéri osztozkodás végett többeket felkért egyházkerületünknek a temetésen való képviselőjére s részvétünknek a gyászba borult család és szellemi vezérét vesztett egyházkerület előtt való tolmácsolására, akik közül egyesek a temetésen tényleg megjelenvén — egyházkerületünk érzelmeit a szomoruan érdekelt felek előtt — egyházkerületünk főjegyzőjének vezetése mellett — teljes bensőséggel kifejezték s a tiszántúli egyházkerület főgondnokának 100 koronát adtak át, koszorú-megváltás címén, egy *id. Kiss Áron* nevét örökítő emlékre vagy alapítványra.

Egyházkerületi közgyűlés az elnökségnek a gyászbeszéd alkalmából tanúsított eljárását s intéz-

kedését s a küldöttségnek a temetés helyén való megjelenését és egyházkerületünknek általa történt méltó képviseltetését a legnagyobb elismeréssel méltányolja, egyszersmind pedig *id. Kiss Áron* nevét, akit gyermek- és ifjúkori édes emlékek s meleg baráti szív sok másoknál erősebb kötelességgel fűztek egyházkerületünkhöz és ennek főiskolájához s aki a gyakorlati élet sokféle fordulatai és változásai között is ifjúi melegséggel ápolta egyházkerületünkkel való bensőséges összeköttetését s tudományával, irói érdemeivel s a szabadságharcban és az azt követő nemzeti szenvedések között igazolt honszerelmével, egyházi kormányzásával s a testi megpróbáltatások között tanúsított önmegadásával, nagy türelmével egész ref. egyházunk, sőt egész magyar hazánk tiszteletére tette magát érdemessé — az igazi nagyok iránt érzett hódolattal jegyzi fel jegyzőkönyvébe, áldván a kidőlt jelesnek haló porát is — s arra és itt hagyott szereteteire a jóságos Istennek megszentelő és megnyugtató kegyelmet kérvén.

15. Olvastatott gr. Dégenfeld József főgondnoknak és Dávidházy János esperesnek mint püspök-helyettesnek Debrecenben 1908. július 30-án kelt következő irata:

„Főtiszteletű s Méltóságos Hegymegi Kiss Áron püspökünknek folyó évi május 30-án történt elhunytá alkalmából egyházkerületünk előtt nyilvánított szíves részvéteért és 100 korona koszorúváltásáért a tiszáninneri ref. egyházkerület Főtiszteletű és Méltóságos elnökségének köszönetet mondunk.

A tiszántúli ref. egyházkerület nevében és 287—1908. sz. határozata alapján, püspök helyett: Dávidházy János esperes, Dégenfeld József gróf, főgondnok“.

Olvastatott egyszersmind H. Kiss Kálmán ref. tanítóképezdei igazgatónak egész egyházkerületünkhöz címezett következő levele:

Főtiszteletű Egyházkerület!

Azon fényes képviseltetésért, mellyel magát b. e. édes atyánk

— az öreg Kiss Áron püspök végtisztességtételén képviseltette, az istenes vén embert megbecsülte és családi gyászunkban osztozott — fogadja családunk nevében, hálás elismerésemet és köszönetemet.

Teljes tisztelettel Nagykőrösön, 1908. június 15.

A Főt. és Méltóságos Egyházkerületnek

alázatos szolgálja

H. KISS KÁLMÁN,

ref. tanítóképezdei igazgató.

Egyházkerületi közgyűlés — a kidőlt jeles iránti kegyeletének bizonyosságául — mindkét iratot jegyzőkönyvébe igtatja, azokat tisztelettel vévén tudomásúl.

16. A tárgysorozat rendjén a főiskolai tanárválasztásokra kerülvén a sor,

elnökség — miután a 2-dik tanszék betöltéséhez titkos szavazás vált szükségessé — az ülést a szavazatok megkészítése és beadása végett 10 percre felfüggeszti.

17. Tíz perc elmúltával — amiközben a perjogi stb. tanszékre szóló szavazatokat a jegyzők a névsor felolvasása rendjén összeszedték —

elnökség az ülést újra megnyitja s a beadott szavazatok felbontatnak.

18. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. évi júniusi üléséből mély fájdalommal jelenti egyik nagyérdemű tagjának, *Szabó Endre* ungi esperesnek halálát. A megboldogult 17 éven át volt tagja az igazgató-tanácsnak s e minőségében is a legnagyobb odaadással és hűséggel fáradozott egyházunk és főiskolánk felvirágoztatásán. Halála nagy és érzékeny veszteség a sárospataki főiskolára is, melynek önállóságát, függetlenségét és előbbmenetelét mindig szíven viselte. Igazgató-tanács kegyeletos érzéssel örökíti meg az elhunyt emléket és érdemeit jegyzőkönyvében s erről a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlést értesíti.

Egyházkerületi közgyűlés a maga részéről

is mélyen érzi a nagy veszteséget, mely a főiskolát Szabó Endre igazgató-tanácsos elhúnytával érte, aki a főiskola szolgálatában és munkás szeretetében valóban „hív volt mindhalálíig.“ Az elhunyt kiváló férfiúnak a főiskola kormányzása körül szerzett érdemeit azért egyházkerületi közgyűlésünk is hálás kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében s a mély veszteség feletti fájó érzéssel mond áldást emlékére.

19. Ugyanazon igazgató-tanács f. évi szeptemberi ülésének 6. számú jegyzőkönyvi határozatával felkéri a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlést, hogy a Szabó Endre elhúnytával megüresedett *igazgató-tanácsi helyet* betölteni méltóztassék.

Egyházkerületi közgyűlés a sárospataki főiskola igazgató-tanácsában megüresedett egyik lelkészi tagságra egyértelemmel *Kovács Béla*, szepsi-i lelkészt választja meg, mint akinek a főiskola iránti igaz szeretetéről s odaadó munkásságáról, melyet eddigi censori buzgó működésével is fényesen bizonyított, meg van győződve.

20. Ugyanazon igazgató-tanács f. évi júniusi üléséből jelenti, hogy báró Vay Elemér, aki a sárospataki főiskola és a tanuló ifjúság iránti nemesszívű adományaival már több ízben nagy hála kötelezte le maga iránt a főiskolát, újból egy nagyobb jótéteménnyel áldozott a főiskolának, midőn a zenei oktatás céljaira egy zongorát s egy arra érdemes theologus ifjú részére külföldi egyetemen való tanulmányozás végett 2000 koronás ösztöndíjat adományozott.

Egyházkerületi közgyűlés örömtelt szívvel veszi tudomásul az igazgató-tanács jelentését s a nemesszívű adományozónak forró köszönetet mond a főiskola iránti igaz szeretetének újabb fényes bizonyosságaiért.

21. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. évi szeptemberi üléséből 18. számú jegyzőkönyvi határozatával jelenti,

hogy *dr. Ferency Árpád* jogtanár, kinek az igazgató-tanács megrongált egészsége helyreállítására a lefolyt 1907—8. iskolai évre, vagyis f. évi augusztus hó 31-ig szabadságot engedélyezett, szeptember 1-én kelt levelében értesítette az akadémiai igazgatót, hogy tanári teendőit kedvezőtlen egészségi állapota miatt az új iskolai évben semmi esetre sem folytathatja s egyúttal jelzi, hogy a vallás- és közoktatásügyi Minisztériumhoz végkielégítés iránt óhajt folyamodni. A főiskolai aligondnokság e levél alapján az akadémiai szék javaslatára Ferency Árpádot állásáról lemondottnak tekintette s intézkedett, hogy az így megüresedett közjog-politikai tanszékre a pályázat kiírassék és pedig oly időben, hogy az állás már a jelen őszi egyházkerületi közgyűlés által betölthető legyen. Igazgató-tanács a főiskolai aligondnokság ezen intézkedését helyesléssel vette tudomásul s kéri a főtiszteletű egyházkerületet is annak jóváhagyására.

Ugyanazon igazgató-tanács (ugyanazon ülés 19. sz. p.) jelenti, hogy a *dr. Finkey József* halálával megüresedett perrendtartás, *kereskedelmi- és váltójogi tanszékre* is a pályázatot kiíratta, hogy ez a tanszék is — a főtiszteletű egyházkerület f. évi tavaszi közgyűlése 55. sz. jegyzőkönyvi határozatának megfelelően — már a jelen egyházkerületi közgyűlés által betölthető legyen.

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács jelentését helyeslőleg tudomásul veszi s tett intézkedéseit jóváhagyja és megerősíti.

22. Ugyanazon igazgató-tanács f. évi szeptemberi üléséből javasolja a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek, hogy *Nagy Béla* theologiai akadémiai rendkívüli tanár, aki a theologiai magántanári vizsgát f. évi szeptember 7-én a dunántúli egyházkerület theologiai akadémiai magántanári vizsgáló bizottsága előtt letette s ezzel a rendes tanárrá előléptetéséhez kikötött feltételt (1905. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 13. sz. jegyzőkönyvi p.) teljesítette, nyilvános rendes tanárgyanánt véglegesíttessék s részére az akadémiai rendes tanári fizetés f. évi október 1-től folyósíttassék.

Egyházkerületi közgyűlés örömmel veszi tudomásul, hogy *Nagy Béla* theologiai tanár a

hozzá fűzött reménységnek és bizalomnak megfelelt, miért is az igazgató-tanács javaslatát elfogadva, őt nyilvános rendes theologiai akadémiai tanár gyanánt véglegesíti s további sikeres tanári működésére Isten áldó kegyelmét kéri. Utasítja továbbá a főiskolai pénztári hivatalt, hogy Nagy Béla részére f. évi október 1-től a rendes akadémiai tanári fizetést folyósítsa.

23. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. évi szept. 21-iki rendkívüli üléséből jelenti, hogy a sárospataki jogakadémián megüresedett két, úgy mint a közjog-politikai és a kereskedelmi, váltójog és perrendtartási tanszékre az együttesen kiírt pályázat folytán a kitűzött határidőig összesen 9 pályázó jelentkezett, úgy mint 1. Dr. Vajda Aladár, marcali gyakorló-ügyvéd (ág. ev. vallásu). 2. Dr. Szakács Albert, jogtudor sövényfalvi (Erdély) ref. lelkész. 3. Dr. Fodor Kálmán, rimaszombati ügyvéd (ref. vallásu). 4. Dr. Kérészy Sándor, sárospataki ügyvéd (ref. vallásu). 5. Dr. Kenéz Sándor, kolozsvári ügyvéd (ref. vallásu). 6. Dr. Parády László, kolozsvári kir. törvényszéki joggyakornok (ref. vallásu). 7. Dr. ifj. Meczner Béla, sátoraljaujhelyi ügyvédjelölt (ref. vallásu). 8. Dr. ifj. Szánthó Gyula, máramarosszigeti kir. törvényszéki jegyző (ág. ev. vallásu). 9. Buza László, sárospataki ügyvédjelölt (ref. v.). A pályázók közül Buza László, dr. Szakács Albert és dr. Vajda Sándor csupán a közjog-politikai, dr. Kérészy Sándor és dr. ifj. Szánthó Gyula csupán a kereskedelmijogi, a többiek mind a két tanszékre pályáznak.

A jog és államtudományi kar és az akadémiai szék mindekenelőtt megállapították, hogy a rendes tanárrá választáshoz szükséges képesítéssel a pályázók egyike sem rendelkezik s így mindkét állás csak rendkívüli tanárral tölthető be. Erre nézve a jogi kar egyhangulag, az akadémiai szék szavazattöbbséggel azt ajánlja, hogy a *közjog-politikai tanszéket*, illetőleg kéressék fel a főt. Egyházkerület, hogy arra a pályázók közül — amennyiben a pályázattól való eltekintést lehetségesnek tartja — *Buza Lászlót* alkalmazza, akinek ez idő szerint ugyan nincs doktori oklevele s így a pályázat alaki feltételeinek látszólag nem felel meg, de aki úgy az államtudományi, mint a jogtudományi doktorsághoz szükséges összes szigorlatait egyhangú kitüntetéssel, tehát a legmagasabb képe-

sítéssel tette le, amelyek alapján a kolozsvári tud. egyetem tanácsa egyhangúlag „sub auspiciis regis“ leendő felavatásra terjesztette fel a minisztérium és a király elé, ami tehát egyedüli oka annak, hogy ő ez idő szerint a jog- és államtudományok doktorává felavatva még nincs: tehát ezekre, valamint egyéb személyesen ismert jelességére való tekintettel a tanári kar is érdemileg a legalkalmasabbnak tart e tanszék betöltésére. Amennyiben azonban a főt. Egyházkerület a Buza László alkalmazását az említett alaki akadály miatt nem tartaná lehetségesnek, a tanári kar a pályázók közül első helyen *dr. Kenéz Sándort*, második helyen *dr. ifj. Meczner Bélát*, harmadik helyen *dr. Parády Lászlót* ajánlja rendkívüli tanárrá leendő megválasztásra, mint akiket úgy képesítettségük mint egyéb jeles tulajdonságaik alapján versenytársaik közül kiemelendőknek tart.

A kereskedelmi, váltójogi és perrendtartási tanszékre a tanári kar első helyen *dr. ifj. Szánthó Gyulát*, második helyen *dr. Fodor Kálmánt* ajánlja rendkívüli tanárrá leendő megválasztásra, előbbit bírói oklevele, hosszabb joggyakorlata s szép szolgálati bizonyítványa, — utóbbit ügyvédi oklevele s ismert jeles tehetsége alapján.

Az igazgató-tanács a szeptember 21-én tartott rendkívüli üléséből — a tanári kar ajánlatának részbeni módosításával azt javasolja a főt. Egyházkerületnek, hogy — miután rendes tanárságra a pályázók egyike sem jelölhető — mindkét állás rendkívüli tanárral töltsék be. *Buza László* jelölhetésére és megválaszthatására nézve az igazgató-tanács azt határozza, hogy bárha *Buza László* doktori okleveleit nem mutathatta is be, mindazáltal tekintettel arra, hogy úgy a jogtudományi, mint az államtudományi oklevél elnyeréséhez megkívánt szigorlatokat minden fokon egyhangú kitüntetéssel letette s főképen arra a rendkívüli körülményre, hogy doktorrá való formális felavatása ez ideig pusztán csak amiatt késett, mert a „sub auspiciis regis“ felavatásra történt felterjesztése ügyében a királyi döntés még nem érkezett meg: az igazgató-tanács eltekint a felavatás alaki hiányától s *Buza Lászlót* a közjogpolitikai tanszékre jelölhetőnek tekinti. Tekintetbe véve ezután *Buza Lászlónak* az akadémiai szék előterjesztésében is kiemelt s szigorlataival és irodalmi dolgozataival is igazolt kiváló képzettségét s előnyösen ismert egyéniségét, az igazgató-tanács a pályázat alá bocsátott *politika és közjogi tanszék* betöltésénél *első helyen Buza Lászlót* ajánlja a megválasztásra.

A második és harmadik helyen leendő jelölésre nézve — miután ifj. dr. Meczner Béla nevében és megbízásából Meczner Béla igazgató-tanácsos bejelentette, hogy az utóbbi pályázó Búza Lászlóval szemben a versenyt felvenni nem kívánván, a tanszékre beadott pályázatát visszavesszi s csak a váltó-kereskedelmi jog és perrendtartási tanszékre beadottat tartja fenn — igazgató-tanács *második helyen dr. Kenéz Sándort, harmadik helyen dr. Parády Lászlót* ajánlja megválasztásra az akadémiai szék előterjesztésében foglalt indokok alapján.

A többi, e tanszékre pályázónak, úgy mint dr. Vajda Aladárnak, dr. Szakács Albertnek és dr. Fodor Kálmánnak kérvényeit a főt. Egyházkerületi közgyűlésre felterjeszti.

A *váltó-, kereskedelmi és perjogi* tanszékre első helyen minden sorrendi megkülönböztetés nélkül *ifj. dr. Meczner Bélát* és *ifj. dr. Szánthó Gyulát* ajánlja az igazgató-tanács rendkívüli tanárrá megválasztásra, előbbi kitüntetéssel tett egyik alapvizsgálója, külföldön töltött egyetemi éveire s szép nyelvismeretére, utóbbit ügyvédjelölti s törvényszéki jegyzői minőségében eltöltött 6 évi gyakorlatára, erről előljárói által kiállított szolgálati bizonyítványaira és bírói oklevelére való tekintettel. Második helyen szintén sorrendi megkülönböztetés nélkül az igazgató-tanács dr. Fodor Kálmán és dr. Kérészy Sándor ügyvédek hozza javaslatba, mint akiket e gyakorlati tárgy tanszékre ügyvédi oklevelük s gyakorlatuk tesz alkalmassá. A többi e tanszékre pályázóknak, névszerint dr. Kenéz Sándornak és dr. Parády Lászlónak kérvényeit az igazgató-tanács szintén felterjeszti.

Igazgató-tanács ezen előterjesztésének előadása után dr. ifj. Szánthó Gyula a főtiszteletű Egyházkerületi közgyűléshez intézett beadványában pályázatát visszavonta

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács előterjesztése és javaslata alapján a sárospataki jogakadémián megüresedett *politika és közjogi tanszék*re rendkívüli tanárrá egyhangúlag közfelkiáltással *Buza Lászlót* választja meg, mint akinek az igazgató-tanács és a tanári kar előterjesztéseiben kifejtett kitünő képzettsége alapján jogtanári működése elé a legszebb reményekkel tekint.

A kereskedelmi-, váltó- és perjogi tanszékre az igazgató-tanács által jelölt pályázók között titkos szavazás kéretett, amit a közgyűlés elrendelvé, a beadott szavazatok (73) általános többségével *dr. ifj. Meczner Béla* választatott meg rendkívüli tanárrá (dr. Meczner Béla 51, dr. Kérészy Sándor 15, dr. Fodor Kálmán 7 szavazatot nyert), akitől szép előkészültsége alapján egyházkerületi közgyűlés szintén bizalommal várja, hogy hű és buzgó munkása lesz a főiskolának.

Mindkét megválasztott rendkívüli tanárt kötelezi egyházkerületi közgyűlés, hogy az egyetemi magántanári képesítést tanszékeik valamelyik főtárgyából 3 év (illetőleg Buza László 4 év) alatt szerezzék meg, mely esetben a magántanári képesítés megszerzését követő hó első napjától rendes tanárokká fognak előléptettetni.

Felhívja végül egyházkerület mindkét megválasztott tanárt, hogy állásukat folyó év okt. 1-én foglalják el, rendkívüli tanári fizetésük e naptól tétetvén folyóvá.

24. U. a. igazgató-tanács f. évi júniusi üléséből 31. sz. határozatával jelenti, hogy a főgimnáziumban megüresedett német nyelvi tanszékre az ig.-tanács f. é. májusi rendkívüli ülésében megválasztott *Weiszer Róbert* helyettes tanár, ezen állásáról lemondott, miután időközben más intézetben rendes tanári alkalmazást nyert. A főiskolai algondnokság, ennek következtében új pályázatot íratott ki s ennek eredménye alapján *Dr. Végh János*, szakvizsgát tett tanárjelöltet, szép bizonyítványai alapján, az 1908—9. iskolai évre helyettes tanárul alkalmazta. Kéri ez intézkedésének jóváhagyó tudomásul vételét.

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács eljárását és intézkedését jóváhagyólag tudomásul veszi.

25. U. a. igazgató-tanács f. évi szeptemberi ülésének 9. sz. jkvi pontjában elfogadás végett ajánlólag terjeszti fel a sárospataki főgimnáziumban 1876-ban érettségizők által 30

éves találkozásuk emlékére a főiskola részére tett 852 kor 85 fillér alapítványról szóló alapítólevelet, amely alapítványi összeg addig kamatoztatandó, míg 1000 koronára növekszik s ettől kezdve kamatai felváltva egyik évben a főiskolai közpénztárt, másik évben a legjobb magyar történelmi tárgyú írásbeli dolgozatot készítő VIII. oszt. növendéket fogják illetni.

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács által bejelentett alapítványt hálás köszönettel fogadja el a főiskola részére s benső örömének ad kifejezést a felett, hogy a főiskola iránti hála és kegyelet ily nemes lánggal ég az alapítványt tevő hű tanítványok szívében. A nemes szívü lelkes alapítókra Isten áldását kéri.

26. U. a. igazgató-tanács f. é. szept. 16-iki üléséből jelenti, hogy a nagymélt. vallás- és közokt. miniszter úr 1908. évi július 6-án kelt 81718. sz. leiratával jogakadémiánk rendes tanárai részére a régóta sürgetett és megígért fizetékiegészítést f. é. július hó folyamán utalványozta s ezzel rendes jogtanáraink törzsfizetése az állami rendes jogtanárokéval egyenlő színvonalra emeltetett. Rendkívüli jogtanárainknak, valamint akadémiái bölcsészettanárunknak azonban a miniszter úr fizetékiegészítést nem engedélyezett. Igazgató-tanács azért az akadémiái szék kérelme folytán javasolja a főtiszt. egyházkerületi közgyűlésnek, intézzen felterjesztést a nagymélt. miniszter úrhoz s kérje a jogakadémiai rendkívüli tanárok, valamint az akadémiái bölcsészettanár részére is az állami fizetékiegészítést, az előbbiekre nézve azon az alapon, hogy a nagymélt. miniszter úr a fizetékiegészítés ügyében kibocsátott tájékoztató leiratában a felekezeti jogtanárokat minden tekintetben az állami jogtanárokkal egyenlő elbánásban részesítendőknek ígérte, — a bölcsészettanárunkra pedig azon az alapon, hogy az illető 18 évi sikeres főgimnáziumi tanári szolgálat után választatott akadémiái tanárrá s egyetemi magántanári képesítést eddigelé azért nem szerezhettek, mert vidéki tanintézetekben működő tanárnak az egyetemek bölcsészeti karán a magántanári képesítés elnyerése nagy nehézségekbe ütközik. Javasolja végül az igazgató-tanács, hogy a főt. egyházkerület emez előterjesztésének a nagymélt. vallás- és közokt. miniszter úrnak leendő átnyújtására a legközelebb tartandó

konventi ülés alkalmából a konventi tagokból és a kerületbeli országgyűlési képviselőkből egy küldöttséget kérjen fel, amely egyuttal az 1848. XX. t.-c. fokozatos végrehajtása céljából az egyházkerületek részére az évi államsegélyek fel-emelését is kérelmezze, a vallásoktatásügy emelése, a theologiai tanári fizetések korszerű rendezése s a theologiai tanári nyugdíjintézet állapotának előbbvitele érdekében is.

Egyházkerületi közgyűlés örömmel értesül arról, hogy jogakadémiai tanáraink fizeték-kiegészítésének ügye végre a megvalósulás útjára jutott s rendes jogtanáraink fizetése állami segítséggel az állami jogtanárokéval egyenlőre emeltetett. E nagyjelentőségű tényért, mely jogakadémiáink megerősödését lesz hivatva elősegíteni, egyházkerületünk mindenekelőtt hálás köszönetét fejezi ki a nagymélt. vallás- és közokt. miniszter úrnak.

Másfelől sajnálattal értesül egyházkerületi közgyűlés afelől, hogy a jogakadémia rendkívüli tanárai és az akadémiai bölcsészettanár, aki szintén kötelező tárgyakat ad elő a jogakadémián s ez alapon a felekezeti tanárok állami nyugdíjintézetébe is fel van véve, — az állami fizeték-kiegészítésből kimaradtak, holott a méltányosság és a hasonló szolgálat hasonló díjazásának elve — amit a nagymélt. miniszter úr is kiindulási pontul vett — kétségtelenül azt hozza magával, hogy ezek a tanárok is a hasonló jellegű állami tanárokkal egyenlő fizetésben részesüljenek.

Egyházkerületi közgyűlésünk azért készséggel magáévá teszi az igazgató-tanács javaslatát s e tárgyban felirattal keresi meg a nagymélt. miniszter urat, kérve, hogy a felekezeti jogakadémiák rendkívüli jogtanárait és a joghallgatók részére kötelező tárgyakat előadó rendes vagy rendkívüli bölcsészeti tanárait is részesítse oly fizetési pótlékban, hogy ezek törzsfizetése is a hasonló jellegű állami tanárokéval egyenlő színvonalon álljon.

E felirat átnyújtására s egyúttal hálás köszönetünk tolmácsolására pedig egyházkerületünk konventi és országgyűlési képviselőiből álló küldöttség kéretik fel, mely küldöttség egyúttal az 1848. XX. t.-c. fokozatos végrehajtása céljából az évi államsegély felemelése iránti kérelmünket is hivatva lesz előterjeszteni.

27. Folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 53. sz. jkvi határozatával a főiskolai igazgató-tanács által a theologiai nyugdíjintézet részére kért évi 2000 kor. s annak 10 évi hátráléka iránt felterjesztett kérelme tekintetében felhívta az egyházkerületi pénztárnokot, hogy kimerítő felvilágosító jelentést adjon be arra nézve, megbírja-e az egyházkerületi pénztár azt a jelentékeny terhet s jelentését oly időben közölje a főiskolai igazgató-tanáccsal, hogy az még a kerületi gyűlés előtt tárgyalhassa és megjegyzéseit megtehesse. Egyházkerületi pénztárnok e jelentést elkészítette s jelentése szerint az 1896. évi őszi egyházkerületi közgyűlés 21. sz. jkvi határozatából nem lehet kimagyarázni, hogy az egyházkerületi pénztár köteles lett volna évenként 2000 koronát a theol. nyugdíjintézet javára a főiskolai pénztárba beszolgáltatni, ezért nem történt meg az a mai napig. Ma pedig ez összeg kiadása teljes lehetetlenség volna, mert az az alap, amelyből a pénzügyi választmány 1896-ban az évi 2000 kor. segély kiadását véleményezte, már rég megszűnt. A kért összegnek a közigazgatási pénztárból való kiutalása is, a tőke megtámasztásának veszélye nélkül, lehetetlenségnek látszik, mert az egyházkerület által annak terhére megszavazott nagymérvű kiadások e pénztár jövedelmét teljes mértékben igénybeveszik, sőt kimerítik.

Igazgató-tanács az egyházker. pénztárnok e jelentését tudomásul véve, jelenti a főtiszt. egyházker. közgyűlésnek, hogy abban a tudatban és biztos reménységben, miszerint a főtiszt. Egyházkerület a theologiai tanári nyugdíjintézet ügyének a felmerülhető nehéz helyzetekben segítségére lesz, a kért összegnek az egyházkerületi pénztárból a theol. tanári nyugdíjintézet alapjára való befizetését ezuttal nem kívánja.

Egyházkerületi közgyűlés midőn úgy az egyházker. pénztárnok, mint az igazgató-tanács

jelentését tudomásul veszi, biztosítja a főiskolai igazgató-tanácsot, hogy mint eddig, úgy ezután is a legnagyobb jóindulattal fogja kísérni a theol. tanárok nyugdíjintézetének ügyét s ha a folytonos szaporodó elodázhatlan egyéb kiadások miatt ezuttal nem teljesíthette is az igazgató-tanács kérelmét, szívesen igéri, hogy a netalán felmerülő nehéz helyzetekben tehetsége szerint igyekezni fog a főiskolának segítséget nyújtani.

28. U. a. igazgató-tanács jelenti, hogy a sárospataki főgimnáziumban a f. iskolai évre összesen 428 növendék iratkozott be, akik közül ref. vallásu 353, ág. ev. 11, r. kath. 30, g. kath. 5, izr. 29. Az akadémián a hittanhallgatók létszáma ez időszertint 93, a joghallgatóké 43. Az akadémiái hallgatók létszáma azonban az utólagos beiratások folytán még remélhetőleg emelkedni fog.

Tudomásul vétetik.

29. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. é. szept. 10-iki üléséből jelenti, hogy a jogakadémiai tanárok fizetésének állami fizetési pótlékkal való kiegészítése folytán a theologiai akadémiái tanárok fizetésének rendezése, illetőleg kiegészítése is elodázhatatlanná vált, miután az egyházi törvények (VI. t.-c. 112. §.) világosan előírják, hogy a theol. akad. tanárok fizetése a jogakad. tanárokénál kevesebb nem lehet. Miután ez a fizetésrendezés, ami jelentékeny új kiadást von maga után, a főiskolát és illetőleg az egyházkerületet terheli, az igazgató-tanács a gazdasági választmány előmunkálatai alapján részletes számításokat tett, mennyi lesz ez a teher-szaporulat s javaslatot dolgozott ki, honnan és miképen lenne ez fedezhető.

Az igazgató-tanács megállapítása szerint — miután Nagy Béla eddigi rendkívüli tanár is f. é. október 1-től a rendes tanári fizetés élvezetébe lép, az az összeg, mely a theologiai tanárok fizetésének a jogtanárokéval egyenlő alapon való rendezéséhez szükséges, a folyó polgári évre 10250, jövőre pedig évi 10600 korona. Ez összeg fedezésére nézve igazgató-tanács a következő javaslatokkal járul a főtiszteletű egyházkerület elé:

31. A főiskolai gazdasági választmány, a júniusi igazgató-tanácsi ülés 18. sz. jegyzőkönyvi határozata szerint, — azoknak az irányelveknek tekintetbe-vételével, amelyek szerint a vallás- és közoktatásügyi miniszter a felekezeti jogakadémiai tanárok törzsfizetését kiegészítette, — előterjeszti jelentését arról az összegről, mely a theologiai akadémiai tanárok törzsfizetésének a megfelelő összegig való kiegészítésére, illetőleg felemelésére szükséges, bejelentvén egyuttal azt is, hogy az akadémiai tanárok korpótlékuk és lakbérük rendezésének kérdését ez időszerint megoldás elé juttatni nem óhajtják. E szerint

Radácsi György	ny.	r.	t.	mai	törzsfizetése	pótolandó	2600	K.-val.
Novák Lajos	"	"	"	"	"	"	2600	"
Rohoska József	"	"	"	"	"	"	2000	"
Zoványi Jenő	"	"	"	"	"	"	2000	"

A négy tanaré 9200 K.-val.

A gazdasági választmány véleménye szerint az így feltüntetett 9200 K a f. 1908. évben részben fedezetet talál: 1. a 8 akadémiai tanár által visszafizetendő 400—400 K drágasági pótlék 3200 K összegében és 2. a 4 theologiai tanár fizetésekiegészítéséből visszatartandó nyugdíjintézeti járulék 3066 K összegében. Ugyhogy ekképen az az összeg, mely a theologiai tanárok fizetésekiegészítése címén ebben az évben a főiskolai pénztárból fizettetnék ki, összesen 2934 korona lenne.

E jelentéssel kapcsolatban rámutat a gazdasági választmány azokra az anyagi forrásokra is, amelyekből jövőben a theologiai tanárok fizetésekiegészítésére szükséges összeg fedezését reméli.

Az igazgató-tanács a gazdasági választmány jelentését tudomásul vevén, a maga részéről azt az összeget, mely a theologiai tanárok fizetésének a jogtanárokéval egyező alapon történő rendezéséhez szükséges, — tekintve azt, hogy Nagy Béla rendkívüli theologiai tanár ez évi október hó 1-től kezdve rendes theologiai tanár lesz, ki ez alapon évi 1400 K fizetésekiegészítésre tart igény, ez évre 10.250, a jövő évre pedig 10.600 koronában állapítván meg, a következő javaslatokat terjeszti a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűléshez:

1. Minthogy az egyházi törvények VI. cikkelyének 112. §-a határozottan inlézkedik arra nézve, hogy a theologiai tanárok fizetése a fele-

kezeti jogakadémiai tanárok fizetésénél kisebb ne legyen és minthogy továbbá a vallás- és közoktatásügyi miniszter a felekezeti jogakadémiai tanárok fizetését ez évi január 1-től az állami jogtanárok fizetéséig kiegészítette: mondja ki a főtiszteletű egyházmegyei közgyűlés, hogy a theologiai tanárok fizetése is ez évi január 1-től hasonlóképen felemeltetik.

2. Minthogy a sárospataki főiskolának mai pénzügyi állapota, tekintettel a folytonosan fejlődő egyéb szükségletekre is, e fizetésemelésből reá háramló teher teljes mértékben való viselését nem bírhatja meg: mondja ki a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés, hogy a fizetésekiegészítésre szükséges összeg fele részét, évi 5300 koronát az egyházkerületi pénztár fogadja el, jóakarató figyelembe vételével annak a kétségtelen ténynek, hogy a sárospataki főiskolának a kor színvonalán való tartása egyházkerületünknek is első rendű érdeke és feladata.

32. Abban az esetben, ha a főtiszteletű egyházkerület a ma rendelkezésére álló alapok egyikéből sem folyósíthatná azt az évi 5300 K összeget, mely az igazgató-tanács javaslata szerint az egyházkerületi pénztár terhére esnék:

az igazgató-tanács a következő két alapot jelöli meg olyanoknak, amelyeknek egyikéből vagy másikából a jövőben a főtiszteletű egyházkerület e kiadását fedezhetőnek itéli:

1. A régi államsegély felemelését, melynek a vallás- és közoktatásügyi minisztertől való kérelmezésére igazgató-tanácsunk előbbi, 20. sz. jegyzőkönyvi előterjesztésében egy küldöttség felkérését hozta javaslatba.

2. Az 1907. évi tavaszi konventi ülés ki mondta, hogy abból a 2.096,400 koronából, mely az államkormány által a két protestáns egyház részére biztosított 3 millió koronából a ref. egyházra esik, adócsökkentési alapra 70%-t, vagyis 1.467,480 koronát szakít ki, holott a kormányhoz

juttatott előterjesztésben adócsökkentésre 1,400.000, a lelkészi nyugdíjintézetre 400.000 és közigazgatásra 483.000 K volt előirányozva és kérelmezve. Azt a kerek számban 67.000 koronát, mellyel az adócsökkentési alapot megnövelte, a közigazgatási államsegélyből vonta el, dacára annak, hogy a teljes államsegélyből a két első cél kielégítése után közigazgatásra amúgy is csak 296.400 K esett volna.

Minthogy ennek a 67.000 koronának az adócsökkentési alaphoz a közigazgatás céljaira való visszakövetelése az egyházkerületeknek fontos érdeke, azért az igazgató-tanács tisztelettel javasolja a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek, hogy az egyetemes konventhez előterjesztést tenni méltóztassék a közigazgatási államsegélyből elvont s az adócsökkentési alaphoz csatolt 67.000 koronának a közigazgatás céljaira való visszahelyezése érdekében. Ennek sikere esetén ugyanis egyházkerületünkre a 67.000 koronából mintegy 10.000 K esnék közigazgatási célokra, minek következtében az egyházkerületi közigazgatási pénztárból 10.000 K szabadúlna fel, mellyel a főtiszteletű egyházkerület autonomicen rendelkezhetvén, annak egy része a theologiai tanárok fizetésrendezésére lenne fordítható.

33. Fentebbi javaslatával kapcsolatban a f. évre a theologiai tanárok részére is kiutalt drágasági pótlék visszafizetése kérdésében, az igazgató-tanács a következő javaslatot terjeszti a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez :

A theologiai tanárok, — ha a fizetésök teljes rendezésére szükséges 5300 K az egyházkerületi pénztárból a f. évre kiutalványozható nem volna, — ama 400—400 K drágasági pótlék visszafizetése alól, melyre teljes fizetésrendezésük esetén köteleztettek, ez évben is mentessenek fel.

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács részletes és kimerítő előterjesztéseit köszönettel

tudomásul veszi. Az előterjesztésben foglalt javaslatokat beható megfontolás tárgyává téve, mindenekelőtt kimondja egyházkerületünk, hogy *theologiai akadémiai rendes tanárainak fizetését f. 1908. évi január 1-től visszamenőleg a jogakadémiai tanárokéval teljesen egyenlő színvonalra emeli.*

Az ezen fizetésrendezés folytán a főiskolára háramló jelentékeny teher könnyítésére nézve egyházkerületi közgyűlés szívesen ajánlja fel a maga segítségét, nagyon jól tudván, hogy a lelkészképzés ügyének a legmagasabb színvonalon tartása egyik legelsőrendű feladatát képezi egyházkerületünknek, ennek nélkülözhetlen előfeltétele pedig, hogy theol. akadémiai tanáraink anyagi helyzete a lehető legjobban legyen biztosítva, hogy tanáraink anyagi gondok nélkül, teljes odaadással végezhessek nemes hivatásukat.

Miután azonban egyházkerületünk pénztára a minden oldalról reáharult újabb nehéz terhek miatt nincs abban a helyzetben, hogy az igazgató-tanács által kért 5300 korona folyósítását elvállalhassa, egyházker. közgyűlés az igazgató-tanács 32. sz. határozatában foglalt mindkét javaslatot elfogadja, vagyis egyfelől megkísérli a régi államsegély felemelésének kérését a vallás és közokt. miniszteriumtól, s erre felkéri azt a bizottságot, melyet a jogtanárok fizetéskiegészítése ügyében leendő közbenjárásra az előző határozatával kiküldött; másfelől felkéri a mélt. egyetemes konventet, hogy a közigazgatási államsegélyből elvont s a számítási hibából az adócsökkentési alaphoz csatolt 67 ezer koronát a közigazgatás céljaira visszahelyezni méltóztassék.

Egyházkerületi közgyűlés azért az igazgató-tanács ama kérelmére nézve, hogy a theologiai akadémiai tanárok fizetésrendezésére szükséges összeg felerészét a kerületi pénztár vállalja magára, a végleges határozatot akkorra tartja fenn, amikor a fentebbi két kísérlet eredményéről jelentést nyer. Biztosítja azonban az

igazgató-tanácsot, hogy bármelyik módzat sikere esetén a theol. tanárok fizetésének bizonyos részét készséggel vállalja magára, sőt ha e módzatok egyike sem vezetne eredményre, más módokat is megfog kísérelni, hogy a főiskolának e kérdésben segítségére lehessen.

Felhívja azért az egyházkerületi közgyűlés az igazgató tanácsot, illetőleg a főiskolai gazdasági válaszmányt, hogy a theologiai tanárok fizetésének a jogtanárokéval egyenlő színvonalra kiegészítését az 1908. évi január 1-től visszamenőleg már e folyó évre folyósítsa s a főiskolai költségvetésbe mint rendkívüli kiadást pótlólag vegye be s a jövő évi költségvetésben is gondoskodják, hogy a theol. tanárok az így megállapított magasabb fizetést élvezhessék, a végleges leszámolást az így teljesített többletről akkorra tartván fenn, amikor a kérdés érdemi része felett egyházkerületi közgyűlésünk véglegesen dönteni fog.

Az igazgató-tanács 33. sz. jkönyvi pontjában foglalt azt a javaslatot, hogy a theol. tanárok a f. évre kiutalt 400 korona drágasági pótlék visszatérítés alól mentessenek fel: a fentebbi határozat folytán elfogadja, illetőleg e drágasági pótléknak a fizetésfelemelésbe leendő beszámítását megengedi.

30. F. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 41. sz. jkvi határozatával kimerítő felvilágosítást kért az egyházkerületi pénztárnoktól a *Vay-Mocsáry* és a *Teleky-Szeremley-alapítványok* után a főiskolai igazgató-tanács által igényelt hátrálékok mibenlétéről. Az egyházkerületi pénztárnok előszóval részletesen kifejti, hogy a kérdéses hátrálék magyarázata az, hogy a Vay-Mocsáry-alap jövedelmét, mely egész összegében a főiskolai pénztárat illeti, a főt. egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács kérelmére 6%-ban állapította meg s e 6%-ot a főiskolának minden körülmények közt be kell küldeni, habár az illető alap után ennek megfelelő kamat nem folyt is be. Az utóbbi években tényleg többször a közgazgatási pénztárból kellett a Vay-Mocsáry-alap 6%-os kama-

tát pótolni. Egyházkerületi pénztárnok azért az igényelt hátrálékok törlését kéri. Radácsi György, főiskolai gazdasági választmányi elnök ezzel szemben indítványozza, hogy küldjön ki az egyházkerület egy bizottságot, mely a főiskolai és egyházkerületi pénztár közt a még fennforgó vitás kérdéseket véglegesen tisztázza s a jövőre nézve is a hasonló viták elkerülése iránt javaslatot dolgozzon ki.

Egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi pénztárnok jelentését tudomásul veszi, azonban elfogadja a Radácsi György javaslatát is s az előbbi határozatok szerint kibővített pénzügyi bizottságot — felkérve a közreműködésre Radácsi György gazdasági választmányi elnököt is — felhívja, hogy ebben a kérdésben is eljárni s a jövő tavaszi közgyűlésünkre határozati javaslatot készíteni sziveskedjék.

31. Folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 67. sz. jkvi határozatával az Egyetemes Konvent 1907. évi októberi ülésének 51. (4.) sz. jkvi pontjában foglalt felhívás alapján figyelmeztette az egyházmegyéket és egyházközségeket, hogy a kir. bíróságok részéről a ref. egyházi intézetek céljaira szánt alapítványszerű hagyományoknak kiutalványozása körül elkövetett netaláni sérelmes rendelkezései ellen az egyetemes konvent által ajánlott megfelelő intézkedések gyors eszközését egyházi önkormányzatunk megvédése szempontjából elmulaszthatlan kötelességüknek ismerjék. A felsőzempléni egyházmegye erre nézve jelenti, hogy az ő területén ily sérelem nem fordult elő. A gömöri egyházmegye ellenben f. évi őszi közgyűlésében egy ily sérelmes esetet jelent be. Ugyanis Rimaszombatban özv. Báthory Ferencné, aki 1906. június 13-án elhalt, végrendeletében két darab gömörmegei népi és iparbanki részvényt hagyott alapítvány gyanánt a rimaszombati egyháznak oly feltétellel, hogy annak kezelése a rimaszombati ref. egyházat illesse, a részvények osztalékai pedig a rimaszombati szegénysorsú és több gyermekkel megáldott polgárok segélyezésére fordíttassanak. E hagyatékra vonatkozólag a rimaszombati kir. járásbíróság az 1907. május 10-én kelt hagyatékátadó végzésben kimondta, hogy „az továbbra is bírói letétben kezeltetik s onnan csak a kormány-

hatóságilag jóváhagyott alapító-levélnek ezen hagyatéki bíróságnál történt bemutatása után fog kiutaltatni". A gömöri egyházmegye kéri az egyházkerületet, hogy e sérelmes bírói végzés ellen jogorvoslattal éljen.

Egyházkerületi közgyűlés a felsőzempléni egyházmegye jelentését tudomásul veszi, a gömöri egyházmegye által bejelentett sérelmes esetre nézve pedig egyfelől értesíti a gömöri egyházmegyét, hogy a járásbíróság végzése ellen magának a rimaszombati ref. egyháznak, illetőleg a gömöri egyházmegyének kellett volna a törvényes határidőkben a törvényes jogorvoslattal élniök, amint azt a hivatkozott konventi és egyházkerületi határozatok is világosan előírják. Felhívja azért a gömöri egyházmegyét, hogy amennyiben kivihetőnek látszik, egyházmegyei ügyésze útján a hagyatékátadás kieszközlése iránt újból folyamodjék a kir. járásbírószághoz s annak netaláni újabb sérelmes határozata ellen a törvényes jogorvoslatokat vegye igénybe.

Másfelől a sérelmes esetet egyházkerületi közgyűlés bejelenti az egyetemes konventnek, felkérve, hogy alkalmas módot keresni méltóztatásuk az egyházi autonomiánkra sérelmes bírói eljárás orvoslására, illetőleg az ily irányú bírói gyakorlat megszüldülésének meggátolására.

32. Olvastatott az egyetemes konventnek a genfi Kálvin-émlékre és a négyszázados születési évforduló alkalmából létesítendő „jubileumi Kálvin-alapra“ vonatkozó alábbi átírata:

Debreceni református egyházközségünk presbitériuma az 1907. évi októberi egyetemes konvent 57. jegyzőkönyvi számának 12 pontja s az 1908. áprilisi egyetemes konvent 96. jegyzőkönyvi száma, illetőleg egyetemes konventünk amaz elvi állásfoglalása kapcsában, melyben a reformáció Genfben, Kálvin születése négyszázados évfordulója alkalmából emelendő monumentális emlékművének létesítéséhez való hozzájárulását s a genfi reformáció emlék-bizottság által megindított s világszerte élénk viszhangot

keltett, hatalmas mozgalomhoz leendő csatlakozását már kijelentette 1908. június hó 14-én tartott üléséből 805/1908. P. szám alatt Kiss Albert lelkészelnök, Simonffy Imre kir. tanácsos főgondnok és Somogyi Pál főjegyző aláírásával következő előterjesztésével fordult egyetemes konventünkhöz:

805/1908. P. A debreceni reform. egyház presbitériumától. Méltóságos Konvent! Kálvin Jánosnak, ennek a halhatatlan emlékü reformátornak születése négyszázados évfordulója alkalmával, 1909-ben szobrot emel az egész világ református egyházainak kegyelete. Tudomásunk szerint a szobor mellékcsoportozatai hivatva lesznek feltüntetni a reformáció terjedését és küzdelmeit, mi célból az egyes nemzetek azon hőseinek szobrai, kik a reformációért küzdöttek, helyet nyernek ezekben a szobor csoportozatokban; csupán arról nem történt még gondoskodás, hogy a mi nemzetünk valamelyik hőseivel és reformátorával képviselve legyen a világ református egyházainak nagy családjában, holott alig van nemzet, mely a reformáció érdekében a vallás-szabadságért oly hosszú időn át, oly nagy küzdelmet vívott volna és annyi vér- és pénz-áldozatra mutathatna, mint a mi nemzetünk. Úgy nemzetünk képviselőjének érdeke, mint a reformációért folytatott küzdelmek teljességének feltüntetése egyaránt megkívánnák, sőt megkövetelnék tehát, hogy legalább első nagy szabadsághősünknek, Bocskai Istvánnak és valamelyik magyar reformátorunknak szobra is helyet foglaljon Kálvin szobrának mellék-alakjai közt.

Tisztelettel kérjük tehát a Méltóságos Konventet, hogy a fentebb jelzett célnak biztosítása érdekében hathatós lépések tételét elhatározni és ide vonatkozólag szükséges intézkedéseket megtenni méltóztassék. Kelt Debrecenben a reform. egyház presbitériumának 1908. június hó 14-én tartott gyűléséből. Tisztelettel Kiss Albert, lelkészelnök. Simonffy Imre kir. tanácsos, főgondnok. Somogyi Pál főjegyző.

1. Tekintve, hogy a reformáció genfi nemzetközi nagyszerű emlékműve tervbe vett létesítésének sugalmazó gondolata annak a hatásnak történelmi szemléltetése volt, melyet a Kálvin reformáció a világon gyakorolt — s a reformáció Genfből kiindult tényeinek és történelmi fejlődésének az a hatalmas láncolata, amelynek világos, meggyőző és hatásos alakban, első renden — noha az allegoria és symbolismus kizárása nélkül — kimagasló történelmi személyiségek szobor-csoportozata

által leendő művészi érzékeltetését az emlék-bizottság maga elé tűzte, hazánkat, nemzetünket és magyar református egyházunkat is átölelte: egyetemes konventünk a debreceni református presbitérium javaslatát elvileg magáévá tevén s a Kálvin-reformáció hatása alatt álló népek intézményei, elvei, tárgyai törekvései közösségének, társadalmi és politikai fejlődése egységének kidomborítására is hivatott eme nagyszabású nemzetközi emlékmű keretébe a magyar protestanizmusnak történelmi vagy jelképes beillesztését illendőnek, természetesnek és óhajtottónak vélvén, kimondja, hogy egyrészt ama világi nagyok, hősök és államférfiak társaságában, kik a reformátorok eszméinek távolban és közelben hatalmas utörői voltak s kik az emlékmű keretében a reformátorok mellé vagy köré fognak sorakozni, a magyar állam, a magyar nemzet és magyar protestantizmus képviselőjében, nagy fejedelmünk és első magyar szabadsághősünk *Bocskay István* szobra is okvetlen helyet foglaljon, másrészt a genfi és magyarországi reformáció kölcsönhatásának jelképéül — Béza Tóddal élénk szellemi érintkezésben állt tudós magyar reformátorunknak az 1505-től 1572-ig élt *Szegedy Kiss Istvánnak* reánk maradt arcképe nyomán készíthető domborművű képe Béza szobrának homlokzati oldalán megörökíttessék.

2. A genfi emlék-bizottsággal e célból leendő érintkezés s az esetleges további teendők javaslata hozatala, valamint egy a magyar földhitelintézet által külön számlán kezelendő s az egyházkerületeinknél Kálvin születése négyszázados évfordulója alkalmából, esetleg már eddig begyűlt összegekkel is növelendő jubileumi „*Kálvin-alap*” létesítése és gyarapítása módozatainak, rendelkezésének s a négyszázados évforduló hazai méltó megünneplése vagy megörökítése céljából fogantatandó intézkedések programjának a folyó évi őszi egyetemes konventi ülésre leendő tüzetes kidolgozása véget egyetemes konventünk, az egyetemes konventi elnökség elnöklete alatt — tekin-

tettel az öt egyházkerületre — egy (az elnökökön és előadón kívül) tíztagu bizottságot alakít, amelynek tagjait az egyes egyházkerületeket képviselő egyetemes konventi tagok javaslatán nyugvó elnöki előterjesztés alapján még a folyó ülés napirendén megfogja választani, jegyzőjéül pedig dr. Baksa Lajos egyetemes konventi előadót kéri föl. Ennek a bizottságnak az első pont alatti határozat végrehajtásához szükséges költségeket, a közalap pénztárából — az imént érintett jubileumi „Kálvin-alap“ által, illetőleg a szokott egyetemes konventi kulcs arányában, az egyházkerületek által megterítendőleg — már most rendelkezésére bocsátja.

3. Csatlakozván a dunántúli és tiszántúli egyházkerületek elnökségei által a „jubileumi Kálvin-alap“ gyarapítása, illetőleg a gyűlekezeteink körében e célra gyűjtendő kegyes adományok érdekében kibocsátott felhívó szózatokhoz, mind az öt egyházkerületi közgyűlésünk, illetőleg egyházkerületi elnökségünk figyelmét sürgősen felhívja egyetemes konventünk, hogy saját hatáskörükben teendő célszerű intézkedések s a gyűlekezeteink legszélesebb rétegeiben, alkalmas időpontokban (így pl. újkenyéri, úrvacsora osztáskor és Pünköstit első napján, confirmandusaink körében pedig az Úrasztalához való első járulások alkalmával) hathatós szószéki és iskolai buzdításokkal kezdeményezendő adakozások útján az érintett Kálvin-alapnak felekezeti öntudatunkat és becsületünket is érintő nemes céljait munkás szeretőkkel *addig is karolják föl, míg egyetemes konventünk* imént kiküldött ad hoc bizottságának jelentése alapján a valószínűleg *évek láncolatára kiterjedő rendszeres adománygyűjtések tüzetesebb programját kidolgozhatná és egyházkerületi közgyűléseinkkel közölhetné.*

4. A bármi uton befolyó az esperesi hivatalok közvetítésével egyházkerületi pénztárainkban összegyűjtendő kegyes adományok az utóbbi pénztárak által koronként „jubileumi Kálvin-alap“ címen a Magyar Földhitelintézethez Budapestre

küldendők fel, amelyet egyetemes konventünk ezennel fölkér, hogy az érintett címen, egyetemes konventi elnökségünk rendelkezése alatt külön számlát nyitni sziveskedjék.

A kivonat hitelülül :

Budapest, 1908. július 17.

BAKSA LAJOS,
egyetemes konventi
előadó.

Közgyűlésünk a halhatatlan reformátor nagy nevét és érdemeit ilyen módon is megörökíteni óhajtó nemes tervhez szívvel-lélekkel csatlakozik s a „jubileumi Kálvin-alap“ gyarapítása céljából addig is, míg a rendszeres adománygyűtések tüzetesebb programját az egyetemes konvent ígérete szerint kidolgoztatná, maga részéről a következő rendelkezéseket teszi :

a) felhívja az egyházmegyéket, hogy saját pénztáraikból a Kálvin-alap növelésére lehetőleg minél tekintélyesebb összeget folyósítsanak ;

b) a legközelebbi Karácsony ünnepén tartandó úrvacsora-osztás alkalmával — mikor a templom leglátogatottabb, — az u. n. közigazgatási (agentialis) perselypénzt az összes gyülekezetekből erre a célra engedi át s ezt az esperesekkel és lelkészekkel. kihirdetés végett, — minél előbb közölni rendeli.

33. Az abauji egyházmegye 1908. szept. 8—9. napjain Kassán tartott közgyűléséből s az ungi egyházmegye 1908. szept. 8—9. napjain tartott közgyűléséből indítványozza, hogy Zoványi Jenő sárospataki theologiai tanárt, ki tanári hivatását nem főiskolánk és egyházunk építésére, hanem épen ellenkezőleg annak rombolására használja fel, sárospataki theol. tanári állásából mozdítsa el, hogy ily módon Zoványi Jenőnek a theologiai ifjuság szellemére és egész egyházunk közéletére gyakorolt vészes és káros hatása valahára véget érjen.

Ez indítványokkal kapcsolatban olvastatott a sárospataki főiskola igazgató-tanácsának következő előterjesztése :

Olvastatott a f. é. május 19. napján Miskolcon tartott egyházkerületi közgyűlésnek 26. sz. határozata, amelyben az esperek, gondnokok és tanácsbírák javaslatára, főiskolai igazgató tanácsunk hatáskörébe utaltatott mindazon súlyos bajoknak orvoslása, amelyek a sárospataki főiskolában az utóbbi időben felmerültek, kimondatván egyúttal, hogy az iskola szellemi és erkölcsi életének a hagyományos kálvinista szellemben vezetése és ellenőrzése az igazgató-tanács feladatát képezi s annak áll kötelességében minden ezzel ellenkező törekvés megakadályozása és megtorlása, amit az igazgató tanács annál hatékonyabban teljesíthet, mert az egyházkerület az igazgató tanácsot tekintélyének és erejének teljes súlyával fogja támogatni mindazon intézkedéseiben és javaslataiban, amelyeket a fentemlített feladatok megvalósításának akadályai elhárítására stb. ajánlatba hoz. Ezen nagyfontosságú és az igazgató-tanácsra nagy erkölcsi felelősséget hárító egyházkerületi határozatot igazgató-tanácsunk komolyan fontolóra véve, az egyházkerületi közgyűléshez a következő tiszteletteljes előterjesztést határozza el:

Tisztelettel jelentjük, hogy a sárospataki főiskolában tényleg fennáll az a baj, hogy a theologiai akadémián a kálvinista szellemű papnevelés veszélyeztetve van Zoványi Jenő tanár úr által, akinek közismert ténykedései idézték fel az egyházkerület határozatát; de tisztelettel jelentjük egyszerűen azt is, hogy igazgató-tanácsunknak sem hatalma, sem bírói jogköre nincs arra nézve, hogy a kálvinista szellem ellen elkövetett vétségeket megtorolhassa. Hogy tehát a sárospataki főiskolában a hagyományos kálvinista szellem, amelynek ellenőrzését egyházkerületünk az igazgató-tanács különös kötelességévé tette, továbbra is megóvható legyen, tisztelettel javasoljuk, hogy a Zoványi Jenő tanár úr által betöltött egyháztörténelmi tanszékre oly irányú tanárt méltóztassék alkalmazni, akinek hithűségében meg lehet bízni; Zoványi Jenő úr pedig mozdíttassék el tanári állásától, amelyen homlokegyenest ellenkező irányt képvisel az intézetet fenntartó s magának papokat nevelő egyházzal szemben.

Ezen javaslatunknál fogva Zoványi Jenő theol. tanár úr ellen, aki különben iskolánkon kívül 4 ízben, iskolánk körében pedig 2 ízben állott fegyelmi eljárás alatt és összesen 4 ízben sújtott fegyelmi büntetéssel, méltóztassék hivatalból ismételten elrendelni a fegyelmi eljárást az V. t.-c. 34. §-ának 3. pontja alapján, mert Zoványi Jenő úr az egyháztörténelmet oly irányban és szellemben tanítja, amint azt az országos

botrányt okozott „Függelék“-e tanúsítja, ez a cselekménye pedig ref. egyházunkban a vallásos érületbe és hithűségbe ütközik. De Zoványi Jenő úr ezenfelül az általa viselt tanári állásra méltatlanná is tette magát az által, hogy a Kálvin-féle reformáció alapján fennálló főiskola ifjúságát ily hagyományos szellemben nevelni képtelennek mutatkozik, sőt állását többszörösen lealacsonyította az ellene alkalmazott fegyelmi büntetések által, amelyek miatt kétségessé tette a tanári minősítésre törvény szerint megkívántató fedhetetlenséget is.

Az alkalmazandó büntetés mértékére nézve az V. t.-c. 35. §. *d)* pontja alatt foglalt büntetés kérését véleményezzük, úgy azonban, hogy Zoványi Jenő úr az V. t.-c. 132. §. *b)* pontja értelmében hivatalától már előzőleg függesztessék fel, mert a papnevelés nagy érdekén kívül a sárospataki főiskola jó hírnevét is kockára tette azon országos botrány által, amelyet a „Függelékében“ nyilvánult irányzatával okozott. Az országos botrányt igazolja az Egyetemes Konvent ide vonatkozó határozata.

Közgyűlésünk teljes mértékben magáévá teszi az abauji és ungi egyházmegye, valamint a főiskolai igazgató-tanács által tett indítványokat s az igazgató-tanács javaslatait egész terjedelmében határozati erőre emeli; vagyis Zoványi Jenő theol. tanár ellen a fegyelmi eljárást az E. T. V. t.-c. 42. §. *c)* pontja alapján, az ugyan ezen t.-c. 34. §. 3. pontjába ütköző fegyelmi vétség miatt hivatalból elrendeli s az ügy iratait az egyházkerületi bírósághoz a fegyelmi eljárás lefolytatása végett áttévén, felhívja a bíróságot, hogy a hivatkozott t.-c. 132. §. *b)* pontja értelmében Zoványi Jenő felfüggesztése iránt haladéktalanul intézkedjék.

34. A lelkeszi könyvtár-bizottság a *Warga Lajos-féle Egyháztörténethez* Zoványi Jenő által írt s országos megbotránkozást támasztott „Függelék“ ügyében — tavaszi közgyűlésünk 24. sz. s a folyó évi júniusi egyetemes konventi ülés 230. sz. határozata folytán, — a következő javaslatot terjeszti be:

JEGYZŐKÖNYV

a lelkeszi könyvtár-bizottságnak 1908. szeptember 22. napján Miskolcon tartott üléséről.

Jelenvoltak: Fejes István elnök, Léway József, Szinyey Gerson, Radácsi György, dr. Tüdös István és Révész Kálmán bizottsági tagok, utóbbi jegyző is.

1. Elnök, hivatkozással egyházkerületünk tavaszi közgyűlésének 24. számú, továbbá a f. évi júniusi egyet. konventi ülés 320. sz. határozatára, mely utóbbi szerint a Warga Lajos-féle Egyháztörténethez Zoványi Jenő által írott Függelék ügyében a további intézkedést és eljárást egyházkerületünk közgyűlésére bízta, felhívja bizottságunkat, hogy az ez ügyben való további eljárásra nézve a holnap megnyitandó egyházkerületi közgyűlés elé javaslatot adjon.

Bizottság hosszas és beható tárgyalás után a következő véleményt terjeszti a főt. egyházkerületi közgyűlés elé:

A lelkeszi könyvtár-bizottság ma is teljes mértékben fenntartja ugyan azt a véleményt, melyet f. é. május 20-án kelt jelentésében a Zoványi Jenő átdolgozói munkásságának szégyenletes eredményéről és káros hatásáról kifejtett, — mindazáltal, tekintettel arra, hogy az egyet. konvent elébb idézett határozata kizárólag a Zoványi Jenő által a III. kötethez csatolt Függelékre nézve kíván intézkedést és véleményt, mivel a botránkozás követül általánosan a Függelék, illetve annak Kálvinról szóló része tekintetik,

végül azért is, mivel a III. kötet egy részének megsemmisítése, új átdolgozása és kiadása beláthatatlan bonyodalmakba és igen nagy anyagi áldozatba vihetné bele egyházkerületünket, — mondja ki a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés, hogy a Warga-féle Egyháztörténelem Zoványi Jenő által átnézett és kipótolt III. kötetének végéről, az egész munkával különben is semmi szerves összefüggésben nem álló Függeléket kihagyatja s a fő-botránkozás követől ekép megszabadított kötetnek a lelkeszi könyvtárak közötti szétosztására az orsz. lelkeszi könyvtár-bizottságot felkéri.

Közgyűlésünk a javaslatot egész terjedelmében elfogadja s megfelelő intézkedés végett az országos lelkészi könyvtár-bizottsághoz felterjeszti.

35. Tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk, a 94. számú határozatában, a mostani közgyűlésünkre tűzte ki a felsőborsodi egyházmegye azon felterjesztésének a tárgyalását, amelyben a *klerikálizmus veszedelmes túlterjeszkedésével* szemben nyílt állásfoglalásra hívja fel egyházkerületünket. Ehez, a jelen gyűlésünkre beadott jelentésében, a felsőzempléni egyházmegye is csatlakozik.

A felsőborsodi egyházmegye egyházkerületünk elé, ugyanabban a kérdésben újabb, bővebb felterjesztéssel is él, amelyben elsorolva azokat a sérelmeket, amelyek a nemzeti szabadelvűségen s ezzel együtt a protestantizmuson ejtettek és napról-napra ismételtetnek; — rámutatva azokra a veszedelmes törekvésekre, amelyek bennünket a minden vonalon csatasorba álló, a tettek mezejére lépő s immár „*cselekvő*“ klerikálizmus részéről egyházi társadalmunkban, kulturánkban, törvény által biztosított összes jogviszonyainkban és intézményeinkben fenyegetnek: arra hívja fel egyházkerületünket, hogy a veszedelmes ellenség ellen vegye fel immár a harcot s lépjen bátran a nyílt és elszánt küzdelem terére s kibontott zászlója alá hívja oda a többi egyházkerületet, Magyarország összes protestáns lakosságát és minden szabadelvű fiát is.

Egyházkerületünk maga is megdöbbenéssel látja a klerikálizmusnak nagymérvű túlterjeszkedését s egész hazánk területén megindított és minden téren nagy erővel folytatott, veszedelmes, pusztító munkáját s az eilen összes erejével állást foglal s erre az egyetemes konventet is tisztelettel felhívja, a felsőborsodi egyházmegye emlékiratát hozzá felterjeszti s kéri, hogy a hazánk békéjét nagymértékben fenyegető, veszedelmes irányzat megváltoztatására az országgyűlés figyelmét hívja fel s már jó előre tiltakozzék az alapok és alapítványok kérdésének tervbevett egyoldalú felekezeti megoldása ellen. Végül kimondja egyházkerületünk, hogy ezen

határozatát, csatlakozás céljából, az összes hazai protestáns egyházkerületeknek megküldi.

36. A gömöri egyházmegye, amely a zsinati előkészületek idején már egyszer indítványozta, hogy az érvényben levő országos törvényeink ellenére hazánkban megtelepedett *jezsuita szerzetes rend tiltassék ki az országból*, — most, miután a jelek arra mutatnak, hogy ez a szerzetes rend, amelynek működéséhez széles e világon mindenütt és itt hazánkban is annyi gyászos, sőt átkos emlék fűződik, teljes és minden irányu jogot nyerend a hazánkban való letelepedésre, újból indítványozza és kéri egyházkerületünket és az egyetemes konventet, hogy az országos törvényhozásnál hassanak oda, hogy e hazában azon 1773-ik évi, a jezsuitákat Magyarországból kitiltó országos törvénynek, mely mind e mai napig más törvénnyel el nem töröltetett, sőt még csak meg sem erőlténített, érvény szereztessék.

Egyházkerületünk közgyűlése az ország békéjét bontogató ultramontán klerikalizmus túlterjeszkedésének egyik oka gyanánt maga is a jezsuita rend újból való elhatalmasodását tekinti s azt hazánk és egyházunkra nézve veszélyesnek s itt létezését törvénytelennek tartja s a maga részéről is tisztelettel kéri az egyetemes konventet, hogy a jezsuitákat Magyarországból kitiltó és mind maig fenálló 1773-iki országos törvénynek végrehajtása iránt az országgyűléshez feliratot intézni méltóztassék.

37. Az egyházkerületünkbeli összes egyházmegyék felterjesztett jegyzőkönyveikben nyomatékos szavakkal hívják fel egyházkerületünket a „*Ne temere*“ kezdetű pápai dekrétum ellen való állásfoglalásra s kéri, hogy hasson oda, hogy ezen „egyházunk nyugalma háborgató, tekintélyét sértő, hazánk szabadelvű haladását akadályozó, békés fejlődését átkosan befolyásoló dekrétum“ visszavonassék. A felsőzempléni egyházmegye pedig nagyérdemű gondnokának következő felterjesztését és indítványát ajánlja elfogadásra:

... „A római szent congregatio consilii prefektusának aláírásával 1907. aug. 2-án egy dekrétum jelent meg, mely X. Pius pápa parancsából és megbízásából a házassági jog-

szokást ezutánra rendezni, annak ünnepélyes módját és rendjét megállapítja és ezen új rendet 1908. húsvétől kezdve, általános kötelezettséggel életbe lépteti.

A dekrétum, — bármennyire sértő is, hogy úgy a polgári házasságot, valamint a protestáns és katolikus közötti házasságot ágyasságnak deklarálja, ha nem kath. pap előtt kötött, — se új, se meglepő intézkedéseket nem tartalmaz; mert az egyenes folyománya az 1545-ik évben kezdődött tridenti zsinat XXIV-ik ülésében I. fejezet alatt hozott azon törvénynek, amely szerint . . . „Akik nem a plébános, illetőleg a megyés püspök által felhatalmazott pap és két vagy három tanú előtt, hanem másképp kísérelnek meg házasságot kötni, azokat a szent zsinat a házasság megkötésére teljesen alkalmatlanoknak tekinti és az így kötött házasságokat érvényteleneknek és semmiseknek nyilvánítja . . .“ Ezek alapján a dekrétum III-ik része kimondja, hogy: „Csak azok a házasságok érvényesek, melyek a plébános, a megyés püspök vagy a valamelyikök által felhatalmazott pap és legalább két tanú előtt kötöttek.“

A XI-ik rész 1. §. szerint „A fentebbi törvények alá tartoznak mindazok, kik a katolikus egyházban kereszteltettek, vagy abba haeretikus, vagy schismaticus felekezetről áttértek (még akkor is, ha később újra elszakadtak is) midőn eljegyzést vagy házasságot kötnek. 2. §. Ez a törvény a fent említett katolikusokra érvényes akkor is, ha akár keresztelt, akár nem keresztelt nem-katolikusokkal kötnek eljegyzést vagy házasságot abban az esetben is, ha a vegyes vallás, illetve a különböző szertartás házassági akadályá alúl felmentést nyertek is, hacsak a római szentszék egyes helyekre nézve másképp nem intézkedik.

Sértővé válik azonban a magyarországi protestáns egyházra nézve, nemcsak egyházi, hanem állami szempontból is azon intézkedés által, hogy a római szentszék annak hatálya alól Magyarországot ki nem vette, azt itt is kötelezővé tette, dacára annak, hogy a tridenti zsinat által hozott, fent idézett törvény Magyarországon soha kihirdetve, életbe léptetve nem volt, sőt XVI-ik Gergely pápa 1841. ápr. 30-án kelt brevéjében egyenesen kijelentette, hogy Magyarországon a protestáns papok előtt kötött házasságok is érvényeseknek ismerendők el, dacára, hogy az 1844: III. t.-c. 2. §-a kimondotta, hogy „azon vegyes házasságok is, melyek evangélikus lelki-

pásztor előtt köttetnek, törvényesek“ s hogy az 1868 : LIII. t.-c. 11. §-a szerint „vegyes házasságok bármelyik fél papja előtt érvényesen köthetők.“ És fokozva lett a sértés állami szempontból azzal, hogy dacára a magyar apostoli király tetszvény jogának, ezen dekrétum kihirdetéséhez a magyar kormány, illetve az apostoli magyar király engedelmese se kérve, se megkapva nem lett, de kihirdettetett a püspökök által történt kézhezvétel tényével és életbe lépttetett a következő rendelkezéssel: „Mindezek érvénybe lépnek szentséges Urunk, X. Pius pápa külön rendelkezése folytán és semmiféle, még különleges megszívlelésre méltó ellenvetések se állhatnak útjában.“

Én hiszem és remélem, hogy a magyar kormány erélyes kézzel fogja visszautasítani ezen illetéktelen és törvénytelen beavatkozást, meg fogja védelmezni az apostoli magyar király egyik eminens jogát és méltó lesz elődeihez, kik az 1870. aug. 10-én kelt legfelsőbb elhatározásban kimondották, hogy a „tetszvényjog fenntartása mellett a római zsinat és a pápa ő szentsége semmi rendeletei, vagy határozatai az országban ki nem hirdethetők és szét nem küldhetők, hacsak azok elébb a kormány útján, Ő Felsége elé nem terjesztetnek és általa azoknak közzététele okmányszerűleg meg nem engedtetett“ s kik az ez ellen vétő, hatalmas székesfehérvári püspököt ad audiendum verbum regium idézték. Remélem ezt annál inkább, mert a magyar kormány jelenlegi elnöke, a főrendiház f. évi június hó 10-én tartott ülésében erre nézve kötelező ígéretet tett. De mégis szükségesnek tartom, hogy az egész magyar református egyház, mint egy ember emelje fel tiltakozó szavát és erélyesen követelje a sértő rendeletnek hatályon kívül helyezését Magyarország területére nézve s ezért

indítványozom,

kérje fel a felsőzempléni egyházmegye a tiszáninneri egyházkerületet s ezen úton az egyetemes konventet, illetőleg a két protestáns egyházat közösen érdeklő ügyek intézésére kiküldött bizottságot oly intézkedések sürgős megtételére, melyek a magyar protestáns egyházat mélyen sértő „Ne temere“ kezdetű pápai dekrétumnak Magyarország területére nézve az apostoli királyi tetszvényjog alapján leendő visszavonását, illetőleg hatálytalanná tételét eredményezzék.

DÓKUS ERNŐ e.-m. gondnok s. k.

Egyházkerületünk közgyűlése az indítványt elfogadja s felkéri az egyetemes konventet, hogy a „*Ne temere*“ kezdetű pápai dekrétum visszavonása és hatálytalanná tétele érdekében a szükséges intézkedést a jelzett módon sürgősen megtenni méltóztassék.

38. Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése, 93. számú határozatában, az alsó- és felsőborsodi s tornai egyházmegyéknek az *országos lelkészi nyugdíjintézeti terhek könnyítése* tárgyában beadott felterjesztését azzal a felhívással adta ki az egyházkerületi pénzügyi választmánynak, hogy az véleményes javaslatát e tárgyban jelen őszi közgyűlésünkre terjessze fel.

Ebben a kérdésben a mostani közgyűlésünk elé újabb felterjesztést adtak be az alsőborsodi, felsőborsodi, gömői, alsőzempléni, felsőzempléni, tornai és ungi egyházmegyék is, amely felterjesztésekben — rámutatva a „*Hollandi-Szükösi-Tár*“ alapítványszerű rendeltetésére, amely a szegény lelkészek segélyezését tűzte ki feladatául s most rendeltetésétől sok tekintetben elvonatik — azt kérelmezik az egyházmegyék, hogy egyházkerületünk a „*Hollandi-Szükösi-Tár*“ összes kamatait fordítsa a lelkészek nyugdíjterheinek a könnyítésére s amennyiben a kamatok már más irányban lennének lekötve, a tőke felhasználásával is méltóztassék a kérés kielégítését eszközölni.

Egyházkerületünk pénzügyi választmánya a hozzá utalt kérdésben a következő jelentést adta be:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Az alsó- és felsőborsodi, továbbá a tornai ref. Egyházmegyék által előterjesztett az iránti kérvények, hogy az országos ref. lelkészi nyugdíjintézetbe való belépési járulékok részben vagy egészben az egyházkerületi pénztárak valamelyikéből fedeztessenek, véleményes javaslattevel céljából a tisztelettel alólírott pénzügyi választmánynak adatván ki, megbízatásunknak következőkben vanszerencsénk eleget tenni:

1. Az alsőborsodi Egyházmegye minden tiszáninnen ref. lelkész belépési járulékának 40%-át kéri a Szükösi-Hollandi-tárból fedeztetni; hogy milyen összegre rugna ez a 40%? azt pontosan

megállapítani képesek nem vagyunk, de annyi bizonyos, hogy nagyon jelentékeny összegről van szó, mely csakis a Szükösi-Hollandi-tár tőkéje egy tetemes részének felhasználásával lenne fedezhető.

A szükösi-tár szegény egyházak, lelkészek és tanítók segélyezése céljából alapított, ezenkívül későbbi rendelkezések folytán az a teher is nehezedik rá, hogy az egyházkerületi lelkész-özvegy-, árva-gyámintézet esetleges hiányait fedezze; a Hollandi-tár az 1863. évi aszály alkalmával károsult és inségbe jutott ref. lelkészek felségítése céljából Hollandiában gyűjtött, de megérkezése idején erre a célra már szükségtelemmé vált összegből lett félretéve s világosan és határozottan szegény lelkészek segélyalapjaként szerveztetett, arról tehát, hogy a Szükösi-Hollandi-tár tőkéjének egy része rendeltetésétől elvonassék s vagyonos vagy legalább jó jövedelmű lelkészek javára is használtassék fel, nézetünk szerint az alapítók intencióinak s a segélyre szorult és szoruló egyházak, lelkészek, tanítók érdekeinek sérelme nélkül szó sem lehet.

Az alsóborsodi Egyházmegye kérelmét, tehát teljesíthetőnek nem tartjuk.

2. A felsőborsodi Egyházmegye kérelme már sokkal szerényebb határok között mozog s csupán a belépési járulékok befizetésének némi könnyítésére kér valamelyik pénztárból segélyt engedélyeztetni.

Nagy sajnálatunkra azonban még ennek a kétségkívül jogosult és méltányos kérelemnek a teljesítését sem javasolhatjuk, miután erre a célra fedezettel egyáltalán nem rendelkezünk; ugyanis:

a) A közigazgatási pénztár tőkéje a beleolvadt tűzkárbiztosítási pénztárral együtt, de a közigazgatási pénztár által kezelt idegen alapok és alapítványok nélkül, kitesz kerek számban 150,000 koronát, melynek 6% kamata 9000 korona, a tűzkárbiztosítási díjak évi feleslege 4000 korona, az egyházmegyék által beszolgáltatót évi járulék átlagos számítással 3500 korona, az államszegélyből a közigazgatási pénztárba utalt összeg évi 19,842 kor.; kitesz tehát az évi bevétel 36,342 koronát, mellyel szemben a tisztán közigazgatási célokat szolgáló kiadás a folyó évi tavaszi közgyűlés 13 sz. határozatával megszavazott 5800 koronával együtt 36,043 korona.

Úgy, de ezenkívül közgyűlési határozat folytán fizet a pénztár évenként a sárospataki főiskolának 2800 koronát, hitoktatási célokra 3600 koronát, az összes kiadás tehát 42,443 kor. vagyis az évi hiány 6000 korona, melyből ha a pénztár által kezelt idegen

tőkék kamat-különbözete címén levonunk mintegy 2000 koronát, még mindég felmarad évi 4000 kor. hiány, melynek fedezéséről kellene gondoskodni, de ebbeli javaslatunk a tavaszi közgyűlésen mellőztetett

b) A Vay-Mocsáry és Teleky-Szeremley féle alapítványok a sárospataki főiskola tulajdonát képezik, tehát csakis főiskolai kiadásokra fordíthatók

c) A tolcsvai Nagy Gedeon-féle alapítvány s a Baldácsy-alap jövedelmének egyházkerületünket illető része határozott rendeltetéssel bír, melytől el nem vonható.

d) Az egyházkerület lelkészi özvegy-, árva-gyámintézet tőkéje szintén határozott rendeltetéssel bír s bár az egyházkerület kötelekébe tartozó lelkészek özvegyeinek és árváinak ellátásáról van hivatva gondoskodni s így rokontermészetű az országos ref. lelkészi nyugdíjintézzel, azzal még sem azonosítható s a jelenleg működő lelkészek érdekében az utódok hátrányára meg nem csonkítható.

Ezen tár 1907. évi jövedelme kitett 31,461 kor. 24 fillért, kiadása 27,380 korona 40 fillért, a felesleg tehát mindössze 4080 korona 84 fillér, ennyire pedig az esetleg növekedő évi járulékok biztos fedezhetése céljából szükség van.

e) A Szükösi-Hollandi-tár rendeltetéséről már fentebb szóltunk; múlt 1907. évi jövedelme kitett 15,185 kor. 55 fillért, rendeltésszerű kiadása volt 9511 kor. 18 fillér; ezen felül közgyűlési határozat folytán fizetett a sárospataki főiskolának 1572 koronát, az egyházkerületi felsőbb leányiskolának 3000 koronát, összes kiadása volt tehát 14,083 kor. 18 fillér, felesleg 1102 korona 37 fillér; úgy, de a tavaszi egyházkerületi közgyűlés 53 sz. határozatával a főiskolai tápintézet javára évi 2234 kor. 96 fillér újabb összeget utalványozott, — a folyó évre még a múlt évi állítólagos hátrálékot is, — nyilvánvaló tehát, hogy a Szükösi-Hollandi-tár már a jelenlegi kiadásokat sem képes fedezni, annál kevésbbé terhelhető meg újabb kiadásokkal.

3. A tornai Egyházmegye kérelmét illetőleg, a fentiekre való hivatkozással, csupán annyit tartunk még szükségesnek megjegyezni, miszerint az egyházkerületi lelkészi özvegy-, árva-gyámintézetnek más célra fordítható felesleges jövedelme nincs; a Hollandi tár kamatai már teljesen le vannak kötve; a Baldácsy-alapítvány jövedelmének $\frac{1}{3}$ -da a püspöki fizetés pótlására szolgál, $\frac{1}{3}$ -da szegény egyházak, $\frac{1}{3}$ -da pedig szegény lelkészek s ezek özvegyei és árvái gyámolítására fordítandó

A fentiekből kifolyólag tiszteletteljes véleményünk oda terjed, hogy a fentebb megnevezett Egyházmegyék felterjesztéseinek eleget tenni nem lehet.

Bővebb tájékoztatás céljából a lelkészi özvegy-, árva-gyám-intézet és a Szükösi-Hollandi-tár jövedelmeiről és kiadásairól szóló pénztárnoki kimutatást „/” alatt mellékeljük.

Kiváló tisztelettel maradván

Miskolcon, 1908. évi szeptember hó 8-án.

az egyh. ker. pénzügyi választmány nevében :

MITROVICS GYULA,
jegyző.

KUN BERTALAN,
püspök, mint elnök.

A) Kimutatás

az egyházkerületi papi özvegy-árvatár normális jövedelmeiről
s ezen jövedelem felhasználásáról.

I. Bevétel.

1. 430.000 korona tőke 6- ^o / _o os évi kamatából kerekszámban	25800 K
2. Esetleges késedelmi kamatból	300 „
4. Belépési és tagsági díjakból	2100 „
5. Könyöradományokból, alapítványokból	—
6. Közgyűlési határozat folytán a tűzkárbiztosítási tár jövedelméből	800 „
7. Közhirdetések útján	50 „
Összesen	<u>29050 K</u>

II. Kiadás.

1. Illetményekben az özvegyeknek és árváknak	26500 K
2. Tiszti fizetésben	960 „
Összesen	<u>27460 K</u>
Maradvány	<u>1590 „</u>

Jegyzet: A kiadás 1. tétele alatt kimutatott illetmények összege évenként változik az özvegyek és árvák létszámának emelkedésével vagy csökkenésével. (Pénztárnok.)

B) Kimutatás

az egyesített Szükösi és Hollandi tárak jövedelmeiről s azok hová fordításáról normális körülmények között.

I. Bevétel.

1. 268.000 korona tőke 6% kamata kerekszámában	16000 K
2. Az egyházmegyék által évenként beadott segélypénzekben	470 „
Összesen	16470 K

II. Kiadás.

1. A sárospataki főiskolának tápintézeti segélyül	2234 K
2. „ „ theologusok után	1650 „
3. „ „ a Prinsterer-alapítvány kamataiban	120 „
4. Az egri missziói lelkész állandó segélye	1000 „
5. A rozsnyói „ „ „	1000 „
6. Az ungvári egyház segélye (még két részlet)	1000 „
7. Az egyházmegyék évi részesedése	1920 „
8. Az egyh.-ker. felsőbb leányiskola segélye (50 év)	3000 „
9. Rendes és rendkívüli segélyekre	1800 „
10. Az egyházmegyéknek a beadott 470 kor. ketszeresében visszaadatik	940 „
11. Tiszti fizetésben	760 „
Összesen	15424 K
Maradvány	1046 K

Jegyzet: Habár normális körülmények között 1000 s egypár száz korona marad is évenként pénztári maradványul, a jelen évben ezen tárban nagyobb hiány fog mutatkozni az egyh.-ker. tavaszi közgyűlés 53. sz. a. határozata folytán. (Pénztárnok.)

Fodor György tornai egyházmegyei főjegyző az egyházkerületi pénzügyi választmány véleményes javaslatával szemben azt indítványozza, hogy az ne vétessék tudomásul, hanem . . . „mondja ki a főt. egyházkerület, hogy a „Hollandi-Szükösi-tárat“ egy hosszabban visszafizetendő kölcsön felvételével szabadítsa fel a reá nehezedő terhektől s a Prinsterer-alapítvány iránti kötelezettség meghagyásával, ezeket a ter-

heket kölcsön útján fedezze s utasítsa az egyházkerület pénztárnokát, hogy a „*Hollandi-Szükösi-tárból*“ 5 év alatt, még a tőke meghiányosításával is az egyházkerület lelkészei után, az 1600 kor. törzsfizetésre eső 23%^o járulékot fizesse ki“.

Ugyanebben a kérdésben Dókus Ernő felsőzemléni egyházmegyei gondnok a következő indítványt adja be:

„Egyházkerület közgyűlése mondja ki, hogy a pénzügyi választmány javaslatát tudomásul nem veszi, de miután a lelkészek anyagi helyzetén segíteni kíván, újlag felhívja a nevezett választmányt, hogy számbavéve a szükségletet, tegyen sürgősen véleményes javaslatot arra nézve, hogyan lehetne a lelkészek 23%^o belépési járulékát a Szükösi-Hollandi-tárból, annak kamataiból, esetleg annak tőkéjéből, mint hosszú lejáratú kölcsönt, vagy részben mint vissza nem fizetendő segélyt fedezni azon lelkészeknél, akik ezt igénybevenni kívánják s mindenestre gondoskodják, hogy a Hollandi-tár kamatait terhelő, de nem a tár céljainak megfelelő összes terhek successive oldassanak fel“.

Egyházkerületünk közgyűlése szótöbbséggel a Dókus Ernő indítványát fogadja el s az egyházkerületi pénzügyi választmányt — kiegészítve Ragályi Béla, Dókus Ernő, dr. Tüdős István, Fodor György és Idrányi Barna kiküldött bizottsági tagokkal — felhívja, hogy a kérdés minden oldalát megvilágítva, a Dókus Ernő indítványa értelmében készítsen egy szerves munkálatot s azt hozza idejében nyilvánosságra és oly időben adja be egyházkerületünkre, hogy az, kellőleg előkészítve, a jövő egyházkerületi közgyűlésünkön érdemileg letárgyalható legyen.

39. A felsőzemléni egyházmegye 1908. évi szeptember 9-én Hardicsán tartott közgyűlésében felvett jegyzőkönyvében indítványozza, hogy rendelje el egyházkerületünk, hogy az *egyházkerületi pénztár kezelése alatt álló mindenik alapról részletes kimutatás terjesztessék az egyházkerületi közgyűlés elé* s ez egész terjedelmében kinyomassék az egyházkerületi közgyűlésről felvett jegyzőkönyv függelékében.

Egyházkerületünk közgyűlése az indítványt elfogadja s utasítja az egyházkerületi pénztár-

nokot, hogy a kezelése alatt álló összes kerületi alapokról és táraokról jövő tavaszi közgyűlésünkre részletes számadást adjon be s ezen táraok bevételi és kiadási tételeiről a pénzügyi választmány hozzájárulása mellett minden évben részletes költségvetést készítsen.

40. Az alsóborsodi egyházmegye által készített s a tavaszi közgyűlésünk 74. számú jegyzőkönyvében foglalt *egyházmegyei számvevőszéki szabályrendelet-tervezet* azzal a felhívással tétetett le az egyházmegyékre, hogy azok e tervezetre vonatkozó észrevételeiket és javaslataikat a mostani közgyűlésünkre adják be.

Észrevételeiket beadták a felsőborsodi, felsőzempléni, gömöri, tornai és ungi egyházmegyék. Az abauji egyházmegye a maga számára készített külön szabályzatot mutat be.

A nyilatkozó egyházmegyék az alsóborsodi egyházmegye tervezetét általánosságban elfogadhatónak tartják s azon mindössze pár csekély módosítást kívánnak eszközölni. Így p. o. a felsőborsodi egyházmegye azt kéri, hogy az egyházak költségvetésének a megvizsgálása is az egyházmegyei számvevőszék feladatává tétessék; továbbá, hogy vétessék be a szabályzatba, hogy a tanácsbírói kar is megbízható a számvevőszéki teendők végzésével és hogy az 5. §. az I. t.-c. 125. §-ával összhangzásba hozassék s az ott kitűzött február 15-iki határidő kijebb tolattassék. Az 5-ik §-ra nézve ugyanez a kívánsága van a gömöri és ungi egyházmegyéknek is. A felsőzempléni egyházmegye pedig azt javasolja, hogy a 2. §-ban említett választott tagok, főleg pedig az előadók, amennyiben még esküt nem tett egyének választatnának meg ilyenekül, szabályszerű eskü letételére köteleztessenek azon nagy erkölcsi felelősségnél fogva, amely munkakörükből kifolyólag reájok nehezedik.

Egyházkerületünk közgyűlése a számvevőszék tagjainak eskütételére és a tervezet 5-ik §-ának az I. t.-c. 125. §-ával való összhangba hozatalára nézve tett indítványok elfogadásával az egyházmegyei számvevőszékek szabályzatát a következőképen állapítja meg:

Szabályrendelet az egyházmegyei számvevőszékek szervezéséről és ügyviteléről.

1. §. Minden egyházmegyében számvevőszék szervezendő, melynek első rendű kötelessége az E. T. III. cikk 23. §-a értelmében az egyházközségek számadásait, a számadás helyességét igazoló okmányokat megvizsgálni s az egyházmegyei közgyűléshez helybenhagyás iránt előterjesztést s így a számadó gondnok felmentése vagy elmarasztalása kérdésében javaslatot tenni.

Másodsorban kötelessége az egyházmegyei pénztárnok kezelése alatt álló pénztárakat s azoknak számadásait évenként megvizsgálni s a pénztárnoknak a felelősség alóli felmentése vagy elmarasztalása iránt az egyházmegyei közgyűléshez javaslatot tenni.

2. §. A számvevőszék az egyházmegyei elnökségen, pénztárnokon és ügyészen kívül, kik hivatalból tagjai a számvevőszéknek, legalább 4, legfeljebb 10 tagból áll, kiket az egyházmegyei közgyűlés szótöbbséggel felerészben a lelkészek, felerészben a világiak közül 6 évre választ, s közülök azok, akik eddig még hivatalos esküt nem tettek, — esküt tenni tartoznak.

3 §. Az elnökség a számvevőszék tagjait lehetőleg az egyházmegyei közgyűlés tartama alatt, vagy utána 15 nap alatt alakuló gyűlésre hívja össze, amelyen az egyházközségek számadásainak és költségvetéseinek megvizsgálására előadók választatnak, az előadók léven egyszersmind a számvevőszéki ülések jegyzői is.

4. §. A számvevőszék legalább kétszer ülészik évenként, még pedig egyszer az egyházközségek számadásainak, másodsor az egyházmegyei pénztárnak megvizsgálása végett. Mindkét ülésnek a tavaszi egyházmegyei közgyűlést megelőzőleg kell történnie, hogy úgy az egyházközségek, mint az egyházmegyei pénztárnok számadására nézve beterjesztett javaslatok a tavaszi egyházmegyei közgyűlésen tárgyalhatók és a végleges határozatok meghozhatók legyenek.

5. §. Az egyházközségi gondnokok és pénztárnokok, okmányokkal felszerelt s a presbytérium által megvizsgált számadásaikat az I. t.-c. 125. §. g. pontjának megfelelőleg, köteles január végéig az espereshez beterjeszteni, vagy az egyházlátogatóságnak átadni, illetőleg annak készenlétéről, az espereshez jelentést tenni. Az esperes pedig a III. t.-c. 23. §-a értelmében a hozzá érkezett számadásokat, csatolmányaikkal együtt, legkésőbb március 1-ig az előadókhoz teszi át — egy-egy előadónak legfeljebb 20 egyházközség számadásait osztván ki.

6. §. Az előadóknak kötelességök a hozzájuk áttett számadásokat tüzetesen megvizsgálni, a tételeket az okmányokkal, a megerősített költségvetés tételeivel összehasonlítani s a megvizsgált számadásra vonatkozólag saját felelősségöknek teljes érvényesülése mellett a számvevőszéknek, az egyházmegye tavaszi közgyűlése előtt tartandó ülésére javaslatot tenni, hogy a számvevőszék annak alapján kérhesse az egyházmegyei közgyűléstől a számadó gondnokot érdeklő határozatot.

7. §. Az előadóknak kötelességök az esperes által részükre kiosztott egyházközségi költségvetéseket tüzetesen megvizsgálni; azokra nézve az esperesnek javaslatot tenni, hogy annak alapján az esperes a megerősítést eszközölhesse, vagy pedig azt megtagadhatta.

8. §. Jogában áll az előadóknak a hozzájuk utalt számadásokat és költségvetéseket, illetőleg — az érdekelt egyházközségek előljáróitól felvilágosítást — vagy a szükséges okmányokat kérni, melyeket az egyházközségek előljárói meg nem tagadhatnak. Ha az előadók ily nemű kéréseit az illető előljárók zaklatásnak minősítenék, — a kérés jogos, vagy jogtalan voltára nézve — az esperes dönt.

9. §. A számvevőszéknek, bár elsősorban az előadói javaslatok szolgálnak véleménye alapjául, mindenkor jogában s szabadságában áll, az egyházközségi számadásokra nézve, tetjesen szabad és független határozatot hozni, mely minden esetben viszonylagos többséggel hozandó; viszont azonban az előadóknak is joguk van véleményüket külön jegyzőkönyvbe vezetetni, hogy a számvevőszéknek az előadói javaslatokkal szemben hozott határozatai mellett meg legyen a nyoma az előadói véleménynek is, amennyiben egyértelmű határozatnál a felelősség első sorban az előadókat terheli; eltérő vagy ellentétes határozat hozatánál — ez a felelősség megszűnik, illetve elesik.

10. §. Az előadói javaslatok mindenkor úgy szerkesztendőek, hogy azoknak alapján, úgy a költségvetések, mint a számadások megerősíthetők legyenek, vagy pedig feltüntetendőek azok a feltételek, vagy módosítások, melyek folytán azok a megerősítésre és jóváhagyásra igényt tarthatnak.

11. §. Úgy az egyházközségi költségvetések, mint a számadások az egyházmegye minden községében egyenlő rendszer szerint állítandók össze, hogy az egyenlőség érvényesülhessen. Egyházkerület megfelelő nyomtatványok előállításáról gondoskodik.

12. §. Az egyházmegyei pénztárak megvizsgálását előadói

javaslat nélkül eszközli a számvevőszék és a saját közvetlen észlelete alapján teszi meg felterjesztését az egyházmegyei közgyűléshez.

13. §. A számvevőszék tagjai a számvevőszéki ülések alkalmával utazási és napidíjban részesülnek; az előadóknek pedig ezenfelül, hogy munkájok némileg jutalmazva legyen, bizonyos évi tisztelet-díj is adandó az egyházmegyei közigazgatási pénztárból.

41. Az *abauji egyházmegyének* az alsóborsodi egyházmegye által készített számvevőszéki szabály-javaslat tanulmányozására kiküldött bizottsága, az egyházkerületi szabály helyett, az alábbi saját szabályrendeletét nyújtotta be, az egyházmegyére, amelyet az abauji egyházmegye egész területében el is fogadott, saját részéről határozattá emelt. S most arra kéri az egyházkerületi közgyűlést, hogy annak az abauji egyházmegyében való életbeléptetését tudomásul venni és mint olyat, amely viszonyaiknak és egyházuk érdekeinek is leginkább megfelel, helybenhagyni méltóztassék.

Ez a szabályrendelet a következő:

„1. §. Az E. T. III. t.-c. 23. §-a értelmében egyházmegyei számvevőszék alakíttatik, melynek tagjai: az esperes elnöklelte alatt az egyházmegyei közgyűlés által világi részről választandó helyettes elnök, két papi és két világi tag és az egyházmegyei ügyész. Saját kebeléből két előadót (számvevőt) választ, akik a hozzájuk utalt ügyeket a teljes ülésben ismertetik.

2. §. A számvevőszék ügykörébe tartoznak:

- a) az egyházmegyei (gyámintézeti és dékáni) pénztárak,
- b) az egyházmegyében levő összes anya-, társ-, leány- és fiókegyházak zárszámadásának megvizsgálása.
- c) Az összes egyházak évi költségvetésének vizsgálata.
- d) Általában a vagyoni ügyek ellenőrzése és az egyházmegyei közgyűlés, vagy az esperes által hozzáutalt ügyekben, vagy önállóan is vélemény és javaslatétel.

3. §. A számvevőszék annyiszor tart ülést, ahányszor azt szükségesnek látja. Mindenesetre összeül a gyámintézeti pénztárak számadásainak megvizsgálása céljából, ezen pénztárak székhelyén; továbbá az egyházak számadásai megvizsgálása s ezzel kapcsolatban az évi költségvetések megbirálása céljából.

4. §. A számvitel ellenőrzése céljából minden lelkész köteles az egyházlátogatásnak átadni: az E. T. III. t.-c. 4. §-a alapján

készített „Vagyonteltárt“ és „Rovatos kimutatást“ két példányban, a presbitérium aláírásával.

Ezek, mint alapokmányok, 10 évenként újra szerkesztendők ; az időközben történt változások azonban bejelentendők, illetőleg a presbitériumnak a változást magában foglaló határozata az egyházlátogatásnak átadandó.

Minden éven átadandó :

a) az előző évről vezetett zárszámadás két eredeti példánya, a presbitériumnak arra vonatkozó felmentvényével.

A zárszámadás eddigi alakban vezetendő, vagyis az időrendben vezetett pénztári napló alapján készítendő az összesítés s végül feljegyzendő a vagyoni kimutatás.

b) A folyó évi költségvetés szintén két eredeti példányban, a presbitérium aláírásával.

5. §. Az egyházlátogatásnak kötelessége ellenőrizni, hogy az általa átvett eredeti számadás a gondnoki számadó könyvbe beiratott-e? továbbá, hogy az előző évben a számvevőszék által netalán eszközölt helyesbítések keresztül vezetettek-e? Szintén ügyel az egyházlátogatás, hogy a zárszámadás minden tételéhez csatoltassék a megfelelő okmány.

Minden kötelezvényt és takarékbetéti könyvet megvizsgál s ellenőrzi, hogy a számadással és leltárral egyezik-e?

6. §. Az egyházlátogatás a beszedett számadásokat és költségvetéseket haladéktalanul beküldi a kijelölt előadóhoz. Az előadók (számvevők) a tavaszi egyházmegyei közgyűlést megelőzőleg tartandó számvevőszéki ülésben referálnak úgy a számadásokról, mint a költségvetésekről.

Az ülésről jegyzőkönyv veendő fel s a határozatok az egyházmegyei közgyűlés helybenhagyása után válnak végérvényesekké, amikor a számadás és költségvetés egy-egy példánya az egyházaknak visszaküldetik.

7. §. A számvevőszék az egyházmegyei közgyűlésnek felelős. Működéséért pedig méltányos díjazást kap.

Jelen szabályrendelet 1909. január 1-én életbe lép, illetőleg az 1908. évi számadás már ennek értelmében készítendő s adandó át az egyházlátogatásnak“.

Egyházkerületünknek nincs kifogása az ellen, ha az abauji egyházmegye a számvevőszék ujonnan való megszervezésénél az egyházkerületi szabályzat intézkedéseit a bemutatott

saját szabályzatában foglalt utasításokkal is megbővíti, — sőt esetleges figyelembevétel és okulás végett, azt egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetni rendeli és arra a többi egyházmegye figyelmét is felhívja.

42. Tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 13. sz. jkvi határozata felhívta az egyházmegyéket, hogy a részükre kiutalt *közigazgatási államsegély felhasználása* felől jelen őszi gyűlésünkre jelentést tegyenek. A felhívásnak az alsózempléni egyházmegye kivételével mind eleget tettek, teljesen megfelelően azonban csak az abaúji, felsőborsodi és felsőzempléni egyházmegyék, a többiek csak annyiban, hogy a részleges beszámolásra a jövő évi tavaszi gyűlésig halasztást kérnek.

Egyházkerületi közgyűlés a kért halasztást megadja, az alsózempléni egyházmegyét a jelentés beadására megsürgeti s az összes felterjesztések együtt létele után fog azok felett bírálatos szemlét tartani. Már most figyelmeztetni kívánja azonban az egyházmegyéket arra, hogy a közigazgatási államsegély szorosán és kizárólag csak közigazgatási célokra fordítható és számolható el.

43. Tavaszi jegyzőkönyvének 66-ik számú határozatával a *korcsmák vasárnapi zárva tartása* ügyében nyilatkozattételre híván fel egyházkerületünk közgyűlése az egyházmegyéket, azok részint írásban, részint hivatalos képviselőik által valamennyien örömmel üdvözlik egyetemes konventünknek ez ügyben elfoglalt álláspontját s közvetlen szomorú és megdöbbentő tapasztalatok alapján kiszámíthatatlan erkölcsi és szellemi jót reménylenek attól, ha a korcsmázási szenvedély fékezése a korcsmák vasárnapi zárvatartása által megkezdődhetik s a vasárnap méltó megszentelése bekövetkezhetik.

Egyházkerületi közgyűlésünk — hiszen korábbi álláspontjához — mély tisztelettel köszönti a főt. és Méltóságos egyetemes konventet a nagy reform. lépés nyílt és bátor megtételeért s egész nemzetünk életére új, szebb s nemesebb időszak felderültét várván a nagy lépés sikerétől s a

kebelbeli egyházmegyék nézetéhez a magáét is készséggel csatolván, jó szerencsét kíván egyetemes konventünk erkölcsnemesítő és nemzetmentő kísérletéhez, amely bármilyen nagy anyagi érdekeket érintsen is, a nemzet szándékos megrontása nélkül el nem odázható.

44. Olvastatott az egyházkerületi *missióügyi bizottságnak* az 1907. évi missiói állapotokról szóló következő jelentése:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Missiói egyházaink 1907. évi állapotáról szóló jelentésünket a következőkben van szerencsénk a főt. egyházkerületi közgyűlés elé terjeszteni:

1. *Általános helyzet.* Az egyházkerületünk területén levő missiói egyházak életében, számában s viszonyaiban lényegesebb változás az 1907. évben nem fordult elő. A gyülekezeti élet fejlődése, a szétszórta élő ref. vallású hiveink eredményes lelkigondozása, a missiói ügyek vezetésével megbízott, buzgó és hivatott lelkipásztoraink kezében biztosítottnak tekinthető s e pásztorok a nekik átadott mezőkön elismert buzgalmmal ebben az évben is híven sáfárkodtak. Kívánatos lett volna ugyan, hogy ez a mező, amelyen az aratásra váró gabona mindig több-több, kiszélesítesse, mert az idők annyira gonoszok, a kísértetek oly felemelt fővel, az ordító oroszlánok oly nagy hatalommal járnak mindenütt szerte-szét, hogy az őrállókat az egész vonalon meg kellene kettőztetnünk, ha csak valamennyire is meg akarjuk előzni, illetve gyógyítani a fenyegető és már meglevő bajt. De a szükség kiáltó szavára szegénységünk miatt, mindentűn néma csend a válasz. Eperjest, Homonnát, Rozsnyót, Egert jobban meg kellene erősíteni, Ungvárt, Nagy-Röcét, Tiszolcot új missiói központokul kellene megszervezni. De az anyagi erő teljes hiánya miatt erre semmi kilátásunk nincsen.

A missiói lelkészek sorában két változás történt. Frenczel Bertalan tarca-vajkóci lelkész, aki az eperjes—sárosi missiói körben 9 és fél éven át a legodaadóbb buzgalommal és eredménnyel végezte a tiszteket, Szászfára választatván meg, 1907. november 1-én elhagyta az eperjesi kört s helyét Eröss Károly ifj. lelkész foglalta el. *Janka Károly* homonnai lelkész 6 éven át működött minden oldalról méltányolt elismerések közt ezen az igen nehéz órálo-

máson s e tavasszal a nagyrozvágyi egyházba költözött s helyére Böszörményi Sándor neveztetett ki misszionáriusnak. A két fiatal lelkészt az adott jelek szerint jó reménységgel köszönhetjük új állomásukon, míg Frenczel Bertalan és Janka Károly iránt, a jól és híven végzett munka csekély jutalma gyanánt is, méltán fejezheti egyházkerületi közgyűlésünk legszívesebb elismerését.

A többi missziói egyház állapotáról s ügyes-bajos dolgairól részletes jelentésünk számol be.

2. *Kedvezőtlen dolog* gyanánt kell megemlítenünk, hogy a lelkészi fizetés kiegészítése végett a vallás- és közoktatásügyi kormányhoz beadott folyamodványok eredménytelenül küldettek vissza Egernek, Bodrogszentesnek, Minajnak, Jenkének, Lucskának. Az eperjesi lelkészi fizetés kérdése sem lett megoldva mind e mai napig.

A kedvezőtlen dolgok közé kell sorolnunk, hogy Vámos-Lucskán 1, Bodrogszentesen 2, Egerben 9 kitérés fordult elő; továbbá, hogy nincs módunk arra, hogy missziói egyházainkban szétosztan élő híveink közt a népszerű vallásos iratok, bibliák, zsolttárok ingyen való szétosztását folytathatnánk, mivel nincs miből.

A minaji körben lévő egyetlen templom összehasadozott, elavult, használhatatlan állapotban van. Építése halaszthatatlan.

3. Örvendetes dologként a következőket említhejük fel:

Eperjesen a Makó Márton-féle ház eladási ára 9000 K, hiány nélkül befolyt és tőke gyanánt kezeltetik. A hívek önkéntes egyházi adója 20%-kal növekedett. A bodrogszentesi körzet hívei folyvást fokozódó buzgósággal látogatják a vékei leányegyház templomát. A múlt évben 526 koronát adtak a hívek Isten dicsőségére. Tőkepénzök: 3140 K. Az ózdi egyház a templom tőszomszédságában egy kész új lakóházat vásárolt parochiának 11 ezer koronáért. A homonnai körben egy derék hívünk, Bodor Gábor mezőlaborci kir. erdőmester nagy odaadással és sok áldozattal támogatja a lelkészt feladata teljesítésében. A ref. híveket anyagilag segíti, gyermekeik iskoláztatásánál közbejár, áldozatokat hoz, részükre karácsonyfát állíttat s imakönyvet, zsolttárokot, vallásos olvasmányokat osztott ki közöttük. Raksányi Pál pedig, ugyanabban a körben, a varannói templomalap javára 7000 koronát hagyományozott. Lucskón 15 ezer koronát meghaladó költséggel új parochia épült, amelyhez egyesek tetemes adományokkal járultak. Szobránc-Tibán a templomépítéshez a szükséges előkészületek megtétek. Itt szintén olyan jelentékeny adomány van kilátásba helyezve, ami az építkezés keresztül vitelét teljesen biztosítja.

4. Az egyetemes konvent által készített táblás kimutatás rovatos-íveit, amelyeket kitöltve a lelkészeknek jelentéseikhez kell csatolniok, a múlt évi bizottsági jelentésünkben hiányosan szerkesztettnek mondtuk ki és annak kijavítását kértük és javasoltuk. Egyetemes konventünk ezt a javítási munkátot egyházkerületünkre bízta (1908. évi tavaszi konvent 38/1. sz. jegyzőkönyv.) Mi azt elkészítettük s a konventre való felterjesztés végett, tisztelettel csatoljuk.

Az egyes missiói egyházakról szóló részletes jelentések a következők:

I. Abaúji egyházmegye.

1. *Eperjes-Sárosi kör.* Lelkész: előbb Frenczel Bertalan, később az év utolsó két hónapjában Eröss Károly tarca-vajkóci lelkész. Lélekszám: 487.

Az eperjesi önálló missiói lelkészség mostanáig sem állítottat fel, mivel az állami fizetés kiegészítésre nem voltak kedvezők a viszonyok, azért úgy a lelkészi, mint a hitoktatói teendőket a távol fekvő Tarca-vajkóc lelkésze látta el ez éven is.

Az eddigi buzgó egyházi élet nem lankadt. A felébredt kálvinista öntudat hova — tovább erősebb. — Frenczel Bertalan, aki 9 és fél éven át vezette nagy buzgalommal és kiváló hűséggel e missiói egyházat és azt a fejlődésnek és szervezettségnek majd nem a teljes fokáig emelte fel, mikor innen a szászfai lelkészi állásra távozott, a legkedvesebb emlékeket hagyta maga után s méltán megérdemli egyházkerületünk részéről is a teljes elismerést. Eröss Károlynak, az ujonnan választott fiatal tarca-vajkóci lelkésznek a működése elé, az adott jelek szerint, szintén a legbiztatóbb reménységgel tekinthetünk.

Úgy lelkipásztori, mint hitoktatói működésükről a táblás kimutatás adatai számolnak be.

A Makó Márton-féle hagyatékából maradt, de felsőbb egyházi hatósági engedéllyel eladott ház ára 9000 K, befolyt az eperjesi egyház pénztárába. A hívek önkéntes egyházi adózása az ediginél ismét 20%-kal emelkedett.

Az egyház vagyona, az egyházkerület által kezelt templom-építési alapon kívül, amelyet a mérlegben szintén fel kellene említeni 10.180 K 11 fillérre rúg.

II. Alsóborsodi egyházmegye.

2. *Eger.* Lelkész: Tóth István. Egerben lélekszám: 733 a szórványokban: 14 összesen = 747.

Lelkész, a helybeli vallásoktatásnál lévő nagy mérvű lekötöttségénél fogva, a szórványokban ez idén is mindössze három ízben fordulhatott meg. Az egri egyház, a maga 700-at meghaladó lélekszámával, magában is elegendő munkát ad egy lelkész számára. A rendes lelkészi teendőkön kívül tanított a lelkész nyolc különböző jellegű, közép fokú iskolában vallástant 100 növendéknek, heti 24 órán. Az elemi iskolákban 92 ref. növendéket Fekete János állami tanító oktatott a vallás tanra és énekre.

Lelkész a törvényszéki fogház ref. vallású rabjai részére a fogházban minden vasárnap istentiszteletet tartott s az úrvacsorát hat alkalommal kiszolgáltatta. A katonaság körében két ízben 8—8 héten át vallásoktatást végzett heti 1 órán és kétszer úrvacsorát osztott.

Az egyházi előljárásának a lelkészi kongrua helyesbitése iránti felterjesztése eredménytelen maradt. Folyamodásukat a minster úr 1907. október 15-én 96.811 sz. a. k. rendeletével elutasította.

A régi imaház szűk. Templomot az egyház tökesegéllyel óhajtana építeni. Arra 40.000 koronát kért. Kilenc kitérés esetén fordult elő.

III. Alsózempléni egyházmegye.

3. *Bacsikai kör.* Lelkész: Verebélyi József. Lélekszám a körzetben: 454.

A lelkész működése ugyanabban a körben mozgott, mint a megelőző években. A szórványokban lakó híveket időközönként meglátogatta. Tanított a batyáni és bélyi katolikus iskolában összesen 31 ref. növendéket heti 1—1 órán, az egyházlátogatóság jelentése szerint, kitűnő eredménnyel.

4. *Bodrogszentesi kör.* Lelkész: Miskolczy Endre. Lélekszám a körzetben: 437.

Lelkész buzgón végzi missionáriusi teendőit. A híveket családi körükben felkeresi, a betegeket meglátogatja, velök imádkozik, az úrvacsorát nekik kiszolgáltatta, örködik erkölcsi-lelki életök tisztasága felett. A körzet központja a vékei leányegyház, az itteni templomba mindenkor buzgón sereglenek össze a hívek, akiknek templomszeretete folyást fokozódik.

Lelkész tanított a szinyéri állami elemi iskolában vallástant heti 1 órán 17 gyermeknek. A körzetben 105 esetben tett látogatást s 609 km. távolságot utazott be.

A missiói kör tagjai az elmúlt évben 526 koronát adakoztak Isten dicsőségére s emellett van a körzetnek 3140 kor. tőkepénze. 40 köből búza, 40 köből gabona takarékmagtárilag kezelt alapvagyonra.

Két kitérésí eset fordult elő..

IV. Felsőborsodi egyházmegye.

5. *Abod.* Missionárius: Remenyik Lajos ref. tanító. Lélekszám 100.

A mindennapi iskolás-gyermekeket, valamint az ismétlőket is az előkönyörgő tanító tanítja kitünő eredménnyel. A confirmandus növendékeket is ő készíti elő. A mindennapi iskolások közül ref. volt 15, más vallású 17, összesen 32.

6. *Ózd.* Lelkész: Osváth Zoltán. Lélekszám: 1020. Idetartoznak Ózdon kívül: Sajóvárkony, Bánszállás, Somsáj, Járdánháza, Nádasd, Királd, Vasvár, Bolyok, Center, Csépany, Mercse.

Lelkész rendes isteniszteletet tartott a megszabott időben a központban és missiói kör más pontjain, amelyet a hívek eléggé látogattak. Úrvacsorát osztott a központban 6-szor, a szórványokban szintén 6-szor. Az úrvacsorai kenyeret és bort mindegyik esetben a presbiterium tagjai felváltva adományozták. Lelkész keresztelt 55-öt, temetett 21-et, esketett 9 párt, melyből három esetben a gyermekek vallására nézve a mi javunkra nézve történt megegyezés. Konfirmált 12 növendéket. Tanított ref. vallásúakra a különböző gyári és bányatelepi iskolákban, melyeket a részvénytársaság tart fel, heti 10 órán 102 növendéket. Ezeken kívül tanított a vasárnapi ismétlőiskolában 6 leányt és az iparostanonc-iskolában 7 fiut.

A missiói lelkész eddig bérházban lakott. A múlt évben vett az egyház közvetlenül a templom tőszomszédságában egy kész új lakóházat parochiának 11000 koronáért. A vételár egy már meglevő más ingatlanak eladása és 6000 korona kölcsönösszeg felvétele folytán szereztetett be. A templomépítésből maradt teherrel együtt 8200 korona adóssága van az egyháznak.

Perselypénz volt a múlt évben: 98 korona.

V. Felsőzempléni egyházmegye.

7. *Homonnai kör.* Lelkész: Janka Károly. Lélekszám: ref. 386, ág. ev. 157, összesen 539. Kiterjed a körzet a homonnai, mezőlaborci, szinnai, sztropkói és varannói járások területére.

Missiói lelkész teendőit úgy Homonnán, mint a szórványokban pontosan, nagy buzgósággal teljesíti. A hívek az isteniszteletet dicséretes szorgalommal látogatják. Homonnán különösen jó hatással van a hívek buzgóságának az emelésére a polgári és kereskedelmi iskolai igazgatónak és a tanártestület hozzánk tartozó 5 tagjának jó példája; a szórványokban, ahol a buzgóság szintén felemelő, Bodor Gábor kir. erdőmester, mezőlaborci lakos, kiváló példaadása, aki segítségére volt a lelkésznek missiói munkájában; fogatát többször bocsátotta rendelkezésére, sőt missiói útjában többször kísérgette is, a bevándorolt híveket imakönyvekkel, énekcsökönyvvel látta el, részint a perselypénz, részint saját erszénye terhére. A szegénysorsú híveknek saját házánál karácsonyfát állított s a szórványokban lakó s Varannóhoz közelebb eső iskolázatlan gyermekeknek a varannói állami iskolába való beiratását kieszközölte s azok helyett a beiratási díjakat kifizette s a tandíjak elengedését kieszközölte s híveinek anyagi támogatására sokat áldozott.

Lelkész a vallás- és énekkutatást úgy a homonnai és mezőlaborci népiskolákban, mint a homonnai középiskolákban, az iskolalátogatók jegyzőkönyve szerint kitünő eredménnyel végezte. Tanított heti $8\frac{1}{2}$ órán 7 tanintézetben 65 ref. növendéket.

Az egyházi adófizetésnél némi javulás észlelhető. Van templomalapjuk 72 kor., orgona-alap 108 kor. 86 fill. Iskolaépítési alap 4881 kor. 56 fill. Varannói templomépítési alap 8000 kor. Mezőlaborci templomépítési alap 121 kor. 70 fill. A varannói templomépítési alap legnagyobb részét Raksányi Pál adományozta, ki közel 7000 koronát hagyományozott az egyháznak, melynek hasznélvezetét azonban Resko Erzsébet számára kötötte ki. Az örökösök azonban az örökség $\frac{1}{4}$ részéig igénypert indítottak.

Az adakozások is szép eredményt mutatnak fel a múlt évben. Így perselypénz, Isten dicsőségére való adakozás, homonnai templom-alap, templomi kályhára való adakozás: 339 kor. 60 fillért tesz ki.

A lelkész, aki 6 éven át a legnagyobb körültekintéssel, éberséggel és buzgalommal végezte ezen a fontos őrhelyen lelkipásztori tisztét, bejelentette az egyházmegyének, hogy Kis-Rozvágyra válasz-

tatván meg lelkésznek, missiói állását 1908. április 24-én el fogja hagyni. Az egyházmegye sajnálattal látja a Janka Károly távozását s hű és eredményes munkássága felett elismerését fejezi ki.

Ezt az elismerést Janka Károly missiói bizottságunk szerint is, méltán megérdemli s szívesen javasoljuk, hogy az elismerés iránta szorgalmas, odaadó, buzgó missiói működéséért egyházkerületünk részéről is kifejeztessék.

Kitérés előfordult egy esetben.

VI. Gömöri egyházmegye.

8. *Rozsnyó*. Lelkész: Réz László. Lélekszám: 460.

Az egyház beléletében a lefolyt év alatt semmi lényegesebb változás nem fordult elő. A gyülekezet életét a csendes munka, a béke és az egyetértés jellemezte. Lelkész lelkigondozói tisztét ez éven is híven teljesítette. Predikált minden vasárnapon. Keresztelt: 21, esketett: 4, temetett: 18, urvacsorát osztott 9 esetben; betegeknek 8 alkalommal szolgáltatta ki az úri szent vacsorát, konfirmációra oktatót és konfirmált 11 növendéket. A szórványokban megfordult predikálás, urvacsoraosztás, keresztelés, temetés és konfirmálás végett 6 ízben. Vallást tanított 5 különböző tanintézetben 123 növendéknek, — heti 11 órán. A most folyó tanévben a növendékeinek a száma 114. — Vallásoktatás végett a róm. kath. tanintézetekbe, mint már több ízben jelentette, mostanáig sem eresztették be. Az ott tanuló ref. növendékeket vallásánra a saját lakásán oktatja. Működéséről az egyházi és iskolai látogatások jegyzőkönyvéből vett bizonylatokat csatol. S ezek kiváló buzgalomról és örvendetes eredményről tanuskodnak.

Lelkész jelentéséhez táblás kimutatást és utazási naplót mellékel ugyan, de ez utóbbiban a szórványokban tett látogatását, mint azt az egyetemes konvent kívánná, nem igazolatja, sőt ezen igazolatlanság alól, amennyiben ez sok esetben erkölcsi lehetetlenséget képez, magát felmentetni kéri.

Jelenti továbbá a lelkész, hogy otthoni központi működésében megbénítottnak érzi magát és nem fejthet ki annyi és olyan irányú, mindenre kiható tevékenységet, mint aminőt óhajtana, azért, mert egyedül van s nincs hivatásos segítő társa, akivel a vallásoktatási teendőket, különösen pedig az énektanítást megosztaná s aki a kántori teendőket teljesíthetné. Ez a rozsnyói gyülekezeti élet legnagyobb hiánya és legégetőbb kérdése, amelynek megoldását a lelkész újból a legmelegebben kéri és sürgeti. Ezzel a kérdéssel

tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk már foglalkozott. (Jegyzőkönyv 22. sz.).

A rozsnyói missiói egyházhoz tartozó fiókegyházban, Dobsinán az elmúlt évben is történt gondoskodás a ref. vallástan külön, rendszeres tanításáról s azt Szombathy László áll. polg. iskolai tanár teljesítette dicséretes eredménnyel. Oktatott három tanintézetben heti 5 órán 73 ref. vallású növendéket.

VII. Ungi egyházmegye.

9. *Jenkei kör.* Lelkész: Móré Gábor. Lélekszám a körzetben: 841. — Ide tartoznak: Tasolya, Szenteske, Kereszt, Poroszló, Németi, Karcsava, Székó, F.-Németi, Dióska, Ludas stb.

A körzetben 2 templom van. Egyik Jenkén, az anyaegyházban, a másik Kereszten. A missiói körből e két templomba járnak a hívek isteniszteletre. Lelkész egyházépítő, egyházvédő s lelki gondozói tisztét ez éven is híven teljesítette. Prédikált, keresztelt, esketett, temetett, a betegeket látogatta. Tanított a tasolyai, poroszlói állami elemi és a szenteskei községi iskolában: 83 ref. vallású növendéknek heti 2—2 órán hittant és éneket a kívánalmaknak megfelelően. Konfirmált 26 növendéket, kik a jenkei és keresztii templomban ünnepélyesen vizsgáztak. A jenkei egyház iskolája nem törvényszerű, azonban az egyház a jelen körülmények között szegénysége és templom építésből eredt sok adóssága miatt az iskolai követelményeknek nem képes megfelelni, pedig félni lehet, hogy az államsegélyt a vallásügyi minister ily körülmények közt megvonja a jenkei egyház iskolájától.

A lelkész fizetésébe a 600 K missiói segély be van számítva. A kongruális kiegészítés iránt benyújtott kérvény az illetékes minsteriumba felterjesztetett, de eredménytelenül.

Lelkész az utazási napló láttaoztatása körül sok akadállyal találkozik, mivel a gondnokok némelyik része írni nem tud, a másik része meg magyarul nem tud. S ezek miatt elmarad az igazolás.

Isten dicsőségére a körzetben: 600 K gyűlt.

10. *Lucskai kör.* Lelkész: ifj. Szakal István. Lélekszám a 17 községre terjedő kör területén: 584.

Lelkész az egyházmegyéje által is kiemelt buzgalommal és sikerrel végzi a szláv tengerben szétszórtan élő ref. vallású híveink lelki gondozói tisztét. Prédikál, keresztel, betegeket látogat s ezeknek úrvacsorát oszt az itteni szokások szerint igen gyakran. Két

templom van ebben a missiói körben is, u. m. Lucskán az anya-egyházban és Solymoson az egyik leányegyházban, a hová a hívek dicséretre méltó buzgalommal járogatnak el az Úr imádására.

Lelkész vallástant három állami elemi iskolában tanított, u. m. Fogason, Zalacsán és Szobráncon heti 5--6 órán 55 gyermek számára kitűnő eredménnyel. Konfirmációnális oktatást két helyen végzett, u. m. Lucskán, ahol a közelebbi fiókegyházakban lakó gyermekeket tanította és Szobráncon, ahol a vallástanításra megállapított időnek egy részét egész éven át erre a célra fordította Betegeknek 10-szer osztott úrvacsorát.

A kongrua kiegészítés iránti kérvény itt is eredménytelen maradt. Lelkész az utazási napló láttamozását feleslegesnek és ki-vihetlenné tartja.

Az áldozatkészségnek és vallásos buzgóságnak szép jelei mutatkoztak ez évben a lucskai missiói körben. Ugyanis az egyház a régi, szűk, megrepedett falu, roskatag paplak helyett, kőalapon, téglából, eternittel fedve, korszerű új parochiát épített, amely a hívek által természetben teljesített anyagszállítás és munka értékén kívül 15.000 K költségbe került.

Ugyanebben a körben a *szobránc-tibai* templomépítés ügyében is nagy haladás történt, amennyiben nemcsak a még hiányzó kő anyag szállított ki, de az építési szerződés is megkötöttet Her-mány István építőmesterrel, aki a szerződés szerint tartozik a templomot 1908. szeptember 1-ső napjára felépíteni. Harangokat, úrasztalát, szószéket és a még hiányzó pénzt özv. Patay Gyuláné szül. Szathmáry Király Anna úrnő és gyermekei fogják adományozni.

A lelkészlak építésénél nagyobb adakozások is történtek. Sárík Mihály 400 koronát, Vaszily Mihály, Kovács Mihály 200—200 koronát, Szakal István lelkész 400 koronát, 40 fuvarát és a paplak építésére május 20-tól december 31-ig kölcsön tizezer koronát kamat nélkül.

11. *Minaji kör.* Lelkész: Szabó Endre. Lélekszám a körzetben: 269.

Lelkész ismert buzgalomával végzi missiói feladatát. Tanított vallástant és éneket ref. vallású növendékeinknek heti 8 órán a minaji, ketergényi, homoki és kereknyei állami elemi iskolákban oly kiválóan dicséretes eredménnyel, hogy az egyházmegyei ellenőrző bizottságok nyilatkozata szerint megelégedésöknek a legnagyobb mértékét érdemelte ki. Ref. vallású növendék volt: 44. Konfirmált 10 növendéket.

Az egész körzetben egy templom van, Minajon, az anyaegyházban, de az is már igen rozzant állapotban van. A hívek 4000 K rendkívüli egyházi adót ajánlottak fel a templom felépítésére. De ez az összeg a szükségletet nem fedezi. A felsőbb egyházi hatóságok segedelmét kéri és várja a gyülekezet.

Isten dicsőségére: 474 K 24 fillér gyűlt.

1. Egyházkerület a missiói bizottság jelentését tudomásul veszi s azt egész terjedelmében, a hozzá csatolt iratokkal együtt az egyetemes konventre felterjeszteni határozza.

2. Frenczel Bertalan volt eperjesi missiói lelkésznek 9 és fél évi, Janka Károly volt homonnai missiói lelkésznek 6 évi hű és eredményes missiói tevékenységeért szíves elismerését nyilvánítja.

3. Utasítja az eperjesi egyház presbitériumát, hogy az egyház évenkénti vagyon mérlegébe az egyházkerületünk pénztára által kezelt eperjesi templom építési tőke összegét is vegye be és évről évre tüntesse ki.

4. A missiói bizottságnak a táblás kimutatás, rovatos ivatek módosítására és kibővítésére nézve készített tervezetét elfogadja és az egyetemes konventre felterjeszteni rendeli.

5. Egyházkerületünk a népszerűen megírt vallásos iratok, bibliák, zsolnároknak a missiói egyházak szétszórta élő hivei közt való ingyenes szétosztását, amely eddig nagyon eredményesnek bizonyult továbbra is fenn kívánja tartani s megbizva az egyházkerületi pénzügyi választmányt, hogy az ennek fedezetéhez szükséges összeg (100-tól 200 koronáig) kimutatása vagy előállítására írást tavaszi gyűlésünkre javaslatot adni szíveskedjék.

45. Az ungi egyházmegye, hivatkozással egyházkerületünk 1899. évi őszi közgyűlésének 42. számú jegyzőkönyvi határozatára, amelyben Ungvárnak missiói központtá tételét és 1400 korona évi missiói segélyre leendő felvételét hozta az egyetemes konventnél javaslatba — újból meleg pártolással

terjeszti fel egyházkerületünkre ez ügyet s ezzel együtt Komjáthy Gábor ungvári lelkésznek azon emlékiratát, amelyben részletesen ki vannak fejtve azok az okok, amelyek Ungvárnak missziói központtá tételét és most már évi 2000 korona missziói segélyre való felvételét szükségessé teszik.

E szerint az emlékirat szerint az ungvári lelkésznek magában Ungváran hét különböző tanintézetben heti 40 órán kell a ref. vallású növendékeknek tanítania a hittant. Ezen kívül négy vidéki állami elemi népiskolában kellene gondoskodnia a ref. növendékek számára a vallás-oktatásról. Ezen kívül időközben a szórványokban is megváltoztak a viszonyok, amennyiben a szórványok lélekszáma a legutolsó népszámlálás eredménye szerint 252 helyett 364-re emelkedett; a Galicia-ungvölgyi vasutnak 1905-ben történt megnyíltával Ungvártól Uzsokig 36 ref. család telepedett le, összesen 130 taggal, mint vasuti alkalmazott; a Nagybereznától Csorbadombig terjedő vasuti vonalrészén 60—100 ref. vallású munkás dolgozik állandóan; Perecsenyben a ref. tankötelesek száma 15-ről 26-ra emelkedett. S így a lelkészi teendők oly nagy mértékben megsaporodtak, hogy azokat az eddigi munkaerővel és az eddigi javadalmazással elvégezni teljes lehetetlenség.

Egyházkerületünk közgyűlése, ismerve azt a sokoldalú és nehéz feladatot, amelynek megoldása, úgy magában Ungváron, mint a hozzátartozó szórványokban, az ungvári lelkészre vár, s amelynek sikeres elvégezhetőse legalább is három teljes munkaerőt igényel, az ungi egyházmegye kérelmét a legmelegebb pártolással terjeszti fel az egyetemes konventre, s kéri, hogy Ungvárt missziói központtá tenni és évi 2000 korona missziói segélyre felvenni méltóztassék. S egyben utasítja Komjáthy Gábor ungvári lelkészt, hogy emlékiratának a kiegészítéseképpen írja össze és csatolja emlékiratához az iskolai hatóságok által hitelesített névjegyzékét iskolánként külön az Ungváron tanuló ref. vallású növendékeknek, — valamint a szórványok területén lévő állami iskolák ref. növendékeinek is. Ugy szintén írja össze és polgári hatóságok által hitelesíttesse azoknak a református vallású

hívőknek a családonként összeirt névjegyzékét is az Ungvártól való távolság feltüntetésével akik ott azokon a gondozatlan területeken, szét-szórtnak élnek. S az így elkészített iratokat, a felterjesztéshez való csatolás végett esperese útján olyan időben küldje be püspökünkhöz, hogy azok a jövő tavaszi konvent gyűlésén tárgyalhatók legyenek.

46. Az ungi egyházmegye külön felterjesztésben kéri egyházkerületünket, hogy a *minaji missiói egyház részére*, mely teljesen rozzant templomát és paplakát akarja renováltatni s költségvetésében 8300 korona hiányt mutat fel, a legmagasabb közalapi segélyt kieszközölni méltóztassék.

Egyházkerületünk a minaji missiói egyházat templom és paplak ujitása végett, egyszersmindenkori közalapi segélyre első helyen terjeszti fel az egyetemes konventre.

47. Az *alsözempléni egyházmegye*, múlt őszi egyházkerületi közgyűlésünk 67. számú határozatára nézve, jelenti, hogy az *egyházfentartási alapok kimutatását* az egyházmegyei vezetőség körében előforduló változások miatt eddig nem intézhette el, de a jövő tavaszi közgyűlésre munkálatát már be fogja terjeszteni.

Jelentés tudomásul vétetik s a kimutatás a jövő tavaszi közgyűlésre beváratik.

48. Egyházkerületünk közgyűlése múlt őszi 34./4. és a folyó évi tavaszi 16. számú határozatában, megbizta Püspök úr elnöklété mellett Meczner Béla és Dókus Ernő egyházmegyei gondnok urakat, hogy miután az egri, ózdi, bodrog-szentesi, homonnai, jenkei, lucskai és minaji *missiói egyházak lelkészi fizetésébe, a külön megbizatasért járó missiói segélyek* mind beszámítottak s emiatt kongruális fizetés kiegészítésben alig részesülnek, — tegyenek előterjesztést a vallás- és közoktatásügyi miniszternél és eszközöljék ki, hogy ezen missiói segélyek beszámítása a minisztérium által töröltessék és az ily módon előálló hiánya kongrua emelése által pótolassék.

Dókus Ernő egyházmegyei gondnok, mint a bizottság egyik tagja, élőszóval jelenti, hogy megbízatásukban eljárta, az ügyre vonatkozó adatokat összeszedték és azokat az illetékes minisztériumhoz felterjesztették, de felterjesztésüknek eredménye eddig még nincs.

Egyházkerületünk közgyűlése a jelentést tudomásul veszi és felkéri Meczner Béla egyházmegyei gondnok urat, mint közgyűlésünk helyettes világi elnökét, hogy a missiói lelkészek fizetés-rendezésének kedvező elintézését a vallás és közoktatásügyi miniszter urnál tárgyilagos felvilágosításaival és szives jóakaratóval elősegíteni méltóztassék.

49. Az alsóborsodi egyházmegye jelenti, hogy az egyházmegyei *lelkészi nyugdíj-bizottságot* megalakította. Tagjai lettek: Hivatalból: Nagy Ignác esperes, mint elnök, id. Sólyom Gyula pénztárnok; választott tagok: Dr. Tüdös István, Horváth Bertalan, Huszty Béla és dr. Kérészy Barna.

Jelentés tudomásul vétetik.

50. Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése, a 119. számú határozatával, utasította az *ungi* egyházmegyét, hogy a csapi egyházközségnek az iskola államosítására nézve az állammal kötött eredeti szerződését mutassa be.

Az ungi egyházmegye jelenti, hogy a csapi egyház és állam között az iskola államosítására nézve szerződés nem kötött, mivel az egyház anyagi dolgokat nem adott át az államnak. De más oldalról mégis, az a miniszteri leirat, amelyet a csapi egyház a tavaszi egyházkerületi közgyűlés előtt bemutatott, biztosítja az egyházat arról, hogy a csapi állami iskolához egy tanító mindig olyan fog kineveztetni, aki a ref. egyházban a kántori teendők végzésére képesítve lesz.

Jelentés tudomásul vétetik.

51. A gömöri egyházmegye pártolólág terjeszti fel a jánosii Egyház presbitériumának azon kérvényét, amelyben a *jánosii II-od tanító fizetéskiegészítése körül felmerült sérelem*

orvoslásáért esedezik. A tényállás a következőkben állapítható meg:

A jánosii egyház ezelőtt mintegy 12 évvel második tanítói állást szervezett, úgy, hogy a tanító személyi járandóságát a maga egészében az állam szolgáltatja ki, a dologi kiadásokat a község az 5% iskolai pótdóból fedezi, a református egyház pedig tantermet és a tanítónak egy szobás lakást ad. Ezenkívül magát többre az egyház nem kötelezte. Az elvállalt kötelezettséget eddig az ideig a református egyház is, a polgári község is, az állami is teljesítette. Az állam a második tanító évi 800 korona fizetését rendesen kiszolgáltatta. Most azonban, az 1907. évi XXVII. t.-c. életbeléptetése után, az 1000 korona kiegészítéseig szükséges 200 koronából csak 100 koronát adott meg, a másik 100 koronát a ref. egyházközség terhére utalta, azzal az indokolással, hogy: „a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr országszerte megkívánja, hogy az iskolafenntartók a tanítói fizetéshez legalább évi 100 kor. minimális járulékot szolgáltatassanak“. (13.520/1908. számú rendelet.) (És 1269/1908. sz. közigazg. biz. végzés).

Az egyház magára nézve ezt a végzést sérelmesnek tartja. A 100 koronát a maga pénztárából nem képes kifizetni, de nem is érzi magát arra kötelezettnek. — Mert igaz ugyan, hogy az egyház 800 koronára hívta meg a második tanítóját, de úgy, hogy mivel az állam a személyi járandóság fizetését magára vállalta, azt mindenkor az állampénztár fogja kiutalványozni. S ha az állam szükségesnek látta a tanítók fizetését 1000 koronára felemelni, nagyon természetes, hogy a különbözeti 200 koronát is az állampénztárnak kell utalványoznia, — annyival is inkább pedig, mivel Jánosiban a másod-tanítóság egyenesen állami érdekből, a nem református tankötelesek iskolázása érdekében hozatott létre. A ref. vallásu tankötelesek egy tanító vezetése alatt egy tanteremben elfértek volna. Van ugyanis a községben ref. vallásu tanköteles 67, más vallásu, leginkább róm. kath. 68. Látható tehát, hogy a református egyház így is nagy áldozatot hozott a közérdeknek, midőn a második iskola számára tanteremről és tanítói lakásról gondoskodik s a csaknem református felekezetű lakosság, illetve birtokosság, a cigányokból és urasági cselédekből álló, más felekezetű lakosok gyermekeinek érdekében az 5% iskolai pótdótot is fizeti.

Kéri ezeknél fogva a jánosii egyház presbitériuma a

fokozatos egyházi hatóságokat, hogy az egyház eme sérelmének az orvoslásáról az államkormányánál gondoskodni kegyeskedjék, illetve, hogy hasson oda, hogy a jánosii másodtanító a 100 koronát is az állampénztárból kapja meg.

A gömöri egyházmegye a jánosii másodtanító fizetésének a kiegészítésénél maga is sérelmet lát, azért az ügyet pártolólág terjesztette fel egyházkerületünkre.

Egyházkerületünk közgyűlése a vallás- és közoktatásügyi kormány rendeletét a jánosii egyházzal szemben szintén sérelmesnek tartja s az ügyet, azzal a kéréssel terjeszti fel az egyetemes konventre, hogy — miután már a rendes polgári eljárás módjai is igénybe vétettek, de eredménytelenül — annak orvoslása érdekében a közoktatási kormányhoz feliratot intézni méltotassék.

52. Az egyes egyházmegyékből a következő lelkészi és tanítói változások jelentettek be:

a) Megváltasztattak és beerősítették az *alsóborsodi egyházmegyében* lelkészekké: Szalóczy Pál tiszavalki lelkész Mezőcsátra, Pósa Péter kiskövesdi lelkész Tiszatarjánba; tanítókká: Nagy Gyula okleveles tanító Cserépfaluba, Szabó Ernő okleveles tanító Felsőábrányba, Horváth Károly okleveles tanító Emődre.

b) Az *alsózempléni egyházmegyében* lelkésszé: ifj. Bálint Dezső Királyhelmece; tanítókká: Sipos József Tiszaladányba, György Sándor Legyesbényére, Nagy Dezső Cigándra, Szombathy Dániel Sósfalvára, Oláh Béla Vékére, Batta Kálmán Leányvárra, Radácsi Mariska Sárospatakra.

c) A *felsőborsodi egyházmegyében* lelkészekké: Kun József Varbóra, Nagy Barnabás Kondóra, Zayzon Mihály Szakácsiba, Ecsedi Tóth József Sajóivánkára; tanítókká: Kiss András Martonyiba, Szakács Boldizsár Mályinkába.

d) A *felsőzempléni egyházmegyében* lelkésszé: Veres Károly Ladamócra; tanítókká: Könyves Andor Miglészre, Kiss Dezső Lasztócra, Kun Szabó István Deregyőre, Széchényi Endre Csarnahóra, Sallay Béláné szül. Ignác Ilona Nagybáriba.

e) A *gömöri egyházmegyében* lelkésszé: Béký János lőrincfalvi lelkész Szútorba; tanítókká: Fűkő József Beretkére,

Tér Sándor Suhafőre, Koós István Balogra, Tóth László Vályba, Szállóssy Bertalan Runyába.

f) A *tornai egyházmegyében* lelkészekké: Kőszeghy János Szinbe, Lenkey Lajos Jabloncára; tanítókká: Vén Sándor Szádalmásra, Barcsa János Ájba, Háák Anna Szilicére, Balog Miklós Szádvárborsára, Szentjóni Szabó Lenke Tornagörgőre.

g) Az *ungi egyházmegyében* lelkésszé: Kálniczky János Bezőre; tanítóvá: Diószeghy Lajos Bezőre.

Mindezen választások és beerősítések, az egyházmegyék jelentései alapján tudomásul vétetnek.

53. Az egyes egyházmegyékben *tisztviselőkké* választottak:

Az alsózempléni egyházmegyében dr. Mitrovics Gyula világi főjegyzővé, Máthé Gyula papi tanácsbíróvá, Zitás Bertalan és Keresztúry József papi aljegyzőkké; a felsőzempléni egyházmegyében: Thuránszky Tihámér világi tanácsbíróvá, dr. Besseney Zénó világi aljegyzővé, dr. Eperjessy Lajos második ügyésszé; a felsőborsodi egyházmegyében: Elek József tanügyi bizottsági elnökké és lelkészi nyugdíjintézeti pénzkezelővé; a gömöri egyházmegyében: Dr. Katona László világi jegyzővé; a tornai egyházmegyében: Dr. Hódy Sándor világi tanácsbíróvá.

Mindezen választások örvendetes tudomásul vétetnek.

54. Az egyházmegyékből érkezett jelentések szerint időközileg *elhaláloztak*: Csengery Dezső tornai világi tanácsbíró, Laky József korláthelmeci tanító, Kállay Lajos felsőábrányi tanító.

Közgyűlésünk a híven végzett kötelesség mezejéről kidőlt munkás férfiak emlékét jegyzőkönyvbe iktatja s kihűlt poraikra áldást kíván.

55. Az egyes egyházmegyékből megerősítés végett a következő *dijlevelek* terjesztettek fel:

Az ároktői kántortanítói, az erdőbényei tanítói, a révleányvári tanítói, a lasztóci, otrokocsi tanítói, a nagykaposi kántortanítói, tiszasalamoni tanítói 3—3, a miglészi tanítói, a záhonyi, csicseri, szalókai lelkészi 4—4 példányban és a

nagyrozvági lelkészi és tanítói díjlevelek pótló jegyzőkönyvei díjlevelek nélkül az egyházmegye mellőzésével.

Egyházkerületünk közgyűlése megerősítés nélkül visszaküldi pótlás végett:

a) Az ároktői tanítói díjleveleket, mivel az alsóborsodi egyházmegye megerősítése nincs rájuk vezetve.

b) Az erdőbényei és révleányvári tanítói díjleveleket, mivel csak a lelkész és a gondnok irták alá, a presbitériummal való aláíratás végett.

c) A nagyrozvági díjlevél-pótló jegyzőkönyveket azzal az utasítással, hogy az összes díjlevelek az egyházmegye által megerősítve, a pótló jegyzőkönyvekkel együtt, az alsózempléni esperes útján terjesztendők fel egyházkerületünkre.

A többi díjleveleket az egyházmegyék felterjesztése és záradékolása alapján, egyházkerületünk megerősíti, s egy-egy példányukat az egyházkerületi és egyházmegyei irattárba helyezi el, egy példányukat pedig az illetékes egyházak részére visszaküldi.

56. Egyszersmindenkori *közalapi segélyért* folyamodott a nyolc egyházmegyéből 14 egyház. Kérnek összesen 22.479 koronát. Az egyházmegyék által ajánlatnak 15.079 koronára. Még pedig:

1. Az *abauji* egyházmegyéből:

1. Tornyosnémeti tanítói lak és iskola-építésre kér: 1200 koronát, ajánlatik 1200 koronára.

2. Hernádsadány lelkészlak építésre kér 1200 koronát, ajánlatik 1000 koronára.

3. Csobád, adósság törlesztésre kér 1200 koronát, ajánlatik 600 koronára.

4. Pányok, adósságtörlesztésre kér 500 koronát, ajánlatik 500 koronára.

5. Felsőnovaj, építkezésekre kér 1200 koronát, ajánlatik 200 koronára.

6. Csenyété, új templom építésére kér 1200 koronát, ajánltatik 200 koronára.

7. Beret, adósságtörlesztésre kér 1200 koronát, ajánltatik 200 koronára.

8. Szemere, paplak-építésre kér 1000 kort. Nem ajánltatik.

9. Göncruszka, adósság-törlesztésre kér 1200 koronát. Nem ajánltatik.

10. Felsőregmec, adósság törlesztésre kér 1000 koronát. Nem ajánltatik.

II. A felsőzempléni egyházmegyéből.

11. Legenye, villám által megrongált temploma-javítására kér 679 koronát. Ugyanannyira ajánltatik.

III. A gömöri egyházmegyéből.

12. Feled, adósság törlesztésre és templom-javításra kér 1200 koronát, ajánltatik 1200 koronára.

13. Gortvakisfalud, templom-építésre kér 1200 koronát, ajánltatik 1000 koronára.

IV. Az ungi egyházmegyéből:

14. Minaj, templom- és paróchia-renoválására kér 8300 koronát. Ajánltatik 8300 koronára.

Egyházkerületünk közgyűlése a folyamodó egyházakat az egyetemes konventre a következő sorrendben terjeszti fel és ajánlja segélyezésre:

1. *Minaj*, templom- és paróchia-renoválásra 1200 koronára.

2. *Tornyos Németi*, tanítói lak és iskola-építésre 1000 koronára.

3. *Legenye*, villám által megrongált temploma javítására 600 koronára.

4. *Feled*, adósság-törlesztésre és templom-javításra 500 koronára.

Kisebb segélyekre:

5. Gortvakisfalud, templomépítésre.

6. Hernádsadány, lelkészlaképítésre.

7. Csobád, adósságtörlesztésre.

8. Pányok, adósságtörlesztésre.

57. A *varbói egyházközség*, amely a tavaszi közgyűlésünk 14. számú jegyzőkönyvi pontja szerint a tőkesegélyben részé-
sítendő egyházak II. fokozatába a 15. szám alá soroztatott,
azt kéri, hogy tekintettel a mintegy 35 ezer koronát igénylő
építkezési szükségleteire, a II. fokozatból az első fokozatba
helyeztessék át. A felsőborsodi egyházmegye a kérelmet meleg
pártolással terjeszti fel.

Egyházkerületünk közgyűlése a varbói egy-
ház kérvényét figyelembevétel végett felterjeszti
az egyetemes konventre.

58. A *rakottyási egyházközség*, amely már az 1902-ik
évben is fel volt véve 5000 kor. tőkesegélyre a II-ik fokozat-
ban s most ugyancsak a II-ik fokozatban van felvéve, de
csak 2000 koronára, pedig azóta a szükségei inkább növe-
kedtek, azt kéri, hogy ezen 2000 korona kilátásbeli segély,
mint a multkori felvételkor is jegyezve volt: 5000 koronára
helyesbítették. Az egyházmegye a helyesbítés iránti kérelem-
hez hozzájárul.

Egyházkerületünk közgyűlése a kérvényt
pártolással terjeszti fel az egyetemes kon-
vent elé.

59. Ujabbán *tőkesegélyre* való felvételért folyamodtak az
országos ref. közalaphoz:

1. *Feled*, amely iskolaépítésből eredt adóssága törlesz-
tésére és temploma renoválására kér 10 000 koronát.

2. *Gortvakisfalud*, mely új templomépítésre kér 10,000
koronát.

A gömöri egyházmegye, tekintettel arra, hogy a halaszt-
hatlan építkezés és az emiatt való sürgős szükség tényleg
mind a két egyháznál fennforog; tekintettel továbbá arra,
hogy a gyülekezetnek pár héttel ezelőtt elhalt 88 éves lel-
késze, aggkori gyengeségeinél fogva nem volt már képes
figyelemmel kísérni a felsőbb egyházi hatóságok intézkedéseit
s a kérvény ideje-koránvaló beadása is emiatt maradt el; s
végül, mivel egyik egyház sem részesült soha semminemű
segélyezésben, pedig jóra való törekvésénél fogva azt megér-
demelte volna: az egyházmegye a benyújtott kérvényeket,

bárha későn adattak is be, kivételesen elfogadta és a fent elsorolt okoknál fogva kéri az egyházkerületet, hogy e kérvényeket az egyetemes konventre felterjeszteni és ott a segélyezendőknél a második csoportjába felvételni méltóztassék.

Feledet iskolaépítésből eredt adósságtörlesztés és templom renoválás végett: 6000, — Gortvakisfaludot új templomépítés végett szintén: 6000 korona segélyre ajánlja az egyházmegye.

Egyházkerületünk közgyűlése a feledi és gortvakisfaludi egyházak kérvényét, a fenti indokok alapján, pártolással terjeszti fel az egyetemes konvent elé és úgy az egyik, mint a másik egyházat a II. fokozatban hat-hat ezer korona tökesegélyre ajánlja.

60. Folyó évi áprilisi jegyzőkönyvének 10-ik pontjával felhívja egyetemes konventünk az egyházkerületet, hogy törvénykönyvünk IV. cikkének 10. §-a szerint a *közalapi végrehajtó bizottságba* a jelenlegi egy póttag mellé még egy póttagot válasszanak s a választás eredményét mielőbb tudassák.

Egyházkerületi közgyűlésünk a közalapi végrehajtó bizottságba 2-dik póttagul *Révész Kálmán* konventi póttagot választja meg s erről az egyetemes konventet tisztelettel értesíti.

61. Ugyancsak egyetemes konventünk ugyanazon jegyzőkönyvének 25-ik pontjában tudomásul veszi s az egyházkerületekkel is közli a vallás- és közoktatásügyi miniszternek 144.113/1907. sz. értesítését, amely szerint „*nincs és az 1901. évi május 25-én 30.353 sz. a. kiadott utalványozási eljárás 9. pontja értelmében nem is lehet kijogása az ellen, hogy az egyházi főhatóságok a lelkeszi kongruából mindazon országos gyámintézeti, egyházkerületi, illetőleg egyházmegyei járulékkal avagy nyugdíjintézeti hozzájárulásokkal, melyeket a lelkeszi jövedelem bevallására vonatkozó B. rovatos-ívekben elfogadott, amelyekhez utilagosan hozzájárult, a jelölt eljárás 9. pontjában foglaltak szerint, visszatartassák, vagyis közvetlenül rendeltetési helyekre juttathassák*“ s ez értelemben való eljárásra az országos nyugdíj- és özvegy árvagyámintézeti végrehajtó bizottságot a szóban forgó járulékoknak a lel-

készí kongruából való visszatartására nézve s ezeknek rendeltetési helyökre való juttatásáról (Magyar földhitelinfézet) leendő gondoskodásra felhívta.

A tornai egyházmegye f. évi őszi közgyűlésének 33. sz. jegyzőkönyvi határozata szerint *anyagilag és erkölcsileg egyaránt sérelmesnek tekintvén a konventnek azt az intézkedését, amelynek értelmében a kongruás lelkészek nyugdíjáruléka előzetesen, a juliusi kongrua-járandóságból foglaltatik le, holott az csak november elsején válik esedékessé*, egyházkerületi közgyűlésünk útján arra kívánja felkérni egyetemes konventünket, hogy a kongruát csak az olyan lelkészekről tartsa vissza, akik nyugdíjárulékukat az év november 1-ére ki nem fizették s ezektől a januári kongruából a nyugdíjintézeti járulék esedékes kamatja is beszedessék.

Egyházkerületi közgyűlés az egyetemes konvent szóban forgó határozatát, mint jótékony intézményeink anyagi javára szolgáló óvatossági eljárást *általában véve* tudomásul veszi s a maga részéről szükségesnek és helyesnek tartja; tekintettel azonban arra, hogy a november 1-én esedékes járulékoknak a juliusi járandóságból való levonása az érdekelteknek némi anyagi csonkulásával jár s rájuk nézve — amennyiben megkérdezésük és beleegyezésük nélkül történik — némileg megalázó is s az különösen a rendes és pontos fizetőkre nézve: — egyházkerületi közgyűlésünk a tornai egyházmegye indítványát magáévá teszi s az egyetemes konventtől tisztelettel kéri, hogy jövőre a kongruából csak a már tényleg esedékessé vált járandóságokat vonassa le, a netalán késedelmes fizetőkől pedig az esedékes kamatokat is szedesse be.

62. Ugyanazon ülése ugyanazon jegyzőkönyvének 49. sz. határozatával az egyetemes tanügyi bizottság óhajtására felhívja egyetemes konventünk az egyházkerületeket, hogy a kebelbeli középiskolák igazgatói *ne csak a kultuszminiszterhez felterjesztendő adatokat közöljék a középiskolai ügyek szakelőadójával*, hanem terjeszkedjenek ki az iskolai élet azon mozzanataira is, amelyek ref. egyházunk szempontjából különösebb figyelmet érdemelnek.

Egyházkerületi közgyűlés e felhívást mihez tartás végett a sárospataki, miskolci és rimaszombati középiskolák és egyházkerületi felsőbb leányiskola igazgatóinak figyelmébe ajánlja.

63. Ugyanazon jegyzőkönyvének 53. sz. határozatával felhívja egyetemes konvent az egyházkerületeket a következőkre:

1. Hívják fel a theol. akadémiák és a gimnáziumok tanárkarait, hogy a *középiskolai vallástanár-képesítés szabályozását* illetőleg a VI. t.-c. 78. §-ának figyelembe vételével 1908. év végéig terjesszék javaslataikat az egyetemes konventhez.

2. Utasítsák a gimnáziumok igazgatóságait, hogy a *használatra kiválasztott tan- és segédkönyvek jegyzékét* minden évben terjesszék be az egyetemes tanügyi bizottság elnökéhez az iskolai év elején a megelőző iskolai évről összeállított statisztikai ívek betérjesztésével egyidejűleg.

3. Az egyházkerületek *középiskolai rendtartási szabályai* az új egyházi törvényeknek s a munkálatban levő egyetemes rendszabálynak figyelembe vételével megejtett újítás után terjesztendők az egyetemes konventhez.

4. Az egyházkerületek a *gimn. oktatásra való felügyeletről*, (a VI. t.-c. 100 §-ának megfelelően) valamint az egyetemes konvent 1906. áprilisi jegyzőkönyve 17. sz. határozatának végrehajtásáról 1908. év végéig jelentést terjesszenek az egyetemes konvent elé.

5. A VI. t.-c. 101. §-ának rendelkezése szerint 3 évenként *vagyonkimutatás* terjesztendő a gimnáziumokról az egyetemes konventhez 1907. dec. 31-ig szóló adatokkal; a jövedelmek az 1907. polgári évre vonatkozólag állítandók össze s a kimutatások 1908. év végeig küldendők fel. Az ezután beküldendő vagyonkimutatások pedig az 1910., 1913., 1916. stb. évek dec. 31-diki vagyoni állapotáról állítandók ki, a javadalmak pedig az 1910., 1913., 1916. stb. polgári évekről lesznek kiállítandók.

A kimutatások lehetnek kivonatosak, de a vagyonkimutatás az állami statisztikai ívek vagyonkimutatásával egyeztethető legyen s az összes kimutatások alkalmasak legyenek a VI. t.-c. 101. §-ában s a 120. §. 5. pontjában foglalt követelmények megállapítására. Kimutatandó tehát, hogy min-

den iskolai vagyon és alapítvány biztosan elhelyezve gyümölcsözik, a jövedelmek pontosan beszedetnek és rendeltetési céljaikra fordíthatnak-e?

6. Az egyházkerületek — a tanárok meghallgatásával — nyilatkozzanak, hogy az *állami felügyelet küldötteivel szemben való eljárásra nézve* az egyetemes konventi utasítás (1897. évi konv. jkv. 30. sz. alatt) a szerzett tapasztalatok alapján, a változott viszonyoknak (érettségi vizsgálati új utasítás) megfelelő-e s nem tartják-e szükségesnek annak módosítását s ha igen: milyen irányban?

7. Az egyházkerületek jelentsék be a folyó év végeig a VI. t.-c. 120. §-ának 4. pontjára való tekintettel, hogy az 1907/1908. isk. évre vonatkozólag az állami (polgári, katonai) és az államilag jogosított nyilvános jellegű nem református vallásu tanintézetek ref. tanulóinak vallás erkölcsi nevelése és vallásoktatása tekintetében milyen intézkedéseket tettek?

Egyházkerületi közgyűlés az egyetemes konvent felhívását tisztelettel tudomásul vévén, az 1—6. pontokban foglalt kívánságok teljesítésére a kebelbeli főiskola és középiskolák igazgatóit, a 7. pontbeli kívánság teljesítésére pedig *Czinke István* vallásoktatási szakelőadót bizalommal utasítja, a határ-idő pontos megtartását különös figyelmökbe ajánlván.

64. Ugyanazon jegyzőkönyvének 57. sz. pontjával tudatja egyetemes konventünk, hogy a közokt. miniszter 10.966/908. sz. leirata szerint kész a *miskolci ref. főgimnázium* évi 30,000 korona államsegélyét 32,000 koronára felemelni, de az engedélyezés időpontjának megjelölése nélkül.

Egyházkerületi közgyűlés a segély felemelésének csupán a hírért is örömmel veszi ugyan tudomásul, de — ismerve a miskolci főgimnázium anyagi állását és felszaporodott szükségleteit, kénytelen a kérő sürgető szavát ismételtten felemelni s mély tisztelettel kérni az egyetemes konventet is, hogy hathatós közbenjárásával a felemelt államsegély mielőbbi folyósítását kieszközölni kegyeskedjék; egyuttal pedig

megbízza a közokt. minisztérium elé egyéb ügyek elősegítése végett kinevezett küldöttséget, hogy alkalmilag a miskolci főgimnázium államszegélyének kiutalását is kérelmezze.

65. Ugyanazon jegyzőkönyvének 73. sz. határozatával arra kéri egyetemes konventünk az egyházkerületeket, hogy 1. a *Bocskay-képekből fennálló hátrálékokat* az esperesek útján szedjék be s küldjék egy összegben a dunántúli egyh. ker. pénztárába. 2. a még *el nem árusított Bocskay-füzeteket* küldjék szét az egyházközségekhez jutalom-könyvekül leendő felhasználás végett.

Egyházkerületi közgyűlés e kérelmet az esperesek figyelmébe ajánlja.

66. Ugyanazon jegyzőkönyvének 80. sz. határozatával örvendetes tudomásúl veszi egyetemes konventünk a vallás-és közoktatásügyi miniszter 134.981/1907. sz. leiratát, amely szerint a *reformáció ünnepén*, október hó 31-én valamennyi állami és községi iskolánál úgy az ág. hitv. evangélikus, mint a *ref. vallásu tanerőknek és tanulóknak egész napi szünidőt engedélyez* s ezt tudomásúl vétel végett az összes egyházkerületekkel közli.

Örvendetes tudomásúl szolgál.

67. Ugyancsak egyetemes konventünk folyó évi június 30. és július 1. napjain tartott ülése 329. sz. jegyzőkönyvi pontjával az egyházkerületek figyelmébe ajánlja a M. Prot. Irod. Társaságnak azt az ajánlatát, amely szerint a missiói egyházközségekben felállítandó könyvtárak részére eddigi kiadványainak egy részét 50⁰/₀ árengedménnyel s könyvtáranként 20 korona ellenében, a Házi kincstár egy-egy új kötetét és a „Koszorú“ tíz-tíz új füzetét pedig évi 3 kor. segítő-díj fejében hajlandó megküldeni.

Egyh. ker. közgyűlésünk felhívja a kebelbeli missiói egyházközségeknek: adjanak jelentést legközelebbi tavaszi közgyűlésünkre, hogy az ajánlott kiadványokat megvásárolhatják-e saját

erejükből s illetőleg egyházmegyei gyámolítás mellett; egyszersmind pedig — tekintettel arra, hogy a felsőzempléni és ungi egyházmegyék a szörványbeli egyházközségek részére a könyvtár felállítási segílyt már kérelmezik — felkéri az egyh. ker. pénzügyi választmányt annak kimutatására, hogy az *egyh. ker. pénztárakból fordítható-e valamely összeg a missiói, illetőleg szörványbeli egyházközségek részére könyvtár-szerzés céljából*. E kimutatás jövő évi tavaszi közgyűlésünkre terjesztendő fel.

68. Olvastatott Hornyánszky Viktornak Budapesten, 1908. május 27-én kelt s egyházkerületünk püspökéhez címzett következő kérő irata:

A főtisztelendő Tiszáninneri ref. Egyházkerülettel az „Énekes könyv“ kiadására vonatkozólag múlt év november 22-én kötött szerződésünk folyó év január 1-én lépett életbe. Ezen szerződés értelmében az „Énekes-könyv“ kiadási jogáért a főt. Egyházkerületnek a folyó 1908. évtől kezdve évenként 2200 koronát tartozunk fizetni, mely összeg az általunk eddig fizetett évi díjnak több, mint kétszerese. Az évi díjnak ily nagy mértékben való emelkedése nem csekély terhet ró ránk, mert az előállítási költségek is folyton-folyvást magasabbak lesznek, míg az „Énekes-könyv“ ára 1867. óta, mióta azt a főt. Egyházkerület nagybecsü bizalmából kiadni szerencsénk van, nem változott. — Hogy ezen nagyobb kötelezettségünknek pontosan megfelelhessünk, teljes erőnkéből igyekezni fogunk az „Énekes-könyv“ kelendőségét fokozni, ezt illetőleg azonban a vidéki elárusítóktól és utazóktól nyert értesítés szerint nem csekély nehézséget okoz azon körülmény, hogy dacára annak, hogy a főt. Egyházkerületnek mi vagyunk a szerződéses kiadói s az „Énekes-könyv“ kiadási jogáért évenként jelentékeny összeget fizetünk, számtalan egyházban és iskolában a debreceni kiadásu énekes-könyvet használják. Meg vagyunk győződve, hogy ezen visszásságnak oka csupán abban rejlik, hogy az illető lelkész és tanító urak a főt. Egyházkerület és közöttünk fennálló szerződéses viszony felől nincsenek tájékozva, miért is, mély tisztelettel arra kérjük Méltóságodat, kegyeskedjék az összes egyházak figyelmét ezen szerződéses viszonyra felhívni, kegyeskedjék a lelkész és tanító urakat felhívni, hogy tekintettel arra,

hogy a mi kiadásunkban megjelenő „Énekes-könyv“ a főtiszt. Egyházkerületnek jelentékeny jövedelmi forrását képezi, ezen körülményt hiveikkel közölve, nekik csakis ezen „Énekes könyv“ megvásárlását ajánlják és végül kegyeskedjék kötelezőleg elrendelni, hogy a főt. Egyházkerület összes iskoláiban csakis a mi kiadásunkban megjelenő „Énekes-könyv“ használtassék.

Midőn még arra kérjük Méltóságodat, hogy ezen kérelmünk mikénti elintézéséről bennünket értesíteni kegyeskedjék, maradunk Mélt. és Főt. Püspök urnak

legalázatosabb szolgálói:
HORNÝÁNSZKY VIKTOR.

Egyházkerületi közgyűlés a Hornyánszky Viktor „Énekes könyv“ kiadó kérelmét teljesen méltányosnak tartja s felhívja a lelkészeket és tanítókat, hogy az „Énekes-könyv“ budapesti kiadásának, mint saját kiadványunknak terjesztése végett kövessenek el minden lehetőt s a népiskolai növendékekre nézve is a budapesti énekes-könyv vásárlását tegyék kötelezővé; felhívja egyuttal a főiskola főkönyvbizományosát is, hogy vidéki megrendeléseknél szintén ezt az énekes-könyvet igyekezzen terjeszteni s az egyházkerületünkbeli népiskolák részére csak ezt a kiadást szállíttassa.

69. Az „Énekes-könyv“ terjesztésének kérdésével kapcsolatban felvettétvén a *javított énekes-könyvre* vonatkozó tavaszi (81. jkv. p.) határozata egyházkerületi közgyűlésünknek s ennek alapján az elnökség a határozatunk eredménye felől megkérdezettvén, Kun Bertalan elnöklő püspök jelenti, hogy ő hozzá az énekügyi-bizottság elnökségétől a javítás alá vett énekes-könyv sorsa felől semmiféle válasz nem érkezett.

Egyházkerületi közgyűlés a választ sajnálkozással veszi tudomásul s felkéri az elnökséget, hogy az énekügyi-bizottság elnökségét a javított énekes-könyv sorsa felőli válaszádsra felszólítani s az eredmény felől a saját énekügyi bizottságunkat hivatalosan értesíteni méltóztassék.

70. Czinke István előadó beterjeszti a nem felekezetünkbeli középiskolákba járó ref. növendékek 1907—1908. évi vallásvizsgáiról szóló alábbi jelentését.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Ismét megszorodott eggyel azon középfokú tanintézetek száma, a melyeket ellenőrzésünk körébe bevontunk s ez a *nagy-rőcei* polgári- és felsőkereskedelmi iskola, ahol már öt év óta, vagyis 1903. szeptember hava óta részesíti a ref. tanulókat külön vallásos oktatásban Szoboszlay Mór, polg. isk. tanár, a saját kezdeményezésére s anélkül, hogy egyházi hatóságainknak arról tudomása lett volna. Heti két órán végzi az oktatást s ezért az állam részéről 140 K tiszteletdíjban részesül. A lefolyt isk. év végén a gömöri ref. egyházmegye esperese megbízottat küldött a nagyrőcei vallásvizsgára Réz László rozsnói lelkész személyében, akinek jelentése alapján, a gömöri ref. egyházmegye közgyűlése elismerését fejezte ki Szoboszlay tanár úrnak s egyuttal utasításokkal látta el a tananyag célszerűbb beosztása s az egyházkerület által meghatározott tankönyvek használatára vonatkozólag; a szomszéd gicei ref. egyház lelkészét pedig megbizta a negyrőcei vallásstanítás közvetlen ellenőrzésével s esetleges személyváltozás folytán annak ideiglenes teljesítésével s kéri egyházkerületünket a tett intézkedések jóváhagyására.

Eperjesen Eröss Károly lett az új vallásitanító, vele töltetvén be a megüresedett tarcavajkóci missiói lelkészi állás. Minden tekintetben méltó utódja lelkes elődjének, Frenzel Bertalannak.

A sajjógömöri polgári fiúiskolában 45 ref. növendék tanul. Olyan tekintélyes szám, hogy külön ref. hitoktatót is megérdemelne. A tiszai testvér evang. egyházkerület püspöke át is írt tavaszi közgyűléstünkhöz a külön ref. hitoktató beállítása iránt, de ennek az átiratnak anyagi erőnk elégtelensége miatt eleget nem tehetvén: a lefolyt iskolai évben is az ág. h. ev. vallásitanár részesítette hitsorsosainkat vallásos oktatásban, együttesen a saját növendékeivel és pedig kitűnő eredménnyel, mint az oda most első ízben kiküldött biztosunk jelenti. Egyelőre, míg valahonnan fedezetünk nem kerül, a külön ref. hitoktatás díjazására, az ev. vallásitanár hajlandó ezt a szívességet továbbra is megtenni s a mi növendékeinket is tanítani.

A sajjógömöri iskolával kapcsolatban felvetem a kérdést, hogy egyáltalán szükséges-e s van-e jogunk vizsgai biztosokat küldeni,

tehát a tanítás felett ellenőrzést gyakorolni olyan tanintézetekben, ahol nem a magunk alkalmazottai, hanem a testvér ev. felekezet tanárai és lelkészei teljesítik a mi felekezetünkbeli növendékeknek is a vallásoktatást és pedig csak szívésségből és minden külön díjfizetés nélkül? Mert ha igen: úgy nemcsak Sajógömörre, hanem Iglóra, Kézsmárkra s Eperjesre is kellene egyházkerületi megbízottakat küldenünk, mint amely helyeken szintén igen tekintélyes számban tanulnak évről-évre ref. vallású növendékek. Vagy ha ehhez való jogunkhoz kétség fér: nem volna-e helyesebb előbb átírni a tiszai testvér egyházkerülethez s arra kérni: utasítsa intézeteit, hogy küldötteinket fogadják el hivatalos személyekül s engedjék meg, hogy ilyen módon mi is közvetlen tudomást szerezhessünk náluk járó ifjaink vallásos oktatásáról. Máskülönben egyesek ezt a részünkről való ellenőrzést zaklatásnak is vehetik s azt esetleg vissza is utasíthatják. Aminek se küldötteinket, se egyházi hatóságainkat kitenniünk nem szabad.

Örömmel jelentem, hogy Sátoraljaújhelyben, több évi sürgetés után, valahára már a rkath. főgimnázium helyet adott a ref. vallástanítás számára is s az oktatás a múlt évben már a tanintézetben történhetett meg. Ellenben Tokajban a polgári fiúiskolában sem a heti 2 vallásóra nem emeltetett fel 4-re, sem a 100 K tiszteletdíj 200 koronára, noha ez iránt mind a helybeli gondnokság, mind püspöki hivatalunk — múlt évi határozatunkból kifolyólag, — felterjesztéssel élt a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz. A kérelmet a miniszter úr azért nem teljesítette, mert a növendékek száma csak 22, tehát 1—1 osztályra nem esik 10-10 növendék. Hogy a többi felekezeteknél meg van-e a 10 növendék osztályonként, nem tudom. A heti 4 vallásóra azonban meg van.

Hasonló felírás intéztetett múlt évi közgyűlésünkéből az ungvári polgári leányiskola 4-re leszállított vallásóráinak ismét 8-ra s a 200 koronára leszállított tiszteletdíjnak 400 koronára való felemelése iránt. Reménységünk azonban itt sem lehet, miután átlag itt sem esik egy osztályra 10 növendék, (az összes létszám 36), tehát Tokajhoz képest még így is kedvező elhánásban részesült, a heti 4 óra engedélyezésével. A miniszter különben igéri, hogy „jövőre amennyiben a ref. tanulók száma szaporodnék, megfelelően a heti óraszám és díjazás is emelkedni fog.“

Ungvárnak azonban ennél nagyobb baja is van. Recrudescunt vulnera . . . A régi seb egyre kiújul. A panasz minden éven ismétlődik. Sok az aratnivaló és kevés a munkaerő. Véleményem szerint ezen csak célszerűbb idő- és órabeosztással lehet segíteni.

Pl. az idén a gimnázium és reáliskola IV-ik osztályában volt együttesen 8 növendék, az V-ikben 4, a VI-ikban egy se (a jelentés mégis azt mondja, hogy az V—VI. osztály együtt tanult), a VII-ikben 5. Kérem: nem idővesztegetés-e ennek a 4—5 növendéknek külön-külön minden osztályban teljes, heti 2—2 vallásórát adni? Nem bírom ennek más okát kitalálni, mint azt, hogy az állam a tiszteletdíjat az óraszám után méri; az órák összevonásával tehát csonkulna a vallástanító is. Vagy ha az okban tévedek: akkor mi állja hát útját az órák összevonásának? Ha másképp nem lehet egyelőre — szegénységünk miatt, — a dolgon segíteni: inkább heti egy órát kell adni, mint Kassán történik. Az kisebb veszedelem, mintha a lelkész a vallástanítás teljesen elvonja a saját gyülekezeti fontosabb teendőitől: a lelki gondozástól és a missiótól. Kassán 5 tanintézetben 124 ref. növendéket a lelkész és segédlelkész kitűnő eredménnyel oktattak heti 14 órában, míg az ungvári lelkész egymaga heti 16 órát tanított.

Gyökeresen ezen a bajon csak úgy lehetne segíteni s az egyházkerületet is a folytonos zaklatástól megmenteni, mint ahogy már egy ízben javasoltam: a felekezeti iskola megszüntetésével (amely saját bevallásuk szerint úgyis csak tengődik,) létesíteni kell a tanítói fizetés egy részével és az államtól adott vallástanítói tiszteletdíjjal egy orgonista-vallástanítói állást a népiskola számára s a gimnáziumi és polgári iskolai énektanítás számára. Úgyis panaszkodik a jelentés, hogy most a gimnazisták egyáltalán nem tanúlnak énekelni. A lelkésznek és segédlelkésznek aztán nem maradna más, mint a gimnázium és polgári leányiskola, heti 12—14 órával, amit megosztva könnyen elvégezhetnének. Ajánlom, hogy ilyen módon való rendezkedés végett, méltóztassék leírni az ungi egyházmegyéhez, legkésőbb egy évi határidővel.

Egyházkerületi közgyűlésünk már két ízben (1906. őszi gyűlés 20. sz. 1. jegyzőkönyvi pont s 1907. őszi gyűlés 36. sz. 2. jegyzőkönyvi pont alatt) intézkedett az iránt, hogy a ref. vallás-oktatásban nem részesülő középiskolai ref. tanulók a nyári szünetidő alatt lakóhelyök lelkésze által megkonfirmáltassanak s erről az egyes egyházmegyék az egyházlátogatók útján tudomást szerezzenek s a kerületi gyűlésnek évről-évre jelentést tegyenek. Miután ennek a rendelkezésnek most is csak 3 egyházmegye tett eleget s miután az erről való tudomásszerzés úgyis az egyházlátogatók teendői közzé tartozik: tisztelettel javaslom, hogy az erre vonatkozó kérdés egyik pontnak vétessék fel a jelen közgyűlésünkön tárgyalás alá kerülő „Egyházlátogatási Jegyzőkönyv” kérdőpontjai közzé.

Indítványozom végül, hogy a vallásvizsgákra kiküldött egyházkerületi biztosoknak tétessék kötelességévé a feleletadás legalább a következő kérdésekre: 1. Az intézetek megnevezése, melyekben ref. növendékek is tanultak; 2. A ref. növendékek létszáma, osztályonként feltüntetve; 3. A használt tankönyvek címe; 4. Mennyi volt a heti vallástani órák száma osztályonként és összesen; 5. Milyen volt a tanítás eredménye; 6. Tanultak-e egyházi éneket is és kitől; 7. Ki végezte a vallásoktatást; 8. Mennyi tiszteletdíjat kapott ezért (államtól, egyházmegyétől, egyházkerülettől)?

Egy ízben már felvettem azt a kérdést s most megismétlem, hogy az ének- és vallásitanítási képesítő vizsgát miért tartjuk állandóan Eperjesen, egy reánk nézve teljesen idegen városban s miért nem Sárospatakon, a saját otthonunkban, ref. főiskolánk székhelyén, ahol saját magunknak van szakképzett ének- és zenetanárunk, állandó képezdei vallásitanárunk s a vasúti összeköttetés s a megközelíthetőbb fekvés is előnyt ad Sárospataknak Eperjes felett. Ez utóbbi helyen való vizsgáztatást egyedül csak az indokolná, ha a pótvizsgálók valamennyien Eperjesen végezték volna a tanítóképezdei tanfolyamot.

Ezek után azzal az örvendetes kijelentéssel zárom be jelentésemet, hogy a tanítási eredmény általában jónak, sőt a legtöbb helyen igen jónak minősíthető. Aránylag legtöbb kívánni való marad fel Miskolcon, pedig a növendékek száma itt a legtetemesebb (164.) Ennek az aránylag gyengébb eredménynek oka a vallásitanítást végző segédlelkészek gyakori változása s talán az is, hogy az itteni növendékek egy része meglehetősen fegyelmezetlen s értelmileg is fejletlenebb anyagból verődik együvé.

Részletes jelentésem a következő:

1. *Dobsina*. Az állami polgári fiúiskola növendékei a vallástani órákat egész éven át énekléssel és imádkozással kezdték és végezték. Ref. tanulóik száma: 22, (tavaly). Heti két órában (I-II. és III-IV. oszt. együtt) részesültek vallásos oktatásban a legszebb eredménnyel. Tankönyvül a Kovácsy S. Bibliái vallásitanát és Ker. Vallásitanát használták. Az állami polg. leányiskolában volt 35 növendék, (tavaly) szintén heti két órán, a négy osztály két csoportba összevonva. Az első csoport Tüdös István hit- és erkölcs-tanát, a második Gergely K. egyháztörténetét tanulta kitűnő eredménnyel. Tanított mindkét intézetben Szombathy László polgári fiúiskolai tanár a már ismeretes buzgósággal. A konfirmándusokat is ő készítette elő (13 növendéket), akiket Réz László rozsnóyi lelkész a dobsinai ev. templomban ünnepélyesen konfirmált. Ő volt a vizsgai biztos is.

2. *Eger*. Volt 96 növendék. (áll. főreálban 30 ref. és ev. kath. főgim. 16, zárdában és tanítónőképzőben 7. Áll. felsőleányiskolában 4. Áll. polg. leányisk. 7. Zárdai iskolában 6. Iparos- és kereskedelmi tanuló 26.) A következő tankönyveket használták: Kovácsy Bibliái vallástan. Kiss József hit- és erkölcsstana. Kovácsy egyháztörténete. Söts F. Hit- és erkölcsstana. Thury Elek Magyar Prot. Egyháztört. Az iparos tanonciskolában pedig a Vaday-féle jól szerkesztett, Prot. Erkölcsi olvasókönyvet. A vizsga eredménye teljesen kielégítő, csak az ének tanításra kellene több gondot fordítani, amit azonban az óraadással és hivatali teendőkkal túlterhelt lelkészről kívánni sem lehet. Vtsgai biztos Gaál Ferenc poroszlói lelkész volt.

3. *Eperjes*. Az eperjesi ev. főgimnáziumban és tanítóképzőben a ref. növendékeket is az ág. h. ev. vallástanár oktatja. Ref. vallástanításban csak az áll. tanítónőképzőintézeti növendékek részesülnek. A növendékek számáról s a tanított könyvekről nem szól a jelentés. A tanítási eredményről azonban nagy elismeréssel emlékezik. Mint írja: az új vallástanító, Erős Károly tarcavajkóci lelkész, méltó utódja buzgó elődjének, Frenczel Bertalannak. A vizsgákon egyházkerületi biztosokul hárman is szerepeltek. Előbb Révész Kálmán, később Frenczel Bertalan és Idrányi Barna tanácsbírák. Az intézet példás buzgóságú, ref. vallású igazgatója, Dúzs Mária úrnő különös gondossággal ügyel a ref. vallásoktatásra.

4. *Kassa*. A prem. főgimnáziumban, az áll. főreáliskolában, a felsőkereskedelmi iskolában és a polgári fiúiskolában, tehát 4 középfokú intézetben a vallásoktatást Makay Kálmán segédlelkész teljesítette nagy szorgalommal, sikeres módszerrel s a legszebb eredménnyel. Itt vizsgai biztos Révész K. volt.

Az állami felsőbb leányiskolában maga Révész K. tanított, az elnöklő Bacsoni Albert, főreálisk. tanár és presbyter, jelentése szerint, kitűnő előmenetellel. Itt a tanulók száma 35 volt, kik 3 csoportban, u. m. az I. és II. osztályban bibliai vallástant, a III. és IV. osztályban ker. hittant s az V. VI. osztályban egyháztörténetet tanultak.

5. *Homonna*. Van polgári fiú- és leányiskolája. felsőkereskedelmi és faipari szakiskolája, tehát 4 középfokú intézete. Ezekben tanult 17 ref. növendék (16 fiú és 1 leány). Ezeket május és június hónapokban az új lelkész, Böszörményi Sándor, tanította, miután az eddigi lelkész, Janka Károly, Nagyrozvágyra távozott. A tanítási eredmény most is a legkedvezőbb s különösen kiemelendő

a tanítványok fegyelmezetisége. A jelentéshez részletes tananyag kimutatás is van mellékelve, amiből egyszerre áttekinthető a tanultak bősége. Tankönyvek a polgári iskolában: Kovácsy Bibliai vallástana, dr. Tüdős Hit- és erkölcstana s Gergely K. Egyháztörténete. A felsőkereskedelmi iskolában Kovácsy Egyháztörténetét, a faipari szakiskolában pedig élő szó után Jézus életének főbb mozzanatait, példázatait s magyar prot. egyházi és világi férfiak életrajzát tanulták. Vizsgai biztos volt Péter Mihály gálszécsi lelkész.

6. *Miskolc.* a) A felsőkereskedelmi iskolába járt 35 növendék. Az egyházkerületileg megállapított tankönyveket tanította Göndöcz István s.-lelkész; őt megelőzőleg két hónapig Karla Ödön s.-lelkész, közepes eredménnyel.

b) Az áll. polgári fiiskolában 95 növendéket, az áll. polgári leányiskolában 34-et a megszabott könyvekből, tanította Tóth József s.-lelkész jó eredménnyel.

c) A rkath. gimnáziumba járó 10 tanulót tanította Csik Dániel, szintén jó eredménnyel. Vizsgai biztos volt dr. Tüdős István.

7. *Nagyőrce.* Nagyőrécén, az ottani állami-, polgári- és felsőkereskedelmi iskolában, a gömöri esperes megbízásából, most először jelent meg Réz László rozsnyói lelkész, a ref. vallásnitás eredményének megvizsgálása céljából. Tanította a polgári fiúiskolába járó két ref. növendéket heti egy órában s a kereskedelmibe járó hét ref. növendéket szintén heti egy órában, az egyházkerület által megállapított tankönyv alapján, Szoboszlai Mór polg. isk. tanár, megfelelő eredménnyel. Kívánatos azonban, hogy jövőre — mivel most mind a hét növendék egy csoportban egy tantárgyat tanult, t. i. Magyar Prot. Egyháztörténetet, — a tanulók legalább két csoportba osztassanak s a gömöri egyházmegyének ide vonatkozó intézkedése helybenhagyassék.

8. *Rimaszombat.* Az áll. polg. leányiskolában tanult 32 ref. növendék, akik csoportonként (I-II. együtt és III-IV. oszt. szintén együtt), de minden osztály más-más tananyagot tanulva, összesen heti 4 órán részesültek vallásos oktatásban, az egyházkerület által megszabott kézi könyvekből. A tanítást Bódi Dénes s.-lelkész végezte kitűnő eredménnyel. A növendékek egyházi énekeket is tanultak, heti egy órán, Szücs György ref. kántortól: vasárnaponként pedig egy-egy tanítónő vezetésével templomba jártak. Október 31-én iskolai ünnepélyt rendeztek. Vizsgai biztos Czinke István volt.

9. *A rozsnyói* ev. főgimnázium és polgári leányiskola növendékeit (amott 40, itt 12 a létszám) Réz László lelkész a nála már megszokott buzgósággal és kitűnő eredménnyel tanította. A gim-

náziumban két-két osztály együtt egy anyagot tanult, évenként változtatott beosztás szerint. Összes heti óraszám volt: 4. Tankönyvek: Kovácsy S., Szabó és Laky kézikönyvei. A rkath. főgimn. 3 ref. tanulója heti 2 órán nyert oktatást. A polgári leányiskola tanulója heti 1 órában bibliai vallástant és egyháztörténetet tanultak, két-két osztály együtt, évenként változtatott beosztás szerint. Vizsgai biztos Dusza János pelsőci lelkész volt.

10. *A sajjögömöri ág.* h. ev. polgári fiúiskolába járt 45 ref. növendék (tavaly 41), kik az ág. h. ev. növendékekkel együtt részesültek vallásos oktatásban. Tanította Bencze Sámuel ev. felszentelt lelkész, polgári iskolai igazgató és vallástanár. Tankönyvül használta az I-II. oszt. Bereczky Sándor „Ó- és Új testamentomi történetek“, a III-IV. osztály ugyanannak „Egyháztörténelem“ c. munkáját. Ezenkívül minden osztály bibliaismertetést is tanult. Az oktatás eredménye kitünő.

11. *Sátoraljaiújhely.* a) A rkath. főgimnáziumban tanult 52 ref. növendék, (tavaly 57.) b) az áll. polgári leányiskolában 46 (tavaly 39.) c) a magán polgári fiúiskolában 11. d) a zárdában 7, összesen: 116. A tanítás eredménye: 52 jeles és kitünő, 32 jó és 32 elégséges.

Tananyag a konvent által megállapított, kivéve a gimnázium VII-ik osztályát, ahol hit- és erkölcstan helyett most is Laky-féle vallástörténetet tanítottak. A főgimn. és a polg. fiúiskola növendékei együttesen, egy időben és egy helyen tanulták a vallástant. A polg. leányiskola saját helyiségében, a zárdai növendékek azonban az egyház tanácstermében, hetenként két órán együttesen részesültek vallásos oktatásban, miután a zárdabeli órarend miatt nem voltak beoszthatók a polg. leányiskolai tanulókhöz.

A vallástanítást mindentűt pontosan és rendesen Marton János állandó vallástanító lelkész teljesítette. Az énektanítást is ő végezte alkalmilag, a polg. leányiskolát kivéve, ahol hetenként 2 órán Szalay Béla ref. orgonista tanította az egyházi éneklést.

A vizsgákon, Fejes István betegsége miatt, dr. Nyomárkay Ödön presbyter elnökölt, mint pöspöki megbízott.

12. *A tokaji* állami polgári fiúiskolának volt 22 ref. növendéke (tavaly 23.) Az I-II. oszt. együttesen tanulta Kovácsy Bibliai Vallástanát heti egy órában, a III-IV. osztály szintén együttesen Gergely Egyháztörténetét ugyancsak egy órán.

A tanítást Horváth János helybeli lelkész végezte nagy gondossággal és szép eredménnyel. Vizsgai kiküldött Szöllösy József tolcsvai lelkész volt.

13. *Ungvár.* A kir. kath. főgimnáziumból s az áll. reáliskolából vizsgára állt. 54 ref. növendék, (a VIII-ik osztály, valamint a gör. kat. fitanítóképző növendékei már előbb levizsgáztak) A polgári leányiskolából 36 növendék (tavaly 40.) A gimn. és reál I. és II. osztályát Kádár Albert s.-lelkész; a többi osztályt, valamint a leányiskola növendékeit Komjáthy Gábor rendes lelkész tanította, kinek kiváló szakképzettsége s nevelői bölcsesége feltűnően észrevehető a leánynövendékek vallásos gondolkozásán és szabatos, szép feleletein. A fiúk valamivel kevesebb szerencsével tettek vallást vallásos ismereteikről, az eredmény azonban itt is jónak, de a leányiskolában igen jónak mondható. Az egyes osztályokban a kerület által kijelölt tananyagot tanították. A leánynövendékek ezen kívül rendszeres énektanításban részesültek az ungvári egyház énekvezére által, akit e fáradságaért az ungi egyházmegye évi 50 koronával honorál.

Vizsgai biztos volt Pataki Pál ungtarnóci lelkész.

14. *A sárospataki* áll. tanítóképezdének volt 75 ref. növendéke (tavaly 76.) akiket Harsányi István főgimnáziumi vallástanár oktatott, most is példás buzgósággal és kitűnő eredménnyel.

Végül betérjesztem a nem ref. képezdékben végzett tanítójelöltek vallás- és énektani képesítő vizsgálatáról Eperjesen, az állami tanítónőképző intézetben, 1908. június 26-án felvett jegyzőkönyvet, mely szerint a nevezett napon vizsgázott 4 tanítónő és 11 tanító, a következő eredménnyel: Komjáthy Sarolta kitűnő; Szabó Emilia kitűnő; Szombathy Margit kitűnő; Varga Jolán kitűnő; Szabó Gyula vallástanból jeles, énekből kitűnő; Diószeghy Lajos vallástanból jeles, énekből kitűnő; Könyves Andor jó; Mészáros István jó; Rákay József jeles; Simon Gyula vallástanból jeles, énekből kitűnő; Virágh László jó; Kántor Gyula vallástanból jó, énekből kitűnő; Fűkő Józset vallástanból jó, énekből jeles; Batta Kálmán vallástanból jeles, énekből jó; Vojtkó Béla jó. Mindnyájok részére a vallás- és énektanításra jogosító oklevél a bizottság által kiállítatott.

Közgyűlésünk a jelentést — a vallástanítás kedvező sikerét feltüntető részében, — örömmel veszi tudomásul s egyuttal az előadó javaslatainak megfelelően a következő intézkedéseket teszi:

1. A gömöri esperesnek és egyházmegyének a nagyrocei vallástanítás ellenőrzésére s

további biztosítására és célszerűbb teljesítésére tett intézkedéseit elismeréssel veszi tudomásul, azt helyesli és jóváhagyja.

2. Felhívja az ungi egyházmegyét, hogy az ungvári vallástanítás végleges rendezése végett, — számot vetve az adott viszonyokkal s azzal a sajnos ténnyel, hogy sem az államtól sem az egyházkerülettől további vallástanítási segélyt nem remélhet, — küldöttség útján lépjen közvetlen érintkezésbe az ungvári egyháztanáccsal s a tanintézetek igazgatóival; s akár a tanítási órák összevonásával és gazdaságosabb beosztásával, akár az előadó javaslata szerint, a tanítói állásnak orgorista-vallástanítósággá való átalakításával — az 1908—9-iki iskolai év folyamán — ezt az évről-évre felmerülő kérdést, a saját hatáskörében oldja meg, az ungvári lelkeszt az elhordozhatatlan teher alól szabadítsa fel s tett intézkedését az egyházkerület 1909. évi őszi gyűlésére, jóváhagyás végett, jelentse be.

3. A ref. vallásoktatásban nem részesülő középiskolai tanulók otthoni megkonfirmálására vonatkozó kérdés beiktatandó az „Egyházlátogatási Jegyzőkönyv“ kérdő pontjai közzé.

4. A vallásvizsgákra kiküldött egyházkerületi biztosokat utasítja, hogy jelentéseikben legalább a következő kérdésekre és adatokra terjeszkedjenek ki:

a) Az intézet (intézetek) megnevezése, melyekben ref. növendékek is tanultak.

b) A ref. növendékek létszáma, osztályonként feltüntetve.

c) A tanítási anyag és a használt tankönyvek címe.

d) Mennyi volt a heti vallástani órák száma osztályonként és összesen?

e) Milyen volt a tanítás eredménye?

f) Tanultak-e egyházi énekeket is és kitől?

g) Ki végezte a vallásoktatást?

h) Mennyi tiszteletdíjat kapott ezért (államtól, egyházmegyétől, egyházkerülettől stb.)?

5. Végül felkéri püspök urat, hogy írjon át a tiszai ág. h. ev. egyházkerület püspöki hivatalához, hogy a sajógömöri polgári iskolába járó ref. növendékek vallásos oktatását — a külön tandíjjal való megterhelés elkerülése okából, — az ev. hitoktató továbbra is teljesíteni szíveskedjék.

71. Az elhagyott szegények, árvák és betegek gondozásáról készített szabályrendeletre az egyházmegyék betérjesztették észrevételeiket. Alsóborsod, Alsózemplén, Felsőborsod, Felsőzemplén a tavaszi közgyűlésünk 19. sz. jkvi pontja alatt közölt tervezetet változatlanul elfogadják, míg a többiek azon némi módosítást óhajtanak.

Ezeknek figyelembe vételével közgyűlésünk a szóban forgó szabályrendeletet véglegesen elfogadja és minden gyülekezetre nézve kötelező erejűvé teszi a következő módosításokkal:

a 2. §. végére odateendő: „Vagy róla a lelkész bármilyen módon is tudomást szerez;“

a 6. §. végére: „Különösen az egyház nőtagjai közül arra alkalmas egyének (pl. presbiternék) diakonissák választandók;“

a 9. §. elsősorában a szegények és árvák után „a betegek“ szó is beiktatandó;

s végül a 10. §. elejére odateendő ez: „Az elhagyott szegények, árvák és betegek ügye az év bármelyik presbiteri ülésen tárgyalható ugyan, de kizárólag ez ügyben.“ A többi változatlanul marad.

72. Az egyházmegyék betérjesztik a Szuhay Benedek által egyházkerületi megbízatás folytán készített „Egyházlátogatási jegyzőkönyv“ mintára vonatkozó észrevételeiket, sőt az alsóborsodi egyházmegye egy egészen új Dr. Tüdös István által szerkesztett tervet mutat be és ajánl elfogadásra. Ugyan erre a tárgyra vonatkozólag a felsőzempléni egyházmegye betérjeszti, a saját megjegyzései mellett, gondnokának, Dókus Ernőnek, különvéleményét is.

Mindezek a munkálatok egy bizottságnak adatnak ki azzal az utasítással, hogy az, a tett észrevételek felhasználásával szerkesszen egy újabb „Egyházlátogatási Jegyzőkönyv“-i mintát azt legközelebbi tavaszi közgyűlésünknek elfogadás végett mutassa be.

A bizottság tagjai: Dókus Ernő elnökle alatt, Szuhay Bendek, Dr. Tüdős István, Réz László és Idrányi Barna.

73. Olvastatott a gömöri egyházmegye felterjesztése az *1903. évi egyházkerületi segélyosztási kulcs* megváltoztatása tárgyában. Gömör ezt a kulcsot magára nézve méltánytalannak, sérelmesnek tartja, akár a népességet, akár a gyülekezetek számát, szegénységét, valódi szükségéit vegyük figyelembe. Kérelmezi azért, hogy a kiosztási kulcsul eddig felvett 70 egység a következő módon osztassék meg: Abauj kapjon 12 részt; Alsóborsod s Alsözemplén 9—9-et; Gömör, Felsőborsod, Felsőzemplén és Ung 8 és $\frac{1}{2}$ -et; Torna 6-ot.

Jóllehet az 1903. évi kiosztási kulcs megállapításánál az az emberséges elv vezérelte egyházkerületünket, hogy az erősebbek a gyengébbeknek támogatására legyenek: mindazáltal közgyűlésünk nem akar elzárkózni a gömöri egyházmegye kérelmének méltányos elintézése elől s megbizsa az egyházkerületi pénzügyi választmányt, — kibővítve a gömöri esperessel s a lelkészi nyugdíjintézeti belépési járulék tárgyában kiküldött tagokkal (Dókus Ernővel, Fodor Györggyel, Ragályi Bélával, Idrányi Barnával és dr. Tüdős Istvánnal), — hogy tavaszi közgyűlésünk elé, a segélyosztási kulcsnak a gömöri egyházmegyét is lehetőleg megnyugtató módosítása iránt, tegyen javaslatot.

74. Az új egyetemes törvények végrehajtása tárgyában kibocsátott egyházkerületi utasítások 8. §-ának 10. 13. és 15. pontjában a kerületbeli fő- és középiskolák tanári testületei felhivattak arra, hogy I. a tanári szolgálati szabályzat, II. a vallásanári képesítés, III. esetleg a szolgálati szabály-

zattal kapcsolatban a tanárválasztás, alkalmazás és megerősítés módzatai, IV. az igazgató-tanács hatáskörére vonatkozó utasítás s végül V. az egyházkerületi közgyűlés mellé a közép- és felső oktatásügyben véleményező és javasoló szerv gyanánt szervezendő egyházkerületi tanügyi-bizottság alakítása tárgyában jelen közgyűlésünk elé igazgató-tanácsaik utján javaslatot terjesszenek be. — I. A *szolgálati szabályzatot* illetőleg a sárospataki főiskola akad. és gimn. tanárainak szolgálati szabályzata már tavaszi közgyűlésünkre beterjesztetvén, azt már ugyanazon közgyűlésünk 58. sz. határozatával megerősítette. A miskolci főgimnázium jelen alkalommal terjeszti azt fel az igazgató-tanács jóváhagyó végzésével, míg a rimaszombati főgimnázium tanári kara azt indítványozza, hogy az egyházkerület küldjön ki egy bizottságot, mely a pragmatika tervzetét elkészítve, azt az egyes tanári karoknak oly célból bocsátaná rendelkezésére, hogy annak alapján egy minden pontjában egyöntetű szolgálati szabályzat megalkotható legyen. II. A *vallástanári képesítést* illetőleg a miskolci főgimnázium s a sárospataki theologiai s főgimnáziumi tanári kar külön-külön egy-egy terjedelmesebb dolgozatot nyújtanak be, ez utóbbiak a főiskolai igazgató-tanács véleményes jelentésének kíséretében. A rimaszombati tanári kar pedig egyszerűen annak a véleményének ad kifejezést, hogy a vallástanári minősítés egy képesítő vizsgától tétessék függővé. III. A *tanárválasztás, alkalmazás és megerősítés módzatait* a miskolci s még előbb a sárospataki tanári karok a szolgálati szabályzat keretében oldják meg, míg a rimaszombati ebben a tárgyban külön munkálatot ad be a „kormányzásra vonatkozó szabályrendeleti javaslat“ címmel. IV. Az *igazgató-tanár hatáskörét* illetőleg a javaslatok a fenti beadványokban foglaltatnak. Végül V. a *tanügyi-bizottságra* vonatkozólag a miskolci tanári kar tavalyi őszi jelentésére hivatkozva (l. őszi közgy. 40. p.) azon óhajának ad kifejezést, hogy az alakítandó tanügyi-bizottságban a miskolci tanári kar is kellő számban legyen képviselve; míg a rimaszombati tanári kar „az ág. hitv. ev. egyházkerülethez való viszonyánál fogva nem érzi magát hivatva véleményes javaslatot előterjeszteni“.

I. Tekintettel arra, hogy az egyházkerületünk kebelében fennálló valamennyi középiskolának sajátlagos helyzete van, amely egységes

szolgálati szabályzat alkalmazását csaknem lehetlenné teszi, egyházkerületi közgyűlésünk összes tanintézeteinkre egyformán kötelező *szolgálati pragmatikát* készíteni nem kíván, hanem, amint már idáig is megerősítette a sárospataki főiskola akad. és gimn. tanárainak szolgálati szabályzatát, úgy megerősíti s a konventhez fölterjeszti a miskolci főgimnázium tanári szolgálati szabályzatát is és felhívja a rimaszombati főgimnázium és a miskolci felsőbb leányiskola tanári karait, hogy igazgató-tanácsuk, illetőleg felügyelő-bizottságuk útján terjesszék fel saját viszonyaiknak megfelelő szolgálati szabályzatukat is tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk elé.

II. A *vallás tanári képesítés* tárgyában beérkezett munkálatokat közgyűlésünk átteszi a Fejes István elnöklése mellett a vallás tanítással foglalkozó bizottsághoz oly célból, hogy azok felhasználásával egységes munkálatot készítsen s nyujtsa be tavaszi közgyűlésünkre.

III. A *tanárválasztás, alkalmazás és megerősítés* módozatait, illetőleg a rimaszombati tanári kar javaslatait a maga részéről azzal a megjegyzéssel fogadja el közgyűlésünk, hogy az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűléseknek az igazgató-tanács elnökei hivatalból tagjai nem lehetnek az E. T. I. 51. és 62. §§-i értelmében.

V. A közép és felső oktatás ügyében véleményező és javasló szerv gyanánt felállítandó *egyházkerületi tanügyi-bizottság* szervezésére vonatkozólag felhívja a sárospataki főiskola, a rimaszombati és miskolci főgimnáziumok, valamint a kerületi felsőbb leányiskola tanári karait javaslataik megtételére, munkálataiknak oly időben való benyújtására híván fel nevezett testületeket, hogy a jegyzői karnak alkalma és ideje legyen már tavaszi közgyűlésünk elé azok alapján összefoglaló és egységes javaslat betérjesztésére.

75. A rimaszombati református vallástanár állami fizeték-kiegészítése tárgyában, az 1908. tavaszi közgyűlés 64. számú jegyzőkönyvi pontjával kapcsolatban olvastatik a vallás és közoktatásügyi miniszter leirata, amelynek értelmében *Czinke István* ref. lelkész s vallástanár fizeték-kiegészítését az eredetileg megállapított 2400 kor. erejéig újból folyósítja, azonban azzal a megjegyzéssel, hogy ez a határozat csak a jelenleg működő evangélikus és református vallástanárookra bir érvénnyel s jövőre csak abban az esetben utalványoztatik, ha az illető vallástanárok „nincsenek egyttal, mint rendes lelkészek is alkalmazva“.

Egyházkerületi közgyűlésünk hálás köszönettel veszi tudomásul a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak ezt a méltányos és minden jogos igényt kielégítő határozatát. Mivel pedig tudja, hogy annak kieszközlésében orosz-lán része volt *Meczner Béla* egyházmegyei gondnok urnak, szives közbenjárásáért közgyűlésünk jegyzőkönyvileg mond köszönetet.

76. Olvastatik a vallás- és közoktatásügyi miniszter 68.423. számú leirata, melyben tudatja a püspöki hivattal, hogy a folyó évre egyházkerületünk számára 49,742 korona állami-segélyt engedélyezett.

Tudomásul szolgál.

77. Olvastatik ugyanazon minisztérium leirata, melyben tudatja, hogy Ő felsége a ladamóci templom újjáépítésére 200 koronát adományozott.

Hálás köszönettel tudomásul vétetik.

78. Olvastatik ugyanazon minisztérium leirata, melyben tudatja, hogy a kir. tanfelügyelőségeknek a leirathoz mellékelt rendeletet küldötte szét az „Orsz. Madárvédő Ifjúsági Lig“ alakítása és gyámolítása érdekében; egyttal felkéri a Püspök urat a maga körében hasonló eljárásra.

Egyházkerületi közgyűlésünk a maga részéről is felkéri a főtiszt. Püspök urat, hogy az

esperesi hivatalok útján szólítsa fel a tanítói kart a madárvédelem előmozdítására.

79. Olvastatik ugyanazon minisztérium 100.370/1907. sz. leirata, melyben az 1898. IV. t.-c. 5. §. alapján elrendeli, hogy az iskolai bizonyítványokban és oklevelekben az új helységnevek használandók, még pedig akként, hogy a születési vagy egyéb anyakönyvi kivonatokból átvett nevek írásakor a hivatalos nevek alkalmazása mellett zárójel között mindenkor a korábbi név is helyet foglaljon.

Tudomásúl vétetik s az új helységnevek alkalmazása egyházi és iskolai okmányokban a fenti körülírás mellett elrendeltetik.

80. Olvastatnak ugyanazon minisztérium 83.280., 83.279., 83.917., 83.918., 83.313., 84.033. sz. rendeletei, melyekben az 1907. XXVII. t.-c. 4. §. alapján kerületünk köréből *Nagy Bertalan* miskolci, *Tóth Imre* tiszakeszii, *Gérecz Károly* sárospataki, *Matusz Mihály* taktaszadai, *Bóczér István* csicseri és *Becske Bálint* jánosii tanítóknak egyenként 200 200 korona, fizetés természetével bíró személyi pótlékot utalványoz kitűnő szolgálataik jutalmául.

Köszönettel tudomásúl vétetik.

81. Olvastatik az *Országos Ref. Tanáregyesület* elnökségének a folyamodványa, melyben azt kéri, hogy a tanuló ifjúság vallásos és protestáns szellemének ápolására a kerületben lévő gimnáziumoknak és a miskolci felsőbb leányiskolának bizonyos összeget szavazzon meg oly célból, hogy az illető intézetek igazgatósága abból szegény növendékeik számára a *Rácz Kálmán* pápai ref. gimn. vallástanár szerkesztésében a tanáregylet erkölcsi támogatásával megjelentő „*Szövétnek*“ című ifjúsági lapra előfizethessen.

Közgyűlésünk őszinte elismeréssel méltányolja az *Országos Ref. Tanáregyesületnek* és a jeles szerkesztőnek a *Szövétnek* című derék ifjúsági lap kiadásában megnyilatkozó buzgó és hasznos szolgálatait. Azonban mivel ilyen

célokra kerületünk pénztárának egyáltalában nincsen fedezete, nagy sajnálatára a nevezett lapot anyagi segítségben nem részesítheti s így a tanáregylet elnökségének a kérését sem teljesítheti. Felhívja azonban a gimnáziumok és a felsőbb leányiskola igazgatóit, hogy a nevezett vállalatot saját hatáskörükben minden rendelkezésükre álló eszközzel támogassák.

82. Olvastatik a *miskolci ref. főgimnázium* igazgatójának következő jelentése:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A miskolci ref. főgimnázium állapotát a mult tanév végén a tisztelettel idecsatolt évi Értesítő hűen feltünteti. A jelen tanév elejére előállott változásokat a következőkben van szerencsém előterjeszteni.

Dr. *Kovács Gábor* igazgató 31 évi buzgó tanári szolgálat és 14 évi érdemes igazgatói működés után 1908. szept. 1-én nyugdíjba lépett. *Rázsó Ferenc* tornatanár 1908. július havában a kolozsvári kereskedelmi akadémiához választatott meg. Az igazgatói állásra az iskolai igazgató-tanács júl. 7-én *Csorba György* tanárt választotta meg hat évre. A megüresedett rendes tanári állásra az egyháztanács *Porcs Kálmán* okleveles tanárt, a főgimnázium eddigi helyettes-tanárát választotta, viszont a megüresedett helyettes-tanári állást *Soós Mihály* szakvizsgázott tanárjellel töltötte be; végre a tornatanári állás ellátását 1 évre ideiglenesen *Czakó Emil* tornatanárra bízta. A tanári kar ilyen módon teljessé lett és a mellékelt tantárgy elosztás és órarend szerint buzgón megkezdette működését.

Iskolánk *népessége* a beiratkozások eredménye szerint *csökkenő*. Beiratkozott 373 rendes tanuló, ezek között 142 ref., 33 ág., 68 rk., 2 gkath. és 128 izraelita. A rendes tanulók számában tavaly óta 38 csökkenés van, de a *reformátusok* száma változatlan, *arányszámuk* így 3%-al *javult* 38%-ra. Az összes létszám csökkenésének oka az, hogy a helybeli *kir. kath. főgimnázium* a felsőbb osztályokkal fokozatosan kiegészítettéven, különösen ama tanulóit, akik eddig az V-ik osztályba nagy számban jöttek hozzánk, tőlünk elvonja. Másrészt oka lehet az is, hogy az *egyfolytában* való tanítás a város összes más középfokú iskoláiban be

lévén vezetve, némely miskolci és sok vidéki szülő, kiknek gyermeke a környékről, pl. Diósgyőrből jár be naponként, e körülmény miatt kerüli el iskolánkat. Református tanulóink száma most újra többségben van ugyan egyéb felekezetűek fölött és ha a változás ily irányban halad, iskolánk visszanyerheti eredeti jellegét és hivatását is jobban teljesítheti, de másrészt az összes létszám csökkenése *bevételeink* jelentékeny *csökkenését* vonja maga után, pedig kiadásaink teljességgel nem kevesbednek. Így pl. a görög-pótlót az idén a VI-ik osztályba is bevezettük, a jövő évben ennek továbbvitele újra öt óratöbbletet jelent, úgy hogy akkorra még egy helyettes-tanári állásra lesz szükség. Ily körülmények között a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium által már kilátásba helyezett újabb 2000 K államsegélynek idáig meg nem történt folyósítására már a jelen tanévben szükségünk lesz.

A főtiszteletű egyházkerület 1907. évi tavaszi közgyűléséből kelt Utasítás 8. §-a 10., 11., 12., 13. pontjaiban foglalt felhívásnak a *szolgálati szabályzat*, a *vallástanári képezítés*, a *tanár választás módozatai*, az *igazgatói Utasítás* tekintetében igazgató-tanácsunk útján felterjesztett külön javaslatban teszünk eleget. Ugyanez Utasítás 15-ik pontjában az „Egyházkerületi Tanügyi Bizottság“ kérdésében hozzánk intézett felhívásnak a mult évi igazgatói jelentésben foglalt idevonatkozó előterjesztéssel feleltünk meg.

Miskolcon, 1908. szept. 15-én.

A főtiszt. Egyházker. Közgyűlésnek
alázatos szolgálója

CSORBA GYÖRGY,
igazgató.

A bejelentett személyváltozásokat tudomásul vévén, az új igazgatót *Csorba Györgyöt*, hivatalában szívesen üdvözli s annak folytatásához szerencsét és áldást kíván;

a jelentés többi részét közgyűlésünk tudomásul veszi.

83. Olvassatik a *rimaszombati egyesült prot. főgimnázium* igazgatójának következő jelentése:

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr!

A rimaszombati egy. prot. főgimnáziumra vonatkozó adatokat mély tisztelettel ideigtagva, Méltóságodnak a következőkben terjesztem fel:

1. Törvényeink és szerződéseink értelmében iskolánk felett a felekezeti *főhatóságot* a folyó 1908/9-ik tanévre a *ref. egyházkerület*, illetve mint püspök, Méltóságod veszi át.

Az ág. h. ev. igazgatói ciklus lejárván, református részről f. év június 20-án dr. *Veress Samu* választatott meg főgimnáziumi igazgatóvá egymásután következő hat évre.

3. A *tanári személyzetben* változás *nem történt*.

4. A folyó iskolai évre szóló beírások szeptember 1—5. napjain eszközöltettek. Beíratott összesen 356 tanuló; még pedig az I. osztályba 74, a II-ikba 44, a III-ikba 44, a IV-ikbe 44, az V-ikbe 30, a VI-ikba 38, a VII-ikbe 42, a VIII-ikba 40. Összesen 356. *Felekezetek szerint*: reform. 104, ág. h. ev. 74, róm. kath. 101, gör. kath. 2, gör. kel. 2, unitárius 1, izraelita 72, összesen 356.

5. A tiszai ág. h. ev. egyházkerületbe tartozó középiskolák azon tanulói, kik pótló vagy javító érettségi vizsgálatra utasítottak, Zelenka püspök ömlga rendelete folytán, főgimnáziumunkban tették le vizsgálateikat. Az érettségit tevő ifjak között (szept. 2—9-ig) javító volt 22, teljes vizsgálatra állott 13, összesen 35. Az érettségi vizsgálat elnöke Ludmann Ottó, eperjesi coll. igazgató volt, a kormányt dr. Obetkó Dezső eperjesi jogakadémiai tanár képviselte.

6. Az 1908/9-ik tanév hivatalosan szeptember 5-én *nyitattott meg*, a rendes tanítás a közbeeső érettségi vizsgálatok miatt csak szept. 10-én veszi kezdetét.

7. Jelentem továbbá méltóságodnak, hogy a vallás- és köz-
okt.-ügyi miniszter 86092/1908. sz. kelt rendeletét a vallástanári személyi pótlékok kiutalása, illetve a vallástani óráknak teljes száma tárgyában, *foganatosítottuk* s a folyó iskolai évtől kezdve a ref. (s az ág. h. ev. tanulók is) *16—16 vallásórát* fognak kapni.

Jelentésem tudomásül vételét mély tisztelettel kérve vagyok
Rimaszombat, 1908. szept. 8-án

Méltóságodnak

alázatos szolgálja

Dr. VERESS SAMU,
főgimn. igazgató.

A jelentés egész terjedelmében tudomásül vétetvén, közgyűlésünk az új ciklusra megválasztott igazgatót *dr. Veress Samut*, hivatalában melegen üdvözli s működéséhez szerencsét és sikert kíván.

84. Az egyházkerületi *felsőbb leányiskolánk* felügyelő bizottsága az intézet állapotáról a következő jelentést terjesztette be:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A tavaszi közgyűlés óta intézetünk életében történt nevezetesebb eseményeket iskolai értesítőnk részletesen közli, azért azok szükségtelen ismétlése helyett van szerencsénk annak egy példányát tisztelettel mellékelni.

Az év megkezdéséről és egyéb dolgokra vonatkozólag is jelentésünket bátrak vagyunk megtenni a következőkben.

A beírásokat az értesítőben jelzett időben és módon megéjtván az iskolai évet szeptember 6-án a szokott ünnepiességgel megnyitottuk. Egyszerű ünnepünknek fényét és bensőségét nagyban emelte a főtiszteletű püspök úrnak jelenléte.

A beírások eredményét a következő táblázat mutatja:

	I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.	V. oszt.	VI. oszt.	Össz.
Református:	28	21	20	17	8	5	99
Ág. evang.:	4	3	3	7	2	—	19
Róm. kath.:	1	1	4	3	8	1	18
Izraelita:	19	18	7	5	4	2	55
Összesen:	52	43	34	32	22	8	191
	(50)	(35)	(31)	(42)	(16)	(10)	(184)

A záró jelben levő számok a tavalyi beírások eredményét mutatják. Ebből az összehasonlításból kiténik, hogy ez évi létszámunk 7-tel emelkedett, nem számítva az idáig beiratkozott 3 rendkívüli és 2 magántanulót.

A záró számadást és költségvetést a felügyelő bizottság f. hó 17-én tartott ülésében készítette el a következő eredménnyel:

Az 1907—8. isk. évben az előirányzott 4700 K pénztári hiány helyett 1607 K 40 fillérrel kevesebb, vagyis 3092 K 60 fillér lett a fedezeten túlkiadás. Költségvetésünk azt a reményt táplálja, hogy a feltüntetett hiányt nem lesz szükséges a tőkékből leírni, hanem az évenként elérendő csekélyebb pénztári feleslegekből törleszthető lesz. Költségvetésünk a tanintézetnél bevételt 43.700 K. kiadást 42.260 „ irányozván elő, pénztári feleslegül 1.400 „ mutatkozik, mely összeg a maga egészében tavalyi túlkiadásunk törlesztésére fordíthatnák.

Ezt a kedvező helyzetet részben az internátusi díjoknak a felemelése idézte elő, részben pedig az internátusnak a népessége, amennyiben a tavalyi 43 növendékkel szemben ez idén 48-an jelentkeztek és vétettek fel. Oly szám, a minőt már 5 év óta, az utolsó díj felemeléstől, nem ért el a létszám.

Az internátusnak 26.600 K bevétele nem csak fedezi most a 24.520 „ kiadást, hanem 2.080 koronával a pénztár tiszta jövedelmét is szaporítja, ami egyébként méltányos és szükséges is, mert az utolsó nagy építkezések költségeit is főleg az internátus szükségletei idézték elő.

A tanári személyzetet illetőleg jelentjük, hogy Szombathy Kálmán és Fűrész Róza véglegesítését a miniszter tudomásul vette. Csink Elly tanítónő pedig f. év augusztus hó 27-én kelt levelében állásáról lemondván, azt már el is hagyta. Helyére a pályázatot azonnal kihirdettük, egyelőre ideiglenes minőségben. Ezt a szükséges körültekintésen kívül az is elkerülhetetlenné teszi, hogy a miniszter 30.099 sz. rendelkezésével megkívánja, hogy ezentúl az V—VI. osztályokban csakis középiskolai minősítésű tanerők tanítsanak. Ennek mi másképen megfelelni nem leszünk képesek, csak úgy, ha egy ilyen képesítésű nővel töltjük be az egyik női katehétrát. Erre szinte kedvező alkalmúl kínálkozik a jelenlegi helyűrés. Ám de éppen ez a változás nagy körültekintést és óvatosságot kíván.

Végül jelentjük, hogy nehéz anyagi helyzetünkre tekintettel a bejáró tanárok alkalmazását egyelőre beszüntettük, bár a dolgot kényessé tette a miniszternek fent érintett rendelete, melyet kevéssel határozatunk meghozatala után vettünk kézhez. Az általok ellátott 8 órát a tanárikar szétosztotta maga között. A Csink Elly helyére megválasztandó helyettes tanítónő állását okt. 15-én köteles elfoglalni. Mivel ennyi helyettesítést a hat szolgálatképes tanerő ellátni nem lett volna képes, 18 óra tanítására Simon Aranka elemi isk. tanítónőt kértük fel, aki a szóban forgó időre az internátusba is beköltözött.

Az államsegély érdekében kérvényünket újra beadtuk a minisztériumhoz, erre azonban még feleletet nem kaptunk.

Törlesztéses kölcsönt idáig még mindig nem sikerült szerezniünk a pénzpiac kedvezőtlen helyzete miatt. A dolgot azonban állandóan szemelőtt tartjuk.

Ezek után kérve a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés jöjnin-

dületát továbbra is, maradtunk a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek a felügyelő bizottság nevében alázatos szolgálai:

Miskolc, 1908. szeptember 17-én.

KUN BERTALAN
püspök.

DR. MITROVICS GYULA
igazgató.

Jelentés tudomásul vétetik.

85. Az abaúji egyházmegye folyó évi őszi közgyűléséből ajánlólag terjeszti fel megerősítés végett a *nagykinizsi* egyház adásvételi szerződését, amely szerint az egyház paplak helyéül 3427 kor. vételáron megvette a nagykinizsi 177 sz. tjkvben 71. hrsz. a. foglalt 2142. □ öl területű ingatlant.

Az abaúji egyházmegye ajánlata alapján egyházkerületi közgyűlés a felterjesztett vételt jóváhagyja s a bemutatott adásvételi szerződést megerősíti.

86. Az alsóborsodi egyházmegye folyó évi őszi közgyűlése megerősítés végett felterjeszti a *miskolci* egyház és a „Magyar Államvasút“ között kötött kisajátítási szerződést, mely szerint a Magyar Államvasút a miskolci egyház tulajdonát képező 8059 és 8060 hrsz. ingatlanokból 500 □ öl területet kisajátított □ ölenként 2 koronáért, összesen 1000 koronáért.

Egyházkerületi közgyűlés az alsóborsodi egyházmegye ajánlata alapján a bemutatott kisajátítási szerződést jóváhagyja azzal a kikötéssel, hogy a kisajátítási összeg kamatai ugyanarra a célra lesznek fordítandók, amelyre az illető földterület jövedelme eddig fordított.

87. Az alsózempléni egyházmegye folyó évi őszi közgyűlése pártolólag terjeszti fel megerősítés végett az *erdőbényei* egyház adásvevési szerződését, mely szerint az egyház az elcserjésedett régi temetőkertjét 7600 korona vételárért eladta, a vételárat a második tanítói lakás 4000 koronás kölcsönének törlesztésére óhajtván fordítani.

Egyházkerületi közgyűlés az alsózempléni egyházmegye ajánlata alapján a kert, eladást

jóváhagyja s a bemutatott adásvételi szerződést megerősíti, kikötvén, hogy a vételár kizárólag a jelzett célra fordíttassék.

88. Az alsózempléni egyházmegye f. évi őszi közgyűlése pártolólág terjeszti fel a *tiszalúci* egyház kérvényét, melyben az egyházkerületi pénztárból iskolaépítés céljára 5000 korona kölcsön felvételének megengedését kéri.

Egyházkerületi közgyűlés a felterjesztő egyházmegye ajánlata alapján a kért engedélyt megadja.

89. A felsőborsodi egyházmegye f. évi őszi közgyűlése megerősítés végett felterjeszti a *sajólászlófalvai* egyház adásvételi szerződését, mely szerint az egyház egy használhatatlan pincelyukat 320 korona vételárért eladott.

Egyházkerületi közgyűlés a bemutatott adásvételi szerződést jóváhagyja, kiköti azonban, hogy a vételár tőkésítendő s kamatai a lelkész javadalmazására fordítandók.

90. Ugyanazon egyházmegye ugyanazon üléséből pártolólág terjeszti fel a *ládbesenyői* egyház az iránti kérelmét, hogy az egyház, a lelkész és a tanító javadalmát képező, a ládbesenyői 119, 2 és 3. sz. tjkvekben foglalt, összesen 15 hold 542 □ öl területű erdőtalajt, mint amely semmit sem jövedelmez, beültetésére pedig az egyház képtelen, eladhasson oly feltétellel, hogy az 1600 kor. vételár az egyház, a lelkészi és tanítói javadalom javára tőkésítendő lesz.

Egyházkerületi közgyűlés a felsőborsodi egyházmegye által felhozott indokok alapján, a kért eladást az egyházmegye által kikötött feltétel alatt megengedi s a bemutatott adásvételi szerződést jóváhagyja.

91. Ugyanazon egyházmegye ugyanazon üléséből megerősítés végett pártolólág terjeszti fel az *ózd*i missziói egyház

kérelmét, hogy az ottani 116. sz. tjkvben A + 187 hrsz. parlagon heverő kis ingatlant 260 kor. vételáron eladhassa.

Az egyházmegye ajánlata alapján a kérelem teljesítettik s a bemutatott szerződés jóváhagyatik.

92. A felsőzempléni egyházmegye f. évi őszi közgyűlése megerősítés végett felterjeszti a *bánóci* egyház adásvételi szerződését, mely szerint az egyház 670 korona vételárért a bánóci 113 és 116 sz. tjkvben 103 és 105 hrsz. a. foglalt ingatlant megvette, hogy azon a lelkész cselédje részére lakást építsen.

Egyházkerületi közgyűlés a bemutatott adásvételi szerződést jóváhagyja és megerősíti.

93. A gömöri egyházmegye folyó évi őszi közgyűléséből megerősítés végett felterjeszti a *pelsőci* egyház adásvételi szerződését, mely szerint az egyház a pelsőci 231. sz. tjkvben 4861 b hrsz. a. foglalt 153 □ öl területű ingatlanát 1072 koronáért eladta.

Egyházkerületi közgyűlés a jelzett eladást jóváhagyja s a bemutatott adásvételi szerződést megerősíti, azzal az egyházmegye által is kikötött feltétellel, hogy a vételáron megfelelő értékű ingatlan lesz vásárolandó s addig, míg erre kedvező alkalom nyílik, az összeg mint elkölthetetlen lelkésszi fizetési alap állampapírokba fektetendő.

94. Ugyanazon egyházmegye u. a. közgyűlése megerősítés végett felterjeszti a *rimaszombati* egyház presbitériuma és Rimaszombat városa közt kötött egyezséget, melyben Rimaszombat városa örökidőkre pontosan megállapítja, mivel fog hozzájárulni a ref. egyház belső hivatalnokainak fizetéséhez.

Egyházkerületi közgyűlés a gömöri egyházmegye ajánlata folytán a bemutatott egyezséglevelet jóváhagyja és megerősíti.

95. Az ungi egyházmegye folyó évi őszi közgyűlése pártolólag terjeszti fel a *jenkei* egyház azon kérelmét, hogy az egyház

a részére néhai Pongrác Gyula által hagyományozott 139 hold földre nézve, amelynek haszonélvezete haláláig Marossy Gizellát illeti, a haszonélvezővel oly egyezséget köthessen mely szerint a haszonélvező 14000 kor. készpénz kifizetése ellenében a neki biztosított haszon élvezeti jogról lemondana. Ennek megengedése esetén kéri a jenkei egyház annak a megengedését is, hogy az egyezségi összeg kifizetése végett 16000 korona 65 éves törlesztési kölcsönt vehessen fel, melynek évi törlesztési kamata (632 kor.) az ingatlan évi haszonbéréből (2000 kor.) fizettetnék.

Egyházkerületi közgyűlés az ungi egyházmegye ajánlata alapján a jenkei egyház mindkét kérelmét teljesíti. A megkötendő egyezség-levél a püspöki hivatalnak lesz bemutatandó és jóváhagyási záradékkal ellátandó.

96. Az abauji egyházmegye folyó évi őszi közgyűlése jóváhagyás végett felterjeszti a *gagybátori* egyház az iránti kérelmét, hogy az egyház a Vizvölgy nevű erdejét az üzemterv megváltoztatásával legelő-erdővé minősíthesse s a rajta levő fát kitermelhesse. A fa eladási ára és a legelőbér a lelkészlakon elodázhatlanná vált javítások költségeire lenne fordítandó.

Az abauji egyházmegye ajánlata alapján egyházkerületi közgyűlés a gagybátori egyház kérelmet teljesíti, kiköti azonban, hogy a fa vételára és a legelőbér az egyházmegyei határozatban jelzett célra fordíttassék.

97. Az alsózempléni egyházmegye 1908. szeptember 2—3. napjain Sárospatakon tartott közgyűléséből örömmel jelenti, hogy a *pácini leányegyház* az egyházi I. t. c. 10. §-nak utolsó kikezdése alapján, nagy lélekszámánál fogva, önálló anyaegyházközséggé óhajt alakulni. Kéri az egyházkerületet, hogy az I. t.-c. 11. §-ában becikkelyezett jogánál fogva, a pácini leányegyháznak a karcsai anyaegyháztól való különválását s anyaegyházzá való szervezkedését engedélyezné, ehcz képezt a becsatolt díjlevél-tervezetben kitüntetett 640 koronát tevő lelkészi fizetésnek állami kiegészítése, úgyszintén az elválás folytán megcsönkuló karcsai lelkészi fizetésnek felpótlása iránt, az 1898. évi XIV. t.-c. alapján, a nagyméltóságú vallás-és közoktatásügyi minisztériumot megkeresni méltóztassék.

Egyházkerületi közgyűlésünk tekintettel arra, hogy a pácini leányegyház népessége az ezer lelket meghaladja s így az alsózempléni egyházmegye 49 anyaegyházát mulja felül népességre nézve s a nagy lélekszámú anyaegyházak között is az ötödik-hatodik helyre kerülne; tekintettel főkép arra, hogy ez a leányegyházunk, iskolája államosítása folytán, elveszítette az eddigi fennállott előkönyörgői hivatalt is és így teljesen lelki gondozás és szellemi vezetés nélkül maradt: e tarthatatlan helyzet megszüntetésére készségesen nyújt segítő kezet s a pácini leányegyháznak a karcsai anyaegyháztól való különválását s önálló anyaegyházközséggé s külön lelkészséggé való szervezkedését ezennel nemcsak megengedi és helybenhagyja, hanem a leg-hathatósabban támogatja is; az így megalakult anyaegyház kérvényét és mellékleteit pedig, a díjlevél-tervezetben kitüntetett 640 kor. lelkészi fizetésnek állami kiegészítése, valamint az elválás folytán csonkulást szenvedett karcsai lelkészi fizetésnek felpótlása iránt, a püspöki hivatal útján, a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz, a legmelegebb ajánlat kíséretében, fölterjeszteni rendeli.

Egyuttal felhívja az alsózempléni egyházmegyét, hogy a pácini ref. iskola megszüntetésével előállott helyzetről, felekezeti érdekeink további biztosításáról tavaszi közgyűlésünkre adjon tájékoztató felvilágosítást; s egyidejűleg az állammal kötött egyezséget, vagy jegyzőkönyvet s általában az iskola-ügyre, énekvezérségre s az istenitisztelet végzésének a rendes lelkészség felállításáig való rendezésére vonatkozó iratokat szintén terjessze be.

98. A pácini leányegyház anyásításával kapcsolatban, az alsózempléni egyházmegye fölterjeszti *Szabó András* ottani egyháztagnak, a lelkészi jövedelem emelésére szolgáló s *2000 koronáról szóló alapító-levelét*, három példányban.

A bemutatott alapító-leveleket közgyűlésünk a jóváhagyó záradékkal ellátni rendeli, a példás buzgóságu alapítónak, Szabó Andrásnak pedig, egyháza érdekében hozott nemes áldozatáért jegyzőkönyvi elismerését nyilváníta.

99. A Lorántfy Zsuzsánna egyesület vezetősége egyházkerületünk hathatós pártfogását kéri az egyesület által ref. diakonissák kiképzésére építendő kórház érdekében. Az építendő kórházban próbatestvérek fognak kiképeztetni, evangéliumi nevelésben részesülni, hogy aztán onnan az intézmény fejlődésével, a vidéki gyülekezetek körében is áldásos munkát végezhesenek. A tervbe vett kórház építését azonban az egyesület csak úgy viheti keresztül, ha ahhoz minden gyülekezeti tag legalább 2 fillér adománnyal járul. Kéri, hogy egyházkerületünkben ez a 2—2 fillérnyi adomány minden ref. vallásu egyén után a legalkalmasabb módon és időben összegyűjtessék.

Egyházkerületi közgyűlésünk felhívja a területén fekvő egyházközségeket, hogy erre a rendkívül fontos célra, a gyülekezet lélekszámának megfelelő összeget juttatni sziveskedjenek, akár házankinti gyűjtés útján, akár — ha tehetik — a saját pénztárukból. Az espereseket pedig megbizsa, hogy az összes gyűjtött adományokat a gyülekezetektől az egyházlátogatók útján szedessék be s ahol az adomány a lélekszámon alól maradna, ott annak kipótlására az egyházlátogatók buzdítsák a gyülekezeteket.

100. A felsőborsodi egyházmegye a több, mint két évtized óta meg nem jelent „*Egyetemes Névtár*“ kiadását s az egyes egyházközségeknek való megküldését indítványozza.

Az indítványt egyházkerületünk a legnagyobb pártolással terjeszti az egyetemes konvent elé; már csak azért is, mivel az 1898. évi IV. t.-c. következtében, az Egyetemes Névtár megjelenése óta, igen sok helységnév megváltozott, az egyes egyházközségekben szolgáló behivatalnokokkal együtt.

101. A felsőzempléni egyházmegye beterjeszti Román Ernő nagytoronyai lelkésznek következő indítványát: „méltóztassék elvileg elhatározni, vagy amennyiben az egyházmegye erre magát illetékesnek nem érezné, keresse meg e tárgyban az illetékes egyházi főhatóságot, hogy a belhivatalnokok díjlevelében lévő szolgálmányok értékelési összegét a nyerendő adócsökkentési segélyből az egyház pénztára kapja s az teljesíthesse az illető belhivatalnokokat díjlevél szerint megillető szolgálmányokat.“

Az indítványozott eljárás az egyes egyházközségeknek saját hatáskörébe tartozik s így az legsikeresebben a gyülekezetek által belkörüleg esetről-esetre intézhető és intézendő el.

102. Az alsóborsodi egyházmegye 1908. szeptember 9-én Diósgyőrben tartott közgyűléséből felkéri egyházkerületünket az „Órszágos evangyéliomi szövetség“ alakítása céljából megindult mozgalom támogatására.

Közgyűlésünk, látva az idők jeleit s érezve a tömörülés, a szervezkedés égető szükségességét: a tervbe vett evangyéliomi szövetséget a legmelegebben ajánlja egyházunk minden igaz fiának s különösen a gyülekezetek őrállóinak figyelmébe és hathatós támogatásába.

103. Az alsőzempléni egyházmegye 1908. évi szeptember 2—3 napjain Sárospatakon tartott közgyűléséből indítványozza, hogy tekintettel ama sajnosan tapasztalt, köztudomású tényre, miszerint theologus ifjúságunk papi hívatottságának még anynyiban sem adja jelét, hogy a nagy szünidő alatt odahaza a vasárnap délelőtti isteni tiszteletet látogatná, ellenkezőleg példát mutat a templomkerülésre: egyházkerületünk emez áldatlan állapot megszüntetésére tegye meg a szükséges és célhoz vezető intézkedéseket.

Közgyűlésünk e sajnosan észlelt kóros jelenségre a theologiai tanári kar figyelmét hívja fel s kéri, hogy egyrészt az ifjúság lelkének megihletésével, vallásos buzgóságának élesztge-

tésével, másrésről a maga nevelői ráhatásával és fénylő példaadásával igyekezzék megerősíteni a gondjaira bízott lelkekben az istenháza iránt való buzgó szeretetet.

104. Az alsóborsodi egyházmegye arra kéri közgyűlésünket, hogy a lelkészi irodák számára, az egyöntetűség kedvéért, az egyes ügyekhez egyforma nyomtatványokat készítsen s azoknak kötelező használatát rendelje el.

Közgyűlésünk megbízta az indítványtevő egyházmegyét ilyen nyomtatványminták készítésével s azoknak legközelebbi tavaszi közgyűlésünkre való benyújtásával.

105. Az alsózempléni egyházmegye pártolással terjeszti fel Olajos Pál volt gesztelyi, jelenben törökszentmiklósi lelkész folyamodványát, melyben azt kéri, hogy tagsági díj fizetési kötelezettségének fenntartása mellett, egyházkerületi özvegy-árva gyámintézetünknek továbbra is tagja maradjon s leendő özvegyének és árváinak segélyjogosultságát közgyűlésünk határozatilag mondja ki és biztosítsa.

Kérvénye áttétetik az egyházkerületi pénzügyi választmányhoz, az alapszabályok értelmében való intézkedés végett.

106. Az alsóborsodi egyházmegye 1908. évi szept. 9-én Diósgyőrben tartott közgyűléséből örömmel jelenti, hogy a diósgyőri vasgyártelepen, Ujgyőrben, Percesen, a Nyirjesen és Batthyányi soron lakó reformátusok „Diósgyőr-vasgyári ref. fiókegyházközséggé“ szervezkedtek. Egyúttal a diósgyőri anyaegyház és a diósgyőr vasgyári fiókegyház között kötött s az egyházmegyei közgyűlés által már jóvá is hagyott „Megegyezési pontozatokat“ megerősítés végett fölterjeszti.

Egyházkerületi közgyűlésünk a maga részéről is jóleső örömmel és elismeréssel veszi a diósgyőr-vasgyári ref. hívek fiókegyházközséggé való szervezkedését tudomásul s a beterjesztett

„Megegyezési pontozatokat“ szintén jóváhagyja és megerősíti.

107. Az ungvári egyházközség — az ungi egyházmegye útján — beterjeszti az 1907. évi őszi kerületi gyűlés 91 jkvi pontjára adott feleletét.

Tudomásul vétetik.

108. Az abauji egyházmegye pártolólág terjeszti fel a kebelbeli lelkészegyesületnek amaz indítványát, hogy „államsegélyes papoknak és tanítóknak Sárospatakon tanuló theologus gyermekeit ingyenes oktatásban és ellátásban, — gimnáziumban járó jeles és jó tanuló gyermekeit pedig tandíj-elengedésben részesítse az egyházkerület.“

Főiskolánk igazgató-tanácsa a jótétemények és tandíjkedvezmények odaítélésénél eddig is állandó és különösebb flgyelemben részesítette a lelkészek és tanítók gyermekeit, ha azok akár tehetség és szorgalom, akár jó magaviselet tekintetében arra csak részben is rászolgáltak. Ezt a figyelmet jövőben is gyakorolni fogja, azonban a jótéteményeknek minden feltétel nélkül való osztogatására, jó és nem jó tanulóknak azokban való egyforma részesítésére, közgyűlésünk az igazgató-tanácsot nem kötelezheti.

109. A gömöri egyházmegye beterjeszti *Simon István* harmaci lelkész következő indítványát: „hasson oda az egyházmegye, hogy ott, ahol olyan földrészek vannak a lelkészek és tanítók használatában, melyek sem kalászos, sem kapás növények termelésére nem alkalmasak, de adómentes területet sem képeznek: mentessenek fel azon földterületeknek adófizetése alól is, illetőleg az ilyen helyek befásítására, gyümölcsfákkal való beültetésére az egyházak köteleztessenek“,

Az indítvány kiadatik az 1907. évi őszi közgyűlés 72. sz. határozatával az egyházi hivatalnokok javadalmát képező ingó és ingatlan

javak kezelését és használatát körüíró szabályzat elkészítésére kiküldött bizottságnak.

110. Az ungi egyházmegye pártolással terjeszti fel a *szalókai* egyházközségnek azt a kérelmét, hogy a Szükösi-tárat illető 1908. évi fél papi jövedelme, nagymérvű építkezési költségeinek részben való fedezésére, visszaengedtessek.

Közgyűlésünk a *szalókai* egyházközség kérelmét, a Szükösi-tár rendeltetésére és a reá nehezedő kötelezettségekre való tekintetből, nem teljesítheti.

111. Az ungi egyházmegye bemutatja a múlt őszi közgyűlésünk 64. pont, 8. alpont d) alapján bekívánt tanácskozási szabályzatot és ügyrendet.

Tudomásúl vétetik.

112. Ugyanaz az egyházmegye jelenti, hogy a lemondás folytán megüresedett egyházmegyei tanügyi bizottsági elnökségre Szakal István vámoslucskai lelkészt választotta meg.

Tudomásúl vétetik.

113. A felsőzempléni egyházmegye beterjeszti jóváhagyás és megerősítés végett a „felsőzempléni ref. tanítóegyesület“ alapszabályait.

Közgyűlésünk az alapszabályokat jóváhagyja és megerősíti.

114. A felsőborsodi egyházmegye megerősítését kéri a folyó évi őszi közgyűlése 42. számú jegyzőkönyvében foglalt azon határozatának, amelyben megengedi, hogy a Kazay Géza laki lelkész által, a *laki lelkészi hivatal tulajdonát képező elpusztult szőlő* átfordítására költött 675 korona összeg, mint szőlőültetési díj, 10 évi időtartamra a lelkészi díjlevél terhére rávezetessék, oly értelemben, hogy amennyiben Kazay Géza ezen 10 évi időn belül a laki lelkészi állást bármilyen okból elhagyná, a hátralevő évekre eső teher az utód által Kazay Géza vagy örökösei javára megtérítendő lesz.

Egyházkerületünk közgyűlése a felsőborsodi egyházmegye határozatát jóváhagyja s a laki lelkeszi díjlevélre rávezetett 10 évi teher-kötelezettséget megerősíti.

115. Közhirdetésre ajánlatnak a felsőborsodi egyházmegyéből a meszesi, szentjakabi és abodi egyházak.

Tudomásúl vétetik.

116. Néhai Lábos Menyhért volt bodrogszentesi ref. lelkész özvegye, agg korára és teljes vagyontalanságára való tekintettel, egyházkerületünkől némi segélyt kér.

Folyamodó özvegy nő kérvénye pártolólag adatik ki az egyházkerületi pénzügyi választmányak.

117. Olvastatott Isaák Imre, Molnár Ferenc, Nyerges Ferenc, Csorba Dezső, Solymossy József és Balogh Zoltán sárospataki hittanhallgatók kérvénye, amelyben részben görög-potlós érettségi bizonyítványuk pótlása végett szeptember 7-ére, tehát a theol. alapvizsgák idejére kitűzött vizsgájukat, részben huzamosabb ideig tartó s orvosi bizonyítványokkal is igazolt betegségüket hozva fel mentségül, részben pedig sőt túlnyomóan arra a veszteségre is hivatkozva, amely őket a II-ik theol. osztály ismétlése által súlytolná, mint szegény szülők gyermekeit, — azért esedeznek, hogy még az 1908—9-ik isk. év első felében rendkívüli alapvizsgára bocsáttassanak, — illetőleg részükre ily alapvizsga engedélyeztessék, amire a theol. akadémiai tanári kartól — a fennálló szabályok értelmében — már nem nyerhettek engedélyt, amennyiben szeptember 4—8 napjain a törvényes alapvizsga már megtartatott.

Egyházkerületi közgyűlés a legteljesebb mértékben helyesli a theol. akadémiai tanári kar szabályszerű eljárását s egészen indokoltnak s a jó rend érdekében valónak ismeri el a folyamodó ifjak irányában tanúsított szigorúságát; tekintve azonban azt, hogy a folyamodók

egy része az érettségi bizonyítványoknak pótló rendezésével a theol. tanári kar jóakarató elnézése miatt maradt el az alapvizsga idejéig; tekintve azt is, hogy az ilyenek a pót-érettségi vizsga sikerének bizonytalansága miatt a szeptember elejére kitűzött alapvizsgára nem jelentkezettek s arra leckekönyvük hiányossága miatt nem is lettek volna elfogadhatók; tekintve továbbá azt is, hogy elmaradásukat orvosi bizonyítvány is támogatja: folyamodóknak — jóllehet az alapvizsga intézése a theol. tanári kar belkörü joga — kivételesen megengedi, hogy a decemberben tartandó pót-alapvizsgára előállhassanak s tőlük az alapvizsga a szokott módon felvétessék, amire nézve a theol. ak. tanári kar hivatalosan értesítetik.

118. Agoston Sándor „alsóborsodi kegydíjazott pap“, nehéz anyagi sorsának megdöbbentő vázolója mellett ismételt az egyházkerület jótékonyágához folyamodik s az államsegélyre való hivatkozással, amely könnyített az egyházkerületek és egyházmegyék baján, saját kegydíjának javítását kéri, hogy családját papi jellegéhez képest tisztességesen eltarthassa.

Egyházkerületi közgyűlés a folyamodó kérést az egyházkerületi pénzügyi választmányhoz teszi át, hogy ez próbáljon valamely forrást a segély eszközölhetése végett kimutatni, esetleg valamely meghasználható forrásból a folyamodónak segélyt nyújtani.

119. A tárgysorozat kimerítettén, elnöklő püspök a mindvégig híven kitartó gyűléstagok buzgóságát, valamint elnöktársának a gyűlés vezetésében kifejtett s őt magát is hálára kötelező tapintatosságát és gyöngéd jóakarátát megköszönvén s magát — hátralevő napjaira — az egyházkerület szeretetébe ajánlván,

a gyűlést Isten jóságának s megsegítő kegyelmének hálás felemlítésével bezárja s a jegy-

zökönyv hitelesítésére a saját elnöksége alatt Ragályi Béla, Lévy József, Nagy Ignác, dr. Tüdős István gyűléstagokat kéri fel.

Hitelesítettett Miskolcon. 1908. október 11 én.

KUN BERTALAN

püspök.

RAGÁLYI BÉLA
NAGY IGNÁC

Dr. TÜDŐS ISTVÁN
MITROVICS GYULA DR.

RADÁCSI GYÖRGY

egyházkerületi főjegyző.

BIRÓSÁGI ÜGYEK.

A tiszáninneri ref. egyházkerület fegyelmi bíróságának, mint felebbviteli bíróságnak *Kozma Sándor* varbóci tanító fegyelmi ügyében Miskolcon, 1908. szeptember 22-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyv.

Jelenvannak:

Kun Bertalan püspök (tárgyalást vezető elnök) és *Meczner Béla* egyházmegyei gondnok elnöklete alatt *Vadászy Pál*, *Révész Kálmán*, *Nagy Ignác*, *Hutka József*, *Csabay Pál*, *Bálint Dezső*, *Szücs István* esperesek, *Ragályi Béla*, *Meczner József*, *Dókus Ernő* egyházmegyei gondnokok, *Radácsi György*, *Kérészy Barna*, dr. *Tüdös István* egyházkerületi tanácsbírák, dr. *Finkey Ferenc* egyházkerületi aljegyző, mint jegyzőkönyvvezető. Előadó *Hutka József*.

A tárgyalást vezető elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitván, felhívja előadót az ügy ismertetésére. Előadó előszóval ismerteti az ügyet, majd felolvassa a tornai egyházmegye fegyelmi bíróságának Tornán folyó évi június 30-án ez ügyben hozott ítéletét, mely *Kozma Sándor* varbóci tanító az egyházi V. t.-c. 34. §. 1. és 3. pontjába ütköző fegyelmi vétségben bűnösnek mondja ki s ezért az V. t.-c. 35. §. d) pontja alapján viselt hivatalától azon helyről minden javadalmas nélkül elmozdításra s 65 korona perköltségnek 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett leendő megfizetésére ítélte. Ismerteti előadó *Kozma Sándornak* ezen ítélet ellen beadott felebbezését, melyben az ítélet megváltoztatását és felmentését kéri. Erre a tiszáninneri ref. Egyházkerület fegyelmi bírósága, mint felebbviteli bíróság zárt ülésben egyhangulag következő

ítéletet

hozta:

A tornai egyházmegye fegyelmi bíróságának ezen ügyben hozott ítélete az abban felhozott indokokon felül annál is inkább helyben-

hagyatik, mert vádlottnak előélete is csak erősíti a gyanút, hogy a terhére rótt büntetendő cselekményt valóban elkövethette.

Jelen jogerős ítélet a Nagymélt. Vallás- és Közokt. Minisztériummal hivatalból közöltetik.

Kmft.

MECZNER BÉLA,
világi elnök.

KUN BERTALAN,
ref. püspök, egyh. elnök.

dr. FINKEY FERENC,
jegyzőkönyvvezető.

II.

Tárgy: Lengyel Gyula szendrőládi lelkész követelése Csiky Zoltán ládbessenyői lelkész ellen.

Jelenvannak:

Kun Bertalan püspök (vezető elnök) és *Meczner Béla* egyházmegyei gondnok elnöklete alatt: *Révész Kálmán, Nagy Ignác, Hutka József, Ragályi Géza, Csabay Pál, Bálint Dezső, Szücs István* esperesek; *Meczner József, Dókus Ernő* egyházmegyei gondnokok; *Radácsi György, Kérészy Barna, dr. Tüdős István* egyházkerületi tanácsbírák; *dr. Finkey Ferenc* jegyző és előadó.

A tárgyalást vezető elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitván, felhívja előadót az ügy ismertetésére. Előadó élőszóval ismerteti az ügyet, majd felolvassa a felsőborsodi egyházmegye közigazgatási bíróságának ezen ügyben 1908. évi április 30-án Sajókápolnán hozott elsőfokú ítéletét, mely szerint Lengyel Gyula szendrőládi, volt ládbessenyői helyettes-lelkész a ládbessenyői „Örcze“ nevű erdő fahasznából ládbessenyői hivataloskodása két évére eső lelkészi jövedelem megtérítése iránt hivatali utóda Csiky Zoltán ellen indított

keresetével elutasított, mely ítélet ellen felperes Lengyel Gyula élőszóval felebbezést jelentett be.

Erre a tiszáninneri egyházkerület közigazgatási bírósága, mint felebbviteli bíróság zárt ülésben egyhangulag következő

ítéletet

hozta :

A felsőborsodi egyházmegye közigazgatási bíróságának hivatkozott ítélete indokainál fogva helybenhagyatik.

Kelt mint fent.

MECZNER BÉLA
világi elnök.

KUN BERTALAN
ref. puspök, egyh. elnök.

Dr. FINKEY FERENC
jegyző.

III.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a tiszáninneri ref. egyházkerület fegyelmi bíróságának *Zoványi Jenő*, sárospataki theológiai akadémiai tanár ellen hivatalból elrendelt fegyelmi ügyben Miskolcon, 1908. szept. 22-én tartott üléséről.

Jelenvoltak :

Kun Bertalan püspök és *Meczner Béla* egyházmegyei gondnok, főgondnok-helyettes elnöklete alatt: *Vadászy Pál*, *Révész Kálmán*, *Hutka József*, *Csabay Pál*, *Nagy Ignác*, *Ragályi Géza*, *Bálint Dezső*, *Szücs István* esperesek; *Ragályi Béla*, *Meczner József*, *Dókus Ernő* egyházmegyei gondnokok; *Kérészy Barna*, *dr. Tüdös István* egyházker. tanácsbírák; *dr. Finkey Ferenc* egyh.-ker. aljegyző, mint jegyző.

Egyházi elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitván, jelenti, hogy a mai napon tartott egyházkerületi közgyűlés *Zoványi Jenő*, sárospataki theol. tanár ellen az 1904/7. évi V. egyházi t.-c. 34. §-ának 3. pontjába ütköző fegyelmi vétség miatt ugyanezen t.-c. 42. §-ának c) pontja alapján a

fegyelmi eljárást hivatalból elrendelte s az ügynek a bírósághoz való áttételével együtt azt kéri az egyházkerületi bíróságtól, hogy Zoványi Jenő tanári hivatalától az említett t.-c. 132. §-ának *b)* pontja értelmében már előzőleg függesztessék fel.

Egyházkerületi bíróság elnök jelentését tudomásul veszi s felkéri egyházi elnököt, hogy a Zoványi Jenő ellen megindított fegyelmi eljáráshoz az új egyházi törvény által előírt előkészítő lépéseket (V. t.-c. 61, 68, 73, 74. §§) megtenni méltóztassék.

Zoványi Jenőnek tanári állásától való felfüggesztése kérdésében a bíróság a következő külön végzést hozta:

Végzés.

A tiszáninneri ref. egyházkerület fegyelmi bírósága Zoványi Jenő sárospataki theologiai akadémiai tanárt a sárospataki theol. akadémián viselt tanári állásától az egyházi V. t.-c. 132. §-ának *b)* pontja alapján ezennel felfüggeszti.

A felfüggesztés tartamára leendő helyettesítéséről a bíróság akként intézkedik, hogy felhívja a sárospataki főiskola akadémiai igazgatóját, hogy a kormányzati rendszabályok, illetőleg a szolgálati szabályzat értelmében a Zoványi Jenő helyettesítéséről haladéktalanul gondoskodjék. Zoványi Jenő a felfüggesztés tartama alatt javadalmának teljes élvezetében hagyatik.

Indokok.

A tiszáninneri egyházkerület 1908. szeptember 22-én Miskolcon tartott közgyűlése Zoványi Jenő theol. tanár ellen azon az alapon rendelte el a fegyelmi eljárást, hogy az egyháztörténelmet oly irányban és szellemben tanítja, mely református egyházunkban a hithűségbe és a vallásos érzületbe ütközik, amit a Warga-féle egyháztörténeti munka III kötetéhez csatolt, Zoványi Jenő által irt országos botrányt okozó „Függelék” is igazol. De Zoványi Jenő az egyházkerületi határozat szerint az általa viselt tanári állásra is méltatlanná tette magát azáltal, hogy a Kálvin-féle reformáció alapján fennálló főiskola ifjúságát ily hagyományos szellemben nevelni képtelennek látszik s állását is többszörösen lealacsonyította

az ellene alkalmazott többszöri fegyelmi büntetések által, miáltal kétségessé tette a tanári álláshoz a törvény szerint megkívánt feddhetetlenséget is.

Az egyházkerületi közgyűlés eme határozata oly súlyossá és botrányt okozóvá teszi a Zoványi Jenő terhére rótt fegyelmi vétséget, hogy felfüggesztése az egyházkerület és a főiskola békéjének érdekében halaszthatatlanul szükségesnek látszott.

A Zoványi Jenő helyettesítéséről az egyházkerület által megerősített főiskolai rendszabályok értelmében az akadémiai szék intézkedik a főiskolai algondnokság hozzájárulásával. Ezért kellett az akadémiai igazgatót felhívni a szükséges intézkedések megtételére.

Hogy az egyházkerületi bíróság a felfüggesztés tartamára a Zoványi Jenő javadalmának bizonyos mérvű megvonását mellőzte s őt fizetésének teljes élvezetében meghagyta, az abban találja indokát, hogy a bíróság mindaddig, míg a fegyelmi eljárás jogerős elintézését nem nyert, nem akarta Zoványi Jenőt és családját az anyagi gondoknak kitenni.

Kelt Miskolcon, 1908. szept. 22.

A tiszáninneri ref. egyházkerület fegyelmi bírósága nevében

MECZNER BÉLA

h. főgondnok, világi elnök.

KUN BERTALAN

ref. püspök, egyházi elnök.

Dr. FINKEY FERENC

jegyző.

Jegyzették: *Radácsi György* az 1—17, 42, 43, 60—69, 117—119;
Czinke István a 32—34, 70—73, 97—113;
Vattay László a 35—41, 44—59, 114—116;
Dr. Finkey Ferenc a 18—31, 85—96. pontokat és a bírósági ügyeket;
Dr. Mitrovics Gyula a 74—84. pontokat.

TÁRGYMUTATÓ.

A megjelentek névsora.

I.

Közgyűlési ügyek.

1. A gyűlés megnyitása püspöki imával.
2. A gyengélkedő világi főgondnok helyettesítése Meczner Béla legidősebb e. m. tanácsbíróval.
3. A gyűléstagok névsorának összeállítása, igazolás.
4. Meczner Bélát, mint főrendi házi tagot elnöklő püspök a maga és az egyházkerület nevében üdvözli.
5. Meczner Béla köszönete az üdvözléért.
6. A gyűlés Miskolcon tartásának okadatolása. Szentelés nem tarthatása esetén a gyűlések Miskolcon tartandók.
7. Keresztúry József volt alsözempléni és Szabó Endre volt ungi esperesek elhunytá, érdemeik méltatása, utódaiknak Bálint Dezső és Szűcs István esperesek üdvözlése, székfoglalása.
8. A dr. Finkey József elhunytával megüresedett világi aljegyzői állásra kétszeri szavazás, dr. Mitrovics Gyula megválasztása; a szavazatot nem adott egyházközségek nevei.
9. Dr. Mitrovics Gyula lemondása az egyh. ker. felsőbb leányiskolának egyházkerületi képviselétéről s helyének betöltése végett intézkedés.
10. Dr. Mitrovics Gyula köszönete, felesketése, székfoglalása.
11. Dr. Kovács Gábor miskolci főgimn. igazgatónak nyugalmomba vonulása miatti lemondása az intézet egyházker. képviselétéről.
12. Ragályi Béla egyh. ker. pénzügyi választmányi tagságáról való lemondása, marasztalása, érdemeinek elismerése, helyének Bárczay Lászlóval való betöltése.
13. Ragályi Béla indítványa az egyh. ker. pénzügyi választmányban s a spataki főiskolának ezutáni képviseltetésére nézve elfogadtatik s képviselő küldéssel az ig.-tanács bizatik meg.
14. Id. Kiss Áron tiszántúli püspök elhunytá, egyházkerületünk részvétele a gyászban.

15. Köszönő iratok egyházkerületünknek az id. Kiss Áron temetésén való küldöttségi megjelenésért s a koszorú váltásáért.
16. A gyűlésnek 10 percre felfüggesztése.
17. A gyűlésnek újra megnyitása, szavazat-bontás.
18. Szabó Endre főiskolai igazgató-tanácsos elhunytá érdemeinek örökítése.
19. Szabó Endre helyére Kovács Béla választatik ig.-tanácsosnak.
20. Br. Vay Elemér újabb adományai a spataki főiskolának.
21. Dr. Ferenczy Árpád jogtanár lemondása s a helyének betöltése felől való intézkedés tudomásul vétele.
22. Nagy Béla theol. akadémiai tanár magántanári vizsgatételének bejelentése s rendes tanárrá létele.
23. A dr. Ferenczy Árpád és dr. Finkey József jogtanárok helyének betöltése Buza László és dr. Meczner Béla rendkívüli tanárokkal.
24. Dr. Végh János helyettes gimnáziumi tanár alkalmazása az 1908—9. iskolai évre.
25. Az 1876-ban érettségizettek 30 éves találkozója alkalmából az illetők alapítványa s ennek elfogadása.
26. A jogakadémiai rendes tanárok fizetésének állami kiegészítése s ezzel kapcsolatban a nem rendes tanárok és a bölcsészettanár fizetésének kiegészítéseért a vall. és közokt. miniszterhez intézendő kérelem egy bizottság által.
27. Egyházkerületi pénztárnok kimutatása a theol. nyugdíjintézet részére sürgetett nagyobb mérvű egyházkerületi segély felől s az igazgató-tanács nézete e kimutatásra s az egyházkerület ígérete.
28. A spataki különböző tanintézetekbe beiratkozottak száma.
29. A spataki theol. akad. tanárok fizetésének kiegészítési ügye.
30. Az egyházkerületi pénztár és a főiskolai pénztár számadásai között a főiskolai tőkésre vonatkozó eltérések elosztása végett történt intézkedés.
31. Egyházmegyei jelentések, felterjesztések az alapítványszerű hagyományok körüli sérelmes bírósági rendelkezések ellen s a gömöri sérelem ügyében teendő lépések.
32. A Kálvin-émlék ügyében követendő eljárás.
33. Az abauji s ungi egyházmegyék s a főiskolai igazg.-tanács felterjesztett jelentései alapján a fegyelmi vizsgálat és felfüggesztés elrendelése Zoványi Jenő ellen.
34. A lelkesi könyvtár-bizottság véleményes javaslata a Warga

- Zoványi ker. egyháztörténelem III. kötetének mikénti kiadására nézve
35. A felsőborsodi egyházmegye indítványa a klerikalizmus terjeszkedése ellen s az egyházkerület állásfoglalása.
 36. A gömöri egyházmegye indítványát a jezsuitizmus terjeszkedése miatt az egyházkerület magáévá teszi és felír a konventhez.
 37. A „Ne temere“-féle pápai decretum ellen.
 38. Az országos lelkészi nyugdíjintézeti terhek könnyítése ügyében az egyházkerületi pénzügyi választmány jelentése s az egyházkerület határozata.
 39. Az egyházkerületi pénztárakról jövőre részletes számadás és előleges költségvetés készítendő.
 40. Az egyhm. számvevőszéki szabályrendelet-tervezet végleges szövege.
 41. Az abaúji egyházmegye külön szabályzat-tervezete a számvevőszék ügyében.
 42. A közigazgatási államsegély felhasználásáról egyházmegyei jelentések s ezek pótlására vonatkozó határozat.
 43. A korcsmák vasárnapi zárva tartása ügyében kezdeményezett konventi lépés üdvözlése.
 44. A misszió-ügyi bizottság jelentése és ez alapon hozott határozatok.
 45. Ungvár missziói központtá tétele végett kérelem a konventhez.
 46. A minaji missziói egyház részére közalapi segély kérése.
 47. Az alsózempléni egyházmegye az egyházfentartási alapok kimutatását a tavaszi gyűlésre adja be.
 48. A missziói egyházak lelkészi fizetésébe a külön megbizottságért járó missziói segélyek beszámításának módosítása iránt a vallás- és közoktatási miniszter megkeresése.
 49. Az alsó-borsodi egyházmegye lelkészi nyugdíjbizottságának megalakítása.
 50. A csapi egyházközség iskolájának államosítási ügye.
 51. A jánosi egyházközség II-ik tanítói fizetésekiegészítése körül felmerült sérelem orvoslása.
 52. Egyházmegyei lelkészek és tanítói változások bejelentése s tudomásulvétele.
 53. Tisztviselők választása az egyházmegyébe.
 54. Időközben elhunytak érdemeinek megörökítése.
 55. Díjlevelek megerősítése.
 56. Közalapi segélyért folyamodók és ajánlottak.

57. A varbóci egyházközség a tőkesegélyt kérők sorozatában első fokozatba kéri magát felvétetni.
58. A rakottyási egyházközség 2000 korona segélyre ajánlás helyett 5000 koronára kéri magát ajánltni.
59. Ujabb tőkesegélyért folyamodók.
60. A közalapi végrehajtó bizottságba póttagul Révész Kálmán konventi póttag választatik.
61. A konvent intézkedése a kongrua-összegeből való levonásra nézve s ez ellen a tornai egyházmegye s egyházkerületünk felterjesztése.
62. A középiskolák igazgatói miket terjesszenek fel a középiskolai ügyek szakelőadójához.
63. A közép s felső iskolák több rendbeli felterjesztésre hívatnak fel az új egyh. törvények alapján s a jó rend érdekében.
64. A miskolci főgimnázium 32,000 koronára emelt évi államsegélyének kiutalását a kerület megsürgeti.
65. A Bocskay képek és füzetek ügyében követendő eljárás az esperesek részéről.
66. A reformáció ünnepét az állami és községi iskolák ref. tanárai és növendékei megünnepelhetik.
67. A Magy. Prot. Irod. társaság ajánlatához a missziói és szórványbeli egyházközségekben adhat-e segélyt az egyházkerület valamely pénztára.
68. Hornyánszky Viktor az általa kiadott „Énekes könyv“ kötelező használatának kimondását kéri.
69. A javított énekes könyv ügyében az énekügyi bizottság elnöksége ismételten megkerestetik.
70. Czinke István szakelőadó jelentése a nem felekezetünkbeli középiskolákba járó növendékek vallásvizsgájáról s az erre hozott egyházkerületi határozatok.
71. Az elhagyott szegények, árvák és betegek gondozására készített szabályrendelet végleges szövege.
72. Egyházlátogatási jegyzőkönyvi minta készítése bizottságra bízott a beadott tervezetek alapján.
73. Az egyh. ker. segélyosztási kulcs ügyében a kibővített egyh. ker. pénzügyi választmány adjon jelentést tavaszra.
74. Középiskolai szolgálati pragmatika, vallástanári képesítés, tanárválasztás, alkalmazás és megerősítés, egyházkerületi tanügyi bizottság szervezési — ügyei.
75. Czinke István rimaszombati ref. v.-tanár fizetésének kiutalása.
76. Miniszteri leirat a 6 évre engedélyezett államsegély összegről.

77. Ugyanaz a ladamóci egyházközség segélyezéséről.
78. Ugyanaz a Madárvédő ifjúsági liga alakítása és gyámlítása ügyében.
79. Ugyanaz az új helységnevek használatáról a bizonyítványokban.
80. Ugyanaz több egyházkerületünkbeli tanítónak személyi pótlékkal való kitüntetéséről.
81. Az Országos Ref. Tanáregyesület a Rácz Kálmán által szerkesztett *Szövétnek* című ifj. lapot pártolásra ajánlja.
82. Jelentés a miskolci főgimnáziumról stb.
83. Ugyanaz a rimaszombati főgimnáziumról stb.
84. Az egyházkerületi felsőbbleányiskola felügyelő bizottságnak jelentése.
85. A nagykinizsi egyházközség adásvételi ügye.
86. A miskolci egyházközség kisajátítási ügye.
87. Az erdőbényei egyházközség adásvételi ügye.
88. A tiszalúci egyházközség 5000 kor. kölcsönfelvételi ügye.
89. A sajlólászlófalvai egyházközség adásvételi ügye.
90. A ládbessenyői egyházközség adásvételi ügye.
91. Az ózdi missiói egyházközség adásvételi ügye.
92. A bánóci egyházközség adásvételi ügye.
93. A pelsőci egyházközség adásvételi ügye.
94. A rimaszombati egyházközség és Rimaszombat városa között kötött egyezés a ref. egyházi belső hivatalnokok fizetésére nézve.
95. A jenkei egyházközség egyezés kötése Marossy Gizellával s 16.000 K törlesztéses kölcsön-ügylete.
96. A gagybátori egyházközség Vízvölgy nevű erdejének kitermelése s legelőerdővé minősíthetése és fa-eladása.
97. A pácini leány egyházközség anyasítási ügye s e tárgyban az a-zempléni egyházmegye sürgős tennivalói.
98. Szabó András pácini egyháztag 2000 koronás alapítványának jóváhagyó záradékkal való ellátása s elismerés a nemes tettért.
99. A Lorántfy Zsuzsanna egyesület segélyezése diakonissa képzés szempontjából.
100. Egyetemes Névtár készítése végett a egyetemes konvent felkéretik.
101. Román Ernő nagytoronyai lelkész indítványa a belhivatalnokok díjlevelében levő szolgálmányok értékelési összegének hova utalása és miként való felhasználására nézve.

102. Alsóborsodi indítvány az „Országos ev. szövetség“ támogatása végett.
103. Alsózempléni egyházmegyei indítvány a theol. ifjak szünidei templombajárásának rendezése felől.
104. A lelkészi irodák számára egyforma nyomtatványokat sürget az alsóborsodi egyházmegye. Megbízatik minták készítésével.
105. Olajos Pál volt gesztelyi lelkész kérelme az egyházkerületi gyámintézetben leendő megmaradhatására nézve az egyházkerületi pénzügyi választmányhoz tétetik.
106. A diósgyőri vasgyári reformátusok fiók egyházközséggé szervezkedése örvendetes tudomásul vétetik.
107. Az ungvári egyházközség felelete az 1907. évi őszi egyházkerületi gyűlés 91-ik pontjára.
108. Az abaúji egyházmegye a sárospataki főiskolában tanuló államsegélyes lelkészi és tanítói gyermekek részére kedvezményeket kér.
109. Simon István harmaci lelkész indítványa a szántásvetésre nem alkalmas lelkészi és tanítói földek adómentesítése és befásítása ügyében bizottsághoz utasíttatik.
110. A szalókai egyházközség a szükösi tárat illető jövedelmet építkezési költségeinek fedezésére kéri, de nem kapja.
111. Az ungi egyházmegye tanácskozási szabályzatát bemutatja.
112. Ugyanaz jelenti, hogy egyházmegyei tanügyi bizottságának elnökévé Szakal István vámoslucskai lelkészt választotta meg.
113. A f-zempléni egyházmegye tanító egyesület alapszabályainak jóváhagyása.
114. A laki lelkészi díjlevélre szőlőtelepítési kiadásuk miatt 10 évi teher-kötelezettség engedélyeztetik.
115. Közhirdetésre ajánlott egyházközségek a f-borsodi egyházmegyéből.
116. Lábos Menyhértne özvegy lelkészné segélykérvénye a pénzügyi bizottsághoz tétetik.
117. Több sárospataki theol. ifjú kérvénye rendkívüli alapvizsga engedélyezése végett.
118. Ágoston Sándor hegyaljai lelkész segélykérvénye a pénzügyi választmányhoz utasíttatik.
119. A gyűlés berekesztése s jegyzőkönyv hitelesítő bizottság alakítása.

II.

Bírósági ügyek.

1. Kozma Sándor varbóci tanító fegyelmi ügye.
2. Lengyel Gyula szendrői lelkész követelése Csiky Zoltán ladbessenyeői lelkész ellen.
3. Zoványi Jenő sárospataki theol. tanár fegyelmi ügye.

BETŰSOROS MUTATÓ.

- Abaúji egyházmegye 40, 41, 85, 96, 108.
Ágoston Sándor 118.
Alsóborsodi egyházmegye 42, 47, 55, 87, 88, 97, 103, 105.
Alsózempléni egyházmegye 42, 47, 55, 87, 88, 97, 103, 105.
Bálint Dezső 7.
Bánóci egyházközség 92.
Bárczay László 12.
Becske Bálint 80.
Boczér István 80.
Buza László dr. 23.
Csapi egyházközség 50.
Csicseri egyházközség 55.
Csiki Zoltán Bir. II.
Czinke István 63, 75.
Dávidházy János 15.
Dégenfeld József gr. 15.
Dókus Ernő 37, 38, 48, 72, 73.
Egyetemes ref. konvent 31, 32, 35, 36, 37, 43, 44, 46, 51, 56, 57, 58,
59, 60, 61, 64, 74, 100.
Egyházkerületi aljegyző-jelöltek 8.
 „ fegyelmi bíróság 33.
 „ felsőbb leányiskola igazg. 84.
 „ konventi képviselők 26.
 „ országos képviselők 26.
 „ pénztárnok 27, 30, 39.
 „ pénzügyi választmány 12, 30, 38, 39, 44, 67, 105, 116.
 „ vallásvizsgai biztosok 70.
Egyházközség általában 6, 32, 40, 52, 66, 68, 71, 79.
Egyházmegyék általában 32, 40, 41, 42, 52, 53, 54, 56, 71, 73, 79, 99.
Eperjesi egyházközség 44.
Erdőbényei egyházközség 55, 87.
Esperesek általában 65, 99, 115.

- Fejes István 74.
Feledi egyházközség 59.
Felsőborsodi egyházmegye 35, 38, 40, 89, 90, 91, 100, 114, 115. Bir. II
Felsőzempléni egyházmegye 31, 39, 40, 67, 92, 101, 113.
Ferenczy Árpád dr. 21.
Fodor György 38, 73.
Fodor Kálmán dr. 23.
Frenczel Bertalan 44.
Gagybátori egyházközség 96.
Gérecz Károly 80.
Gortvakisfaludi egyházközség 59.
Gömöri egyhm. és esperese 31, 36, 40, 51, 59, 70, 73, 93, 94, 109.
Hegymegi Kiss Kálmán 15.
Hódy László dr. 3.
Hornyánszky Viktor 68.
Horváth Bertalan 49.
Huszthy Béla 49.
Idrányi Barna 38, 72, 73.
Iskolák általában 66, 68.
Jánosi egyházközség 51.
Jenkei egyházközség 95.
Kazay Géza 114.
Kenéz Sándor 23.
Kérészy Barna 119.
Kérészy Barna dr. 49.
Kérészy Sándor dr. 23.
Keresztúry József örökösei 7.
Id. Kiss Áron örökösei 14.
Komjáthy Béla 3.
Komjáthy Gábor 45.
Kovács Béla 19.
Kovács Gábor dr. 11.
Kozma Sándor Bir. I.
Közalapi segélyt kérők 56.
Kun Bertalan püspök 6, 10, 26, 33, 69, 70, 78, 119.
Ládbesenyői egyházközség 90.
Lasztóci e. k. 55.
Lelkészek általában 32, 52, 61, 68, 71, 79, 102, 115.
Lengyel Gyula Bir. II.
Lévay József 119.
Lorántfy Zsuzsánna egyesület 99.

- Magy. Prot. Irod. Társaság 67.
 Matusz Mihály 80.
 Meczner Béla 2, 4, 5, 48, 75.
 Meczner Béla dr. 23.
 Miglészi e. k. 55.
 Miklós Ödön 3.
 Miskolci főgimn. igazg. 62, 63. 64, 74, 82.
 Miskolci egyházközség 86.
 Missiói bizottság 44.
 Missiói egyházközségek 44, 48, 67.
 Mitrovics Gyula dr. 8, 9, 10, 62.
 Nagy Béla 22.
 Nagy Bertalan 80.
 Nagy Ignác 44, 119.
 Nagykinizsi egyházközség 85.
 Nagykaposi egyházközség 55.
 Nagyrosványi egyházközség 55.
 Nemes Lajos 3.
 Olajos Pál 105.
 Országos ev. szövetség 102.
 „ lelkészi könyvtár bizottság 34.
 „ Ref. Tanáregyesület 81.
 Otrokócsi egyházközség 55.
 Óváry Pál dr. 3.
 Ózdi egyházközség 91.
 Páczini egyházközség 97, 98.
 Parády László dr. 23.
 Pelsőci egyházközség 93.
 Puky Endre 8.
 Rác Kálmán 81.
 Radácsi György 30, 119.
 Ragályi Béla 12, 13, 38, 73, 119.
 Rakottyás egyházközség 58.
 Réz László 72.
 Révleányvári egyházközség 55.
 Rimaszombati egyházközség 94.
 „ főgimn. ig. 62, 63, 74, 83.
 Román Ernő 101.
 Sajólászlófalva 89.
 Sárospataki főgimn. ig. 62, 63, 74.
 „ főisk. gazd. választ. 29.

- Sárospataki főisk. igazg. tanács 18—27, 29.
 „ „ könyvbizományos 68.
 „ „ pénztár 22, 23, 25, 29.
 „ „ tanári kar 74.
 „ „ theol. ak. ig. 24, 33, 63, 74, 103, 107.
- Sólyom Gyula 49.
 Szabó András 98.
 Szabó Endre örökösei 7, 18.
 Szakács Albert dr. 23.
 Szalóki egyházközség 55, 110.
 Szánthó Gyula dr. ifj. 23.
 Szuhay Benedek 72.
 Szűcs István 7.
 Tanítók általában 52, 68, 79.
 Tiszalúci egyházközség 88.
 Tiszasalamoni egyházközség 55.
 Tornai egyházmegye 38, 40. Bir. I.
 Tőkesegélykérő egyházközségek 59.
 Tüdős István dr. 38, 49, 72, 73, 119.
 Ujonnán választott hivatalnokok stb. 53.
 Ungvári egyházközség 45, 70.
 Ungi egyhm. 45, 50, 67, 70, 95, 107, 110, 111, 112.
 Záhonyi egyházközség 55.
 Zoványi Jenő 33, 34. Bir. III.
 Vajda Aladár dr. 23.
 Vallás és közokt. miniszter 26, 76, 77, 78, 79, 80.
 Varbóci egyházközség 56.
 Vay Béla br. 2.
 Vay Elemér br. 3, 20.
 Végh János dr. 24.
 Weisser Róbert 24.